

Kárpátaljai Hírmondó

XII. évfolyam 2. szám, 2016. június

Lator László

Áhítat

Hús víz csobog. A templom
ragyog a ritka ködben.
A barmok inni térnek,
s megállnak fényütötten.

Remegő, mozdulatlan
sajgás lüktet a távol
foszló virágszirom-rajz-
mintás káprázatából.

Egy lélek nevenincsen
sejtelve gyolcsfehéren
bolyong, keresi fészkrét
az óriási égben.

Szikár kezek a kékbe
fehér jeleket írnak.
Szemünk virág, a szívünk
világít, mint a csillag.

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XII. évfolyam, 2. szám
2016. június

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198
E-mail: karpataljaizovetseg@gmail.com

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésé-
nek és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség
nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt
publikációkkal.

A tartalomról

Vers mindenkinek. Reményik Sándor: Erdély magyarjaihoz	3
Szervezeti élet. A Kárpátaljai Szövetség XXVIII. közgyűlésén	4
Köszönjük a támogatást!	6
A KIMAK tagjainak bemutatkozása Komlón	7
Közös dolgaink. Jó volt kárpátaljinak lenni – rendezvények a Bencs villában	8
Beregszászon járt az ukrán külügyminiszter	9
Hitélet. „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”. Radvánszky Ferenc prédikációja	10
Anno. Egy elfelejtett iskola emlékére. Jendrékné Lengyel Magdolna írása	12
Örizzük meg magyarságunkat. v. Kövér György gondolatai	13
Határok nélkül. Moldvai csángó nap Beregszászon	14
Ez történt. Versünnepe Kárpátalján. Emléktábla Ortutay Zsuzsa tiszteletére. Kárpátalján ülésezett a Magyar Ifjúsági Konferencia	15
Emlékezzünk régiekről. A magyar kultúra nagykövete volt. Hrabár Tamás írása	16
Hajdúdorogi Balogh Mihály máramarosi vikáriusról	16
A Nobel-díjas tudós ungvári gyökerei. Fodor István írása	17
a Polányi családról	17
Garanyi József festőművészre emlékezik Locker László	18
KVIT-kollázs. Fiatal alkotók írásai	20
Néprajzi értékeink. Hogyan gyógyították sebeiket eleink az Ungvidéken? Kótyuk Erzsébet tanulmánya	22
Arasznyi történelem. Az új államhatár kijelölése Kárpátalján az 1920-as években. Botlik József tanulmánya	24
Kárpátaljai barangoló. A Hóvár ostroma. Kovács Sándor útikalauza	27
Irodalom. Mindennapok kis csodái. Weinrauch Katalin írása	30
Elmélkedés Budapesten. Részlet Lengyel János készülő regényéből	32
Korkép. Schober Ottó, Orémus Kálmán és Szöllősy Tibor írásai	33
Szerkesztőségünk postájából	34
Szemlények kárpátaljai eseményekből	35
Képzőművészet. Újra megcsodálhattuk Garanyi József festményeit	39
A Kárpátaljai Hírmondó galériája. Az életre kelt Beregszász. Kiállítás Helj László alkotásaiból	40

*A címlapon: az eszenyi református templom a Turul-emlékművel;
a Sumneszka gyephavason, háttérben az Ikerhavas.*

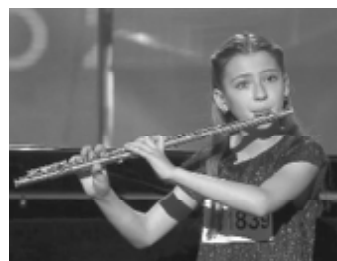
Fotók: Kovács Sándor

Lapzárta után érkezett

Holozsai Eszter korcsoportnyertes lett!

Az egész Kárpát-medence figyelmét felkeltette a Duna Televízió *Virtuózok* elnevezésű komolyzenei tehetségkutató műsora, amelyben kizárólag a klasszikus zenei képzettség és a tehetség számít.

Vidékünk számára különösen izgalmasnak bizonyult a vetélkedő, hiszen a 12 éves sárosorszi Holozsai Eszter személyében kárpátaljai résztvevője is volt a döntőnek. A május 27-én megrendezett megmérettetésen Holozsai Eszter fuvola-játékával újra elvarázsolta a zsűrit: Constantin Dimitrescu *Órdógtáncát* adta elő, s ezzel a 6–12 évesek korcsoportjában elnyerte a szakmai zsűri elismerését: korosztályának győztese lett, így bejutott a fináléba. A másik két korcsoport győztésével, Váradi Gyulával és Kökény Tamással, június 3-án szállt ringbe – immár a nézők kegyeiért, ugyanis az öttagú zsűri az élő fináléban csupán véleményezte a produkciókat.

A műsorban a versenyzők egy klasszikus és egy műfajon átívelő, crossover darabot vagy darabrészletet adtak elő a Nemzeti Filharmonikusok kíséretében. Holozsai Eszter Verdi *Alarcosbál* című operájából adott elő részletet, valamint a *Harry Potter* című film zenéjéből Hedvig témáját játszotta.

A beérkezett szavazatok alapján Kökény Tamás nagybőgős nyerte a Virtuózok második évadának fődíját: 12 millió forintot és fellépési lehetőséget a New York-i Carnegie Hall színpadán. Holozsai Eszter és Váradi Gyula nyereménye 6–6 millió forint, előbbi Londonban, a Cadogan Hallban, utóbbi pedig a Berliini Filharmonikusok koncerttermében mutatkozhat be a 2016/2017-es évadban.

Szerkesztőségünk nevében gratulálunk Eszternek a remek teljesítményhez, további sikereket kívánunk számára!

Olvassuk együtt!

Szabó Zoltán

Költők útja Kárpátalján

A múlt nemcsak az erdős Ungban lakik ez Alföld fölötti tájon, nemcsak az öreg, roskadozó udvarházakban, hol a hegyek alatt polenai vizet isznak megöszült magyarok. Kicsit lejjebb egy másik várépület áll a síkság fölött, még jobban megrakodva múlttal, mint Bercsényi, ami érthető, hisz ez a vár volt börtön is. Valaha itt védte a szabadságot Zrínyi Ilona, s később ugyancsak a szabadságért költő raboskodott itt. Kufsteintől idáig kísérték őrei. A vándorszínészút és a költőlátogatások mellett e hurcoltatás is egyik módja a költői utazásnak. Jászapátiban egy paphoz szállásolják: „Micsoda? Igazán Kazinczy?” – kérdi. „Nyakamba borula, megcsókola” – jegyzi fel egyszerűen a költő. „Szó nélkül menénk tovább. Ismét nyakamba borula, megcsókola”. Tokajban a város összefut látásukra, Beregszászon „gyűltek a vásárra az emberek, s megtudván, kik vagyunk, tolatodék minden hozzánk, s hozzá ajándékát: kosár körtvélyt, szilvát, diót, főtt vagy sült kukoricát. De micsoda nép ez magyar? – kérde Chipault; hiszen ez voyage de triomphe!”. Körülbelül ez az egyetlen módja akkoriban, hogy a költő diadalutát tegyen, így, örök között. Gáton kinn a gyepen alszik, a fogadó mocskos szobája helyett. Ez az utolsó állomás a munkácsi börtön előtt: „Major Frietsch úr, Munkácsra kiküldte tizenkét legényt, hogy bennünket minden késedelem nélkül vigyenek be. Ejjel tizenkét óra felé beértünk. Gát óta Munkácsig szárazon lobogott az ég tüze, sérelem nélkül, de ijesztgetve bennünket. Accepto Augurium! – kiáltám, de borzadva. Magunk előtt látni a lyukat, hova elzáratunk, annyi, mint az échaffaudra vitetni.” Ugyanitt, ugyane falak alatt Petőfi ötven évvel később majd rosszabbnak látja a börtönt, mint a vérpádot: „*Bátran tudnék a vérpadra lépni, / Oh, de ez a börtön... ettől félek*” – írja Amunkácsi várban. Szegény Kazinczy, aki kétezer-háromszáznyolcvanhét napig raboskodott, unalmát itt, mint pármái fogoly, szerelmi levelezéssel enyhíti, a levelek a „gyomorszék” aljára kötve továbbítatnak a Profiant-Officier hetérácska lányához. „Mint az istállóból kiszabadult csikó, úgy futottam be a réteket, melyek a vár alján nyugatra fekszenek” – írja szabadulása napján, s Petőfi később úti levelében följegyzi, hogy a várdomb oldalán szőlőt termelnek, de nem szeretne borából inni: „Azt gondolnám, hogy a rabok könnyét iszom”. Szomorú nevezetességtől Munkács nem tud megszabadulni, ahány tollforgató jár erre, mind a várra szegezi a szemét. „*Jön az utas, lát, s fut messzekegyre tovább*” – írja Kölcsey a munkácsi várról, s Bartha Miklós szeme a hegyek közé menet Zrínyi Ilona ablakát keresi a fellegvár falain. Éppen a Kazárföld felé van útjában, hol uradalmi vad és falusi kazár versenyt pusztítja azt a keveset is, amije van e nyomorult népnek. Könyvében természetesen nem a tájakról beszél, hanem a szarvasok kétezer holdas birodalmáról, kazárokról s a népről. A hegyi legelők, sziklák és fenyvesek vidéke abban a tűzfényben villan fel egy pillanatra, melyet a rutén parasztok gyűjtanak, hogy távol tartsák apró és sovány földjeikről az erdők sérthetetlen, nemes vadjait: „Némelyik őrtanyán csak gyermekek üldögéltek. Egy kis földhányás némileg védte a tüzet is, az öröket is az éjszakai szélről. Másutt néhány szál deszka. A harmadiknál egy összetakolt lombsátor. Ott kuporogtak, dideregtek a tűz mellett. Vállukat gyapjas guba fődte; különben mezítláb volt valamennyi, kiválta gyermek és az asszonykép. Egyik-másik tűzhelyre bögre van állítva. Krumpli főhet benne, vagy aszalt vadalma. Nedves, félig rothadt szalmán guggolnak, némelyik egy kővön, másik a földön. Kimondhatatlanul szánandó volt ez a kép. Köröskörül a nagy éjszaka. Se holdvilág, se csillagsugár. A hideg harmat átjárta mindent, a bört, az izmot, a csontot, a velőt. Kuporgó helyzetéből olykor fölkeltek valamelyik, körülnézett, sípolt, vagy kürtölt, vagy ostromt csattogatott, vagy kiabált.” A falvakat a nyomorúság ez őrtizei világítja meg. Kissé délebbre Husztot, az egyik legszebb Kölcsey-vers: „*Bús düledékeiden Husznak romvára megállék; / Csend vala, felleg alól szállt fel az éjjeli hold.*” E huszti romok fölől hangzik a „*Hass, alkoss, gyarapíts*” szövege Magyarország felé.

S mintha a sors úgy akarta volna, hogy a Kárpátalja négy nevezetesebb városa közül egyik se maradjon ki az ország poétai földrajzából, idevettette Arany Jánost a színészsors keserű útján Mámarosszigetre. Innen indult hazafelé megtörve és koplalva, hétnapos gyalogvándorútra Szalonta irányába. Hatvan esztendővel később tanársors vitte Juhász Gyulát erre a végvidékre, ő már szebbnek találta Szigetet mint nagy elődje, hiszen Arany nyomába léphetett: „*Arany járt árva / E tájon szegény, / Bús magyar sorsa / Zord kikeletén*”. A táj számára mintegy nemességet kap azáltal, hogy néhány keserves-bús hetet töltött itt Arany, s a város megkapja Juhász Gyulától a bókoló szonettet is: „*Magyar Kelet bazárja volt e város, / Fajok tanyája, ódon és kies, / Közel az éghez s a magyar határhoz / S a vándorló költőhöz is szíves*”. E másik árva és félénk költő álmaiban Arany árnya kószál itt, hosszú sétái a „regés Verecke” felé viszik; majd a régi ősz, a régi tél, az ifjú költő őse és tele széptitlik Szigetet. Legjobban az széptit, hogy itt találkozik az ifjú Tiszával, a szegedi folyó fürge elődjével, Mámarosszigeten, a Tisza-parton van. Otthon van tehát: „*Kis Tisza mentén Mámarosszigetnek / piros tetői ködből integetnek*”. E magános, pópaszakállas költő majdnem szülőföldjén érzi magát itt, a szláv világ szomszédságában, Észak bazárjában, a népek országútján, Kelet és Nyugat vízválasztóján. Alkonyatonként kimegy a Tisza-partra, mely, ha más milyen is, mint a szegedi, de mégis Tisza-part, nézi a habokat és hallgatja a zsolozsmázó vízimalmot, mely itt is úgy öröl, mint Tápén, és Tápén is úgy öröl, mint itt: „*Sziget alatt régen / Szép ifjúkorom / láttam ilyen malmot / szelíd alkonyon. / Ki tudja, kinek jár; / Forog-e ma már; / Gondolatom arra / Gond-örölni jár*”.

Szerelmes földrajz. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

Vers mindenkinek

Reményik Sándor

Erdély magyarjaihoz

Hadd jöjjön hát, aminek jönni kell,
Idők lavináját ernyed karok
Ha többé fel nem tartják!
De mi simuljunk össze, magyarok!
Kiáltó szó ha nem lehettünk már:
Egy titkos társaság legyünk!
Kivándorolni, elbujdosni? Nem!
Mi innen nem megyünk!

Nagy szalmatüzek lángjából marad
Szívünkben egy marék izzó parázs –
Égő világoknál ezerszer izzóbb
És izzóbb nála nem lesz semmi más.
Egymás szíve-falán, végzetünk éjén
Egy néma jelszót kikopogtatunk,
Mint jeladást a Katakombák mélyén:
„Magyarok maradunk!”

Idők mélyén vajúdhat sok halál,
Sok minden meglehet,
De oly koporsót nem gyárt asztalos,
Mely minket eltemet.
Magyar Bárdok ajkán csak újra hajt
Virágot, lombot ős-magyar fánk: nyelvünk
S romolhatatlan erőnk árja zeng:
„Örök az élet bennünk!”

Virasztottunk mi tetszhalottat már!
A lefojtott szó erősebb a jajnál,
Nyílt szónál több az allegória
S a vértezett szív a vértezett karnál.
A lefeszített rugó izmai
Nem engednek, de erőt gyűjtnek lassan,
Nagyobb erőt szül nagyobb elnyomás,
Míg döngve visszapattan.

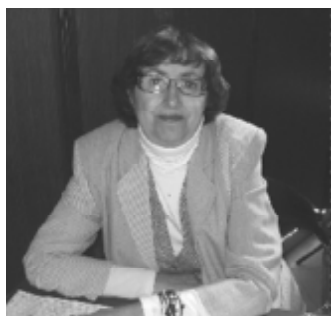
Virasztottunk mi tetszhalottat már,
Álltunk sok vihart, nekünk ez sem új,
Ha kiszaggattak: új gyökeret vertünk.
Mi tudjuk, mit jelent: balszél ha fűj.
Nem tagadom: jöhet még zord idő,
Sok mindent nem lehet majd merni,
Talan szavunk se lesz, jajunk se lesz,
Csak a szívünk fog verni.

De magyarul fog verni!

Reményik Sándor (1890–1941), a két világháború közötti erdélyi magyar líra egyik legnagyobb alakja 1918 októberében írta a fenti költeményt. A cím szerint Erdély magyarjaihoz szól a költő, de úgy véljük, majdnem száz év elmúltával most is, számunkra, kárpátaljai magyarok számára is van mondanivalója.

A KÁRPÁTALJAI SZÖVETSÉG XXVIII. KÖZGYŰLÉSÉN Fórum meglepetésekkel

A Kárpátaljai Szövetség május 21-én közgyűlést tartott a Magyarok Házában. A fórum 10 órakor még nem volt határozatképes, mivel nem volt jelen a tagság 50 százaléka + 1 fő. Dr. Damjanovich Imre, a szövetség elnöke, a közgyűlés levezető elnöke tájékoztatta az egybegyűlteket, hogy az Alapszabály IV. rész 5.1. pontja értelmében a tanácskozást egy órával az eredetileg meghirdetett időpont után kezdik meg egy kiegészítő napirendi ponttal.

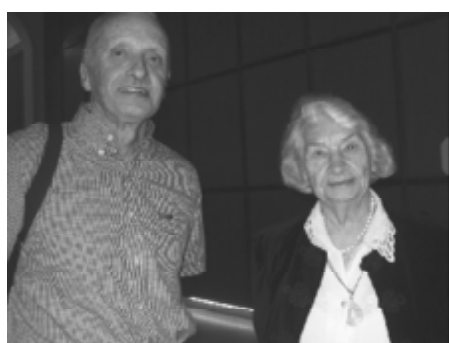
A köztes időben *Verecke – a honfoglalás kapuja* címmel a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) adott tartalmas műsort Dinnyés József daltulajdonos közreműködésével. Úgy véljük, Dinnyés Józsefet nem kell bemutatni az olvasóknak, hiszen számos alkalommal tett már tanúbizonyságot elkötelezett „kárpátaljiságáról”. CD-ket készített szűkebb pátriánk alkotóinak verseiből, a hőskorban, a '80-as években Kárpátaljára hozott, identitást erősítő előadásai sokunk számára egy életre emlékeztetésekké maradtak. Ezúttal Vereckéhez, illetve sorskérdésekhez kapcsolódó megzenésített verseket mutatott be a hallgatóságnak. Kovács Sándor, a KIMAK elnöke vetített-képes beszámolóval lepte meg a tagtársakat. Jó tudni, hogy sorainkban olyan kiváló szakíró tudhatunk, aki hozzáértéssel, szorgos munkával térképezi fel történelmünk fehér foltjait.

Az összeállítás után Dr. Damjanovich Imre elnök megnyitotta a közgyűlést. A fórum elé terjesztette a Kárpátaljai Szövetség 2015. évről szóló közhasznúsági jelentését és a számviteli beszámolót. A közösség beszámolási időszak alatt végzett tevékenységének elemzésekor rámutatott: eredményes munka folyt a szülőföldön maradt és az anyaországba áttelepült kárpátaljaiak kapcsolattartása terén, művelődési, oktatási kérdésekben is előrelépés történt.

A *Kárpátaljai Hírmondó*, szövetségünk folyóirata továbbra is betölti felvállalt hivatását. Ennek kapcsán szomorúan jegyezte meg, hogy a Kárpátaljai Szövetség megalakulásának negyedszázados évfordulója alkalmából *Gyökérszakadás előtt* címmel napvilágot látott antológia, amelyben a kötet szerkesztői a folyóiratban közölt írások legjavából válogattak, még mindig elég nagy számban várja – egy szekrényben – gazdait és olvasóit.

Emlékeztetett: a tavalyi balatonföldvári találkozón Füzesi Magda alapító főszerkesztő átadta a stafétát Szemere Juditnak, aki a lap szerkesztésében folytatja a hagyományokat, és nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a lapban megjelent írások, szövetségünk alapszabályához híven, politikamentes és pártsemleges álláspontot képviseljenek. Elnökünk köszönetet mondott Szabóné Badik Dolóresz elnökségi tagnak a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóival kialakított kapcsolattartó munkájáért, felhívta a figyelmet a Kárpátaljai Szövetség honlapján és facebook-oldalán közzétett tájékoztatásokra, elismeréssel szólt Elbéné Mester Magdolna honlapszerkesztő tevékenységéről.

Az idei beszámolóban is sor került egy alapítványunk tevékenységének értékelésére. Ennek keretében kapott méltó elismerést a Zólyominé Vékássy Ilona elnök által irányított Bercsényi Miklós Alapítványa a több mint egy évtizede indult tehetséggondozó program megvalósításáért. ➤

A KÁRPÁTALJAI SZÖVETSÉG XXVIII. KÖZGYŰLÉSÉN

■ A továbbiakban hallhattunk arról is, hogy Kovács Sándor, a KIMAK elnöke tartalmas rendezvényekkel öregbíti a kárpátaljai kultúra jó hírét.

Az elnök kitért a vidéki és társszervezetek – a debreceni (elnöke Kövér László), a kisvárdai (Udvari István) és a miskolci (Tóth Antal József) – illetve a Nyíregyházán Dalmay Árpád vezetésével működő Beregszásziért Alapítvány (amellyel a Kárpátaljai Szövetség együttműködési megállapodást kötött) – értékmentő tevékenységére is. Szólt arról, hogy a Rákóczi Szövetség mint pártfogó, felajánlotta szövetségünknek a támogatását, a kapcsolattartással Benedekné Kövér Katalin elnökhelyettest bízta meg az elnökség.

Ezután Finta Zenóbiusz, a Felügyelő Bizottság tagja értékelte a szövetség pénzügyi és számviteli működését. A pénzügyi helyzetet rendben találta, mint mondta, a számszaki adatok is pontosak és áttekinthetők.

A beszámoló elfogadása után hozzászólások következtek. Elsőként Papp Lászlóné egykori társelnök, a Felügyelő Bizottság tavaly leköszönt elnöke kért szót. Nehezményezte, hogy nincsenek jelen a kárpátaljai testvérszervezetek képviselői, felhívta a figyelmet arra, hogy a jövőben gyakrabban kellene kiutazásokat szervezni szűkebb pátriánkba, jobban bevonni az otthon maradt aktivistákat a Kárpátaljai Szövetség tevékenységébe.

Dr. Báthory Katalin egykori főtitkár a Kárpátaljai Szövetség megalakulásának történetéről, az indulás nehézségeiről osztotta meg gondolatait a küldöttekkel.

Kovács Sándor, a KIMAK elnöke arról szólt, milyen sokan vesznek részt egy-egy kárpátaljai témájú rendezvényen. Bátorította az érdeklődőket, hogy utazzanak Kárpátaljára, hiszen a nehéz gazdasági körülmények között azzal segíthetnek a legtöbbet az otthon maradtaknak, ha élénkítik a falusi turizmus forgalmát. Javasolta, hogy az utazások szervezésébe kapcsolódjon be a Kárpátaljai Szövetség is.

Kutlán András képzőművész a könnyített kettős állampolgárság témájában szólalt fel. Elmondta: igazságtalannak tartja, hogy a Kárpátalján élő ruszinok, Rákóczi „kedvenc népe” (gens fidelissima) nem kaphatják meg alanyi jogon a magyar állampolgárságot. Igazságtalannak tartja, hogy annak a népnek, amelyet a szovjet hatalom majdnem letörölt a térképről, amely most is másodrendű állampolgárnak számít Ukrajnában, és mindig is a magyarság őszinte híve volt, reménye sem lehet a magyar állampolgárságra. Hasonlóképpen fogalmazott felszólalásában Benza György elnökségi tag is.

Dr. Damjanovich Imre ezután szervezési kérdésekre tért át. Ismertette, hogy a honlapon is előzetesen közzétett okok – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) hatálybalépése – miatt szükségessé vált az alapszabály módosítása. A változások előírásokat foglalnak magukba a szervezet tevékenységének átláthatóságára, illetve a vezetőkkel szembeni magasabb követelményekre vonatkozóan. Ezeket sorra megismerve, a közgyűlés egyhangúlag elfogadta a módosított Alapszabályt, amely az illetékes Fővárosi Bíróság jóváhagyása után teljes terjedelmében olvasható lesz a Kárpátaljai Szövetség honlapján.

Az elnök – elismerve és megköszönve több éves tevékenységüket – tájékoztatott arról, hogy a beszámolási időszak alatt Ilnicky Gabriella elnökségi tag, Kovács Gyöngyi Zsuzsanna elnökhelyettes, valamint Pap Lászlóné, a Felügyelő Bizottság elnöke távoztak a vezetésből. A közgyűlés – a vezető szervek további eredményes tevékenységének biztosítása érdekében – az elnökhelyettesi feladatok ellátásával Benedekné Kövér Katalint bízta meg, Rajcsinecz Kornéliát pedig delegálta a Felügyelő Bizottságba. ■

A KÁRPÁLTALJAI SZÖVETSÉG XXVIII. KÖZGYŰLÉSÉN

■ A meglepetés azonban csak ezután következett: elnökünk bejelentette, hogy egészségügyi okok miatt nem tudja tovább vállalni a Kárpátaljai Szövetség irányítását. Maga helyett Benza György elnökségi tagot ajánlotta. Elmondta: a tagságnak az új elnököt titkos szavazással kell megválasztania, ezért javaslatot tett az elnökkválasztáshoz szükséges szavazatszám-láló bizottság összetételére. Rövid szünet után megszületett a döntés. Tóth Antal József, a szavazatszám-láló bizottság elnöke tájékoztatta a küldötteket, hogy ellenszavazat nélkül választották meg Benza Györgyöt a Kárpátaljai Szövetség új elnökévé.

Benza György megköszönte a bizalmat és elmondta: legjobb tudása szerint próbálja folytatni az elődök tevékenységét. Az újonnan megválasztott elnök javasolta Dr. Damjanovich Imrét a tiszteletbeli elnök tisztségre, akit erre a közgyűlés egyhangú, nyílt szavazással meg is választott.

Valószínűleg az idén is lesz találkozó Balatonföldváron (az időpontról még nem született döntés), bár ebben az esztendőben az erre vonatkozó pályázat nem nyert támogatást, ezért csak teljes önköltségi alapon lesz megrendezhető.

A szövetség irodája a Magyarok Házából várhatóan egy hónap múlva a Városligeti fasor 44. szám alá költözik. Az egyéb változások folyamatosan olvashatók lesznek a honlapon.

Tudósítók
Fotó: Füzesi Magda és Tóth Antal József

A képeken: Dinnyés József daltulajdonos műsort ad a közgyűlés előtt; olvasókra várva: Szabóné Badik Dolóresz elnökségi tag, a Kárpátaljai Hírmondó kapcsolattartója; Kutlán András képzőművész; Benza György, a Kárpátaljai Szövetség újonnan megválasztott elnöke; Benedekné Kövér Katalin elnökhelyettes; Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség leköszönő elnöke és Papp Lászlóné, a Felügyelő Bizottság korábbi elnöke; Kovács Sándor, a KIMAK elnöke, dr. Harajda András és Tóth Antal József, a miskolci társasvezet elnöke; dr. Popovics László, Preznánszky Bertalan és Arnóczy István; Dr. Fodor István és Dr. Báthory Katalin a fórum után; Reiter Mária, Kovács Zsolt és dr. Harajda András tagtársaink; Schober Ottó alelnök (középen) a küldöttek egy csoportjával a közgyűlés szünetében; a közgyűlés résztvevői az ülés alatt, illetve a szünetben.

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért.

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi (Budapest),
Kuhárné dr. Voloscuk Katalin Edit (Jászberény),
Dr. Fodor István és Fodor Istvánné (Gödöllő),
File Lajos (Budapest) és **dr. Székely Károly** (Dunaharaszti)

tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2016-ban (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Balácsi Rozália Nyírbátor
Bárany Elza Csömör
Borbély József Gödöllő
Dr. Badik Adrianna Budapest
Dr. Bencze Gyula Budapest
Dr. Bora Katalin Eger
Dr. Fábián István Nyíregyháza
Dr. Husznai Katalin Budapest
Dr. Károly Lajos Kisvárd
Dr. Kristofori György Sirok
Dr. Lendvai Margit Szolnok
Dr. Nyulászi András Budapest
Dr. Popovics László Nagytarcsa
Dr. Reményi Tiborné Budapest
Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár
Dr. Szótér Erzsébet és Papp Jenő Budapest
Engi Gábor Fehérgyarmat
Kovács Katalin és Kovács Zsolt Budapest
Lakatos Gézané Salgótarján
Locker László Szőlősgyőrök
Lódár Györgyné Mezőtúr
Molnár Béla Budapest
Molnár Lajos Budapest
Salgói József Budapest
Skrabák István Márokpapi
Sváb József Budapest
Szimjon Magdolna Nyíregyháza
Szirmai Aladár Budapest
Tatárné Csonka Márta Budapest
Tuba Magdolna Karcag
Tyentyés László Budapest
Újfalussy István Orosháza

Köszönet az 1 százaléért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1 százalékaival támogassák a civil közhasznú szervezetek munkáját.

Köszönjük a segítséget minden olyan tagtársunknak, akik a Kárpátaljai Szövetségnek ajánlották fel az 1 százalékot. Kérjük Önöket, segítsenek abban is, hogy újabb támogatókat találjunk!

Adószámunk: 18046629-1-41, Kárpátaljai Szövetség

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Elérhetőségeink

Munkánkban – lehetőségeinkhez képest – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. Kérjük, észrevételeiket jelezzék az alábbi elérhetőségeinken:

Telefon- és faxszám: (36) 1 267-01-98

Kapcsolattartónk elérhetőségei: (36) 3 030 342; 06-70-317-35-38

E-mail: karpataljaizsovetseg@gmail.com

Honlap: www.ksz.egernet.hu

Tevékenységünkről a Kárpátaljai Szövetség facebook-oldalán is értesülhetnek.

Szaktanáskészítőben jártunk

Kovács Sándor útikönyvíró, a Kárpátaljai Szövetség kebelében működő Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közösségének (KIMAK) elnöke és jómagam kedves meghívásnak tettünk eleget március 21-én: a Pécsi Szakképzési Centrum Komlói Kökönyösi Középiszkolája, Szakiskolája és Kollégiuma rendezvényére vártak bennünket.

Hogy mit kerestünk Komlón? Ameghívóból kiderült, földink, a nagybereg-i születésű Kis-Pálóczi Ida, a *Kárpátaljai Hírmondó* hűséges olvasója kilenc kárpátaljai diák pótmamájaként népszerűsíti a tanintézetben szűkebb pátriánkat. Az ő ötlete volt, hogy vendencei egy műsor keretében bemutassák tanáraiknak és tanulóiraiknak Kárpátalja irodalmát, ízelítőt adjanak a táj szépségeiből, gasztronómiájából, és egyáltalán, hogy elhelyezzék a trianoni döntés értelmében idegenbe került régiókat Nagy-Magyarország virtuális térképén. Ehhez kértek segítséget tőlünk, amit mi örömmel el is fogadtunk.

Amíg Kovács Sándor gépkocsija Komló felé robogott, arról beszélgettünk, a mindennapi élet zökkenőmentes működéséhez milyen nagy szükség van jó szakemberekre. Az alapviccet, hogy amikor elromlik egy gépkocsi, és a szerelő ráüt egy kalapáccsal a motorházra, mire az autó ismét üzemképes, de ezért a kalapácsütésért nyolcezer forintot kell kifizetnie a tulajnak, szinte mindenki ismeri. Azt szokták mondani, a magyar ember viccből mondja meg az igazat. Hogy van az mégis, hogy sokan ma is úgy vélik, a szaktanáskészítőnek nincsen presztízse, elvégzése nem elég „menő” a további boldoguláshoz? Eddig jutottunk a morfondírozásban, amikor egy szép, tágas épülethez értünk, a „Kökönyöshöz”.

Így, visszatekintve pár hét távlatából, már csak arra emlékszem, milyen nagy szeretettel fogadtak minket az iskola ajtajában. Kovács Károly Balázs igazgató, Imri Katalin magyartanár és földink, Kis-Pálóczi Ida elmondta: a kárpátaljai diákok nagyon izgulnak, hiszen messziről (többségük a Beregvidékről) jöttek ide tanulni, és fontos nekik, hogy a látásunkra egybegyűltek képet kapjanak egy olyan elszakított országgrészről, amelyet csak hallomásból vagy az olvasmány-ményekből ismernek.

Az ötven személyre tervezett ebédlőben legalább kétszázan gyűltek össze. Nemcsak tanárok és diákok: jöttek szülők is, meg olyan komlóiak, akik a nyár folyamán Kárpátaljára szeretnének látogatni.

Aztán elkezdődött a műsor. Imri Katalin pár kedves szóval köszöntötte a vendégeket, majd beszélt Komló és Kárpátalja kapcsolatáról (*jelen lapszámunkban cikket is közlünk arról, hogy a közelmúltban Komló város önkormányzata testvértelepülési kapcsolatot létesített a Beregvidékkel – a szerk.*). Kovács Károly Ba-

lázs intézményigazgató tájékoztatót a szakközépiskolában folyó oktatási tevékenységről. Szólt arról is, hogy az új tanévben szívesen látnának több kárpátaljai fiatalot a tanintézet padjaiban, ugyanis az itt tanuló földijeink megállják a helyüket, szorgalmasak, kötelességtudók. Az érdeklődők a tanintézet honlapján részletes tájékoztatást olvashatnak arról, milyen szakmát tanulhatnak az ide jelentkezők.

A diákok által összeállított műsor nagyon tartalmas volt. Pálóczi Gábor, Kádár Attila, Makó Sándor és Vladika Alex szavaltak, Zvonár Alexandra és Vladika Alex modern és népi táncokat mutattak be. Valamennyien nagy tapsot kaptak a közönségtől. (Közbevetőleg: a nap folyamán az érdeklődők azokat a kárpátaljai ételeket is megkóstolhatták, amelyeket fiataljaink Kis-Pálóczi Ida és férje, Kis Sándor segítségével készítettek.)

A kárpátaljai irodalomról tartott rövid ismertetőm után Kovács Sándor történelmi utazásra hívta az egybegyűlteket: képekkel szemléltetett előadásában Kárpátalja nevezetes helyeire kalauzolt: a Tisza forrásához, az ungvári, a munkácsi várhoz, Huszt romvárához, amely Kölcsey Ferencet, nemzeti imádságunk szerzőjét *Huszt* című versének

írására ihlette. A komlóiak nagy figyelemmel hallgatták az előadót, a bemutató után a hosszú beszélgetések során kiderült, jó időben jó helyre jöttünk. Akomlói városi televízió is interjút készített Kovács Sándor szakkiróval, aki elmondta: bátran látogassanak el az utazni vágyók Kárpátaljára, senkinek nem kell tartania attól, hogy az ország keleti régiójában zajló háborús konfliktus miatt valami bántódása lesz vidékünkön.

„Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül” – zárta a költő nevezetes versét. Azt gondolom, e rendezvény kapcsán is elmondhatjuk: ma is meg kellene szívlelni Kölcsey intelmét, hiszen mi lehet fontosabb a haza előbbre jutásánál? Sokat tehetnének ezért az elkötelezett fiatal szaktanáskészítők.

Füzesi Magda

Gratulálunk!

Ex Libris-díjban részesült Kovács Sándor, a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közösségének (KIMAK) elnöke, a *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztőbizottságának tagja. Az elismerést 2016. június 4-én Budapesten, A Magyar Művészetért Díjrendszer XXXVI. díjátadó gáláján vehette át a díj alapítójától, Gubcsi Lajostól, a Magyar Művészetért Díjrend-szer elnökétől.

Kovács Sándor honismereti szakíró nem kell különösképpen bemutatni a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak, hiszen ő az, aki előadásaival, filmvetítéseivel érdekesebbé teszi a Kárpátaljai Szövetség rendezvényeit. Az elmúlt év őszén indított Kárpátaljai barangoló című rovatban lapunk hasábjain is olvashatják figyelemfelkeltő írásait, amelyekben a vidék szépségét, történelmi és kulturális értékeit igyekszik bemutatni.

Az esemény érdekessége, hogy a díjátadás napján volt pontosan 20 éve annak, hogy Kirándulások a Kárpátok alján és bércein címmel napvilágot látott Kovács Sándor első könyve, amelyet – amint azt alcíme is jelezte – úti olvasmánynak szánta a vidéket felfedezni vágyók számára. Az „első fecskét” azután 12 másik kiadvány követte, amelyek közös vonása az izléses külső, a gazdag illusztrációs anyag, a pontos tájékoztatás, az olvasmányosság. Mindezen eszközökkel a szerző egy hiteles Kárpátalja-képet szeretne az olvasók elé tárni. Ugyanez tapasztalható a különböző folyóiratokban megjelent számos publikációjában, a rendezvényeken tartott előadásain, a rádióknak, televízióknak adott nyilatkozataiban. Szerteágazó ismereteit, szűkebb pátriánk iránti elkötelezettségét bizonyítják önálló honismereti filmjei (amelyeket a balatonföldvári találkozók résztvevői is láthattak), fotói, amelyekből már több mint 30 kiállítást rendeztek szerte a Kárpát-medencében, valamint az általa szerkesztett kétnyelvű Kárpátalja-térképek.

Ezt a felbecsülhetetlen értékű munkásságot értékelte A Magyar Művészetért Alapítvány is Gubcsi Lajos Ex Libris Díjának oda-ítélésével.

Gratulálunk a kitüntetettnek, további alkotói sikereket kívánunk számára!

A Kárpátaljai Hirmondó olvasói „képben vannak” arról, hogy a Kárpátaljai Szövetség és a Beregszásziért Alapítvány együttműködési szerződés keretében támogatja egymást. Szövetségünk lapjának hasábjain beszámolunk az örömteli eseményekről is. A közelmúltban Orémusz Majától, a Bencs villa háziasszonyától arról értesültünk, hogy Nyíregyházán öregbítették alkotóink, a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) oszlopos tagjai a kárpátaljaiak jó hírét.

Jó volt kárpátaljainak lenni...

A nyíregyházi Bencs villa rendezvénysszervezőjeként öt esztendeje van szerencsém különböző kulturális programokat szervezni és vezetni a megyeszékhely egyik legnépszerűbb intézményében. Már a gyülekező közönség alapján felmérhető, mikormilyen jellegű előadásra számíthatunk... Kinek az operett, kinek a verset a vonzó kikapcsolódási lehetőség. Vannak, akik a szórakoztatóbb műsorokat részesítik előnyben, míg mások a mélyebb értelmezést megkívánó, elgondolkodtató programokat nézik ki a villa naptárában.

Mint beregszászi születésű személyt büszkeséggel tölt el, hogy ez év márciusában és májusában két olyan kárpátaljai témájú irodalmi-történelmi estünk is volt, amelyeken a komolyabb és vidámabb hangnem is jelen lehetett. A Beregszásziért Alapítvánnyal összefogva két olyan neves szerzőt is sikerült Nyíregyházára csalogatni, akik hírhűhöz mérten bilincseltek a székekbe a nagyérdeműt.

Dr. Szöllősy Tibort, a Magyar Írószövetség tagját nem egyszerű könyvbemutatóra várta a közönség. A doktor úrral tudható: remek mesélő tudományával szárnyalásra készíti az időt. Jóízű történetei hol idő-, hol földrajzi határokat röpködtet át. Humorát éppúgy bevetette

előadása közben, mint a csemobili emlékeit. Tiszteletére Kárpátaljai Miatyánk című művét István István színművész, a Móricz Zsigmond Színház társulatának oszlopos tagja osztotta meg az érdeklődőkkel.

A májusi előadónk egy tanárember volt, Kovács Sándor. A tanár úr már nem első ízben oktatta történelemóráján a magyar és nagymagyar história eseményeire az egybegyűlteket, illetve nevelte nemzettudatra az est minden résztvevőjét. A Vereckéről, a milleniumi emlékműről, Ópusztaszerrel szóló előadása megdobogtatta a szíveket, könnyezésre bírta a szemeket. Az elmaradhatatlan együtténeklés a műsor végén már összeforrasztotta a nyíregyházi és oda Kárpátaljáról áttelepült magyarokat. A hangulatot színesítette Tolnai Tamás és dr. Venter Györgyné zongorajátéka, Illyés Sándor verselése és egy szabolcsi francia, Gerome éneke, aki a *Honfoglalás* című film betétdalát adta elő anyanyelvén.

Mindkét program után hálás, boldog emberek távoztak az egykori polgármester, Bencs Kálmán családi villájából, mi pedig, a nemzet határon túra szakadt tagjai büszkén húztuk ki magunkat előadónk sikerében „fircskézve”...

Orémusz Maja,
Nyíregyháza

Gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatok

A közelmúltban örömteli eseményre került sor: a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal és a Beregszászi Járási Tanács együttműködési megállapodást kötött a Komlói Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulással. A két térség között már korábban kialakultak a baráti kapcsolatok, azok kezdeményezője a nagyberegai születésű Kis-Pálóczi Ida volt. Földünk a közelmúltban Komló város önkormányzatának legmagasabb kitüntetését kapta meg a Beregszászi járással való kapcsolat kiépítésében és ápolásában végzett odaadó munkájáért, Komló nemzetközi kapcsolatainak fejlesztéséért (ez úton is gratulálunk a Kárpátaljai Szövetség aktív tagjának – a szerk.) Az együttműködés Komló és a Beregszászi járás között egyre szélesebb körű: küldött-ségeik, kulturális csoportjaik részt vesznek egymás rendezvényein; a komlóiak több alkalommal is szerveztek gyűjtést a kárpátaljai intézmények – többek között az asztélyi óvoda –, valamint a rászorulóknak megsegítésére; beregvidéki diákok immár második éve tanulnak – és nem is akárhogyan! – a Komlói Szakiskolában.

Most a már eddig is jól működő kapcsolatokat öntötték hivatalos formába. A dokumentumot Petruska István, a járási állami közigazgatási hivatal elnöke, Sin József, a járási tanács elnöke, valamint Polics József, Komló város polgármestere látta el kézjeggyel. Az ünnepségen jelen voltak továbbá Kis-Pálóczi Ida, a Komlói Ukrán Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, a járási állami közigazgatási hivatal és a járási tanács elnökhelyettesei, Nagy Anna, Asztély polgármestere és mások.

Járásunk előljárói reményüket fejezték ki, hogy sikerül gyümölcsöző együttműködést kialakítani járásunk és Komló között a kultúra, az oktatás, a kereskedelem, a turizmus szférájában.

A magyarországi vendégek a járás vezetőségével közösen részt vettek a kaszonyi IV. Nemzetközi Bográcsosfőző Fesztiválon.

Sz. J.

Együttműködési megállapodást írtak alá a Tisza-völgyi megyék vezetői

Május 12-én Szolnokon, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat által szervezett szakmai egyeztetés keretein belül együttműködési megállapodást írtak alá a négy szomszédos ország – Magyarország, Románia, Szerbia és Ukrajna – Tisza-völgyi megyéinek (az ukránai Kárpátalja, a romániai Máramaros és Szatmár, a szerbiai Vajdaság, valamint a magyarországi Bács-Kiskun, Csongrád, Hajdú-Bihar, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén) vezetői.

Az ukrán félt Mihajlo Rivisz, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke és Vaszil Makovszkij, a külkapcsolatok, a nemzetközi műsza-

ki segítségnyújtás és a protokoll kérdéseivel foglalkozó osztály vezetője képviselte.

A Tisza vízgyűjtő területén lévő önkormányzatok vezetőit Kovács Sándor, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés elnöke köszöntötte, aki történelmi pillanatnak nevezte az eseményt, hiszen – mint mondta – még nem volt példa olyan alulról jövő kezdeményezésre a Tisza völgyében, amelyet a területi szereplők hoztak létre. Hozzátette: az elmúlt évek bizonyították, hogy „egymásnak jó szomszédai vagyunk”, árvíz, szennyezés esetén is számíthatunk egymásra. Az aláírás nem a munka befejezését, ■

Beregszászon járt az ukrán külügyminiszter

Május 6-án hivatalos látogatásra Kárpátaljára érkezett Pavlo Klimkin, Ukrajna külügyminisztere. A politikus Aknaszlatinán részt vett az ottani új román külképviselet megnyitóünnepségén, majd munkamegbeszélést tartott Lazar Comanescu román külügyminiszterrel.

Az ukrán külügyi tárca vezetője Beregszászra is ellátogatott, ahol Babják Zoltán, Beregszász megyei jogú város polgármestere és Petruska István, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal elnöke kíséretében rövid sétát tett a városban, miközben tájékozódott a helyi problémákról. Ezután sajtótájékoztatót tartott Magyarország Beregszászi Konzulátusán, ahol Csutora Zsolt, Magyarország Külgazdasági és Külügyminisztériumának (KKM) keleti nyitáért felelős helyettes államtitkára, Buhajla József ungvári, illetve Szalipszki Endre beregszászi főkonzul fogadták. Pavlo Klimkin betekintést nyerhetett a külképviselet munkájába, alkalma volt elbeszélgetni az ügyfelekkel, akik pozitívan értékelték a konzulátus munkáját.

Pavlo Klimkin köszönetet mondott a magyarországi partnereknek az élet több szférájában tapasztalható rendszeres segítségnyújtásért. Mint ismeretes, Klimkin a közelmúltban Prágában találkozott a Visegrádi Négyek külügyminisztereivel. A megbeszélés során Sziijjártó Péter, Magyarország külgazdasági és külügyminisztere szorgalmazta a vízumkötelezettség mihamarabbi eltörlését Ukrajnával szemben.

A politikus hangsúlyozta: reméli, az EU már idén nyáron megszünteti az ukrán állampolgárokkal szembeni vízumkötelességet, mivel szerinte Kijev minden ehhez szükséges feltételt teljesített.

Az ukrán külügyminiszter fontosnak nevezte a határ menti infrastruktúra fejlesztését, hogy minél akadálytalanabban fejlődhesen a gazdasági együttműködés Ukrajna és Magyarország között, és minél több magyar befektetés érkezhessen nemcsak Kárpátaljára, hanem a belső ukrán területekre is. Ebben szerinte kulcsszerep jut majd a beregszászi magyar külképviseletnek. A tárcavezető kiválóan ítélte a két ország határ menti térségeinek együttműködését,

Kinevezték Ukrajna új magyarországi nagykövetét

Petro Poroshenko, Ukrajna elnöke május 30-i rendeletében Nepov Ljubov Vaszilivnát nevezte ki Ukrajna magyarországi nagykövetének.

A Külügyminisztérium tájékoztatása szerint a nagykövet 1971. augusztus 23-án született Kijevben, és a kijevi Sevcsenko egyetem szláv filológia karán szerzett diplomát.

Nem ismeretlenségére a feladatkör, korábban huzamosabb ideig dolgozott az ukrán nagykövetségen Budapesten különböző tisztségekben. Magyar, angol, bolgár, spanyol és lengyel nyelven is beszél.

amelynek a fejlesztése a jövőben kiemelt figyelmet fognak fordítani, és – Magyarország példáját követve – Ukrajnában is kormány megbízottat fognak kinevezni a határ menti régiók együttműködésének hatékonyabbá tétele érdekében.

Klimkin szerint a magyar–ukrán kapcsolatok pozitív előrehaladását jelzi az a tény, hogy hosszú szünet után az ukrán kormány újra delegál vezetőt Ukrajna Magyarországi Nagykövetségére. A miniszter bejelentette, hogy néhány héten belül sor kerül Ukrajna rendkívüli és meghatalmazott budapesti nagykövetének hivatalos beiktatására egy tapasztalt, Magyarországot nagyon jól ismerő diplomata személyében. Az ukrán–magyar diplomáciai kapcsolatok történetében első alkalommal nőről van szó. Csutora Zsolt helyben átnyújtotta az ukrán külügyi tárca vezetőjének az új nagykövet állomáshelyével kapcsolatos magyar elfogadó okiratot.

A sajtótájékoztató résztvevőit érdekelte, mikor kezdik el a Beregszász számára létfontosságú, a kamionforgalmat elterelő elkerülő út építését. Klimkin kifejtette: az ukrán fél minden tőle telhetőt megtesz a munkálatok mihamarabbi elkezdéséért, de sajnos az Ukrajna és az IMF közötti megállapodások korlátozzák az állami garanciavállalás mechanizmusát, így kénytelenek a finanszírozás más módjait keresni.

Csutora Zsolt hangsúlyozta: örömdetesnek tartja, hogy a magyar–ukrán kapcsolatok a legfelsőbb szinten is nagyon jók. Ebben a tekintetben megtiszteltetés, hogy az ukrán külügyminiszter felkereste a beregszászi magyar konzulátust, s ezáltal Magyarországot is jobban megismerhette. Kiemelte, hogy Magyarország stratégiai partnerként tekint Ukrajnára, s érdeklődése nemcsak Kárpátaljára, hanem az ország egészére kiterjed. A kormányának szándékában áll bővíteni ukrainai külképviseleteinek hálózatát.

A sajtótájékoztató befejeztével Pavlo Klimkin és kíséretének (amelynek tagja volt többek között Jurij Muska, Ukrajna korábbi magyarországi rendkívüli és meghatalmazott nagykövete) útja az Asztély–Beregsurány nemzetközi határátkelőhöz vezetett, ahol az ottani munkafolyamatokkal ismerkedtek meg.

Szemere Judit

Együttműködési megállapodást írtak alá a Tisza-völgyi megyék vezetői

hanem a kezdetét jelenti, amit szakmai munkacsoportok alapítása követ a közlekedés, a gazdaság, a turizmus, a vízügy, a természetvédelem területén – hangsúlyozta Kovács Sándor.

A megállapodásban az aláírók célul tűzték ki a térség gazdasági felzárkózásának előmozdítását, a belföldi és a határon átnyúló közlekedési útvonalak korszerűsítését, a Tiszán való átkelési lehetőségek bővítését. Együttműködnek továbbá az árvízvédelemben, a biztonságos és racionális vízkészlet-gazdálkodásban, az árapasztó tározók kialakításában és működtetésében, az élményt kínáló turisztikai lehetőségek kialakításában. Az aláírók ösztönzik a térség üzleti és civil szervezetei között a kapcsolatok elmélyítését.

A sajtótájékoztatón elhangzott: a tágabb térség jövőjének

együttes formálása érdekében a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat nemzetközi együttműködés kialakítását kezdeményezte a Tisza-medencében. Ennek első lépéseként egy nemzetközi konferenciát rendeztek 2015 júniusában. A konferencia zárásaként az érintett felek közös szándéknyilatkozatot írtak alá, amelyben kinyilvánították, hogy kölcsönös érdekeltségen alapuló, formalizált kapcsolatrendszer létrehozni a Tisza Ökorégió távlati kialakítása érdekében, szorosan illeszkedve az Európai Unió Duna Régió Stratégiájához. Ennek formáját középtávon egy európai területi társulás (EGTC) alapításának előkészítésében foglalták meg.

Tudósióók

„Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”

És mikor azok ezeket hallották, folytató és monda egy példázatot, mivelhogy közel vala Jeruzsálemhez, és azok azt gondolkodák, hogy azonnal megjelenik az Isten országa.

Monda azért: Egy nemes ember elméne messze tartományba, hogy országot vegyen magának, aztán visszatérjen.

Előszólítván azért tíz szolgáját, ada nékik tíz girát, és monda nékik: Kereskedjétek, míg megjövök.

Az ő alattvalói pedig gyűlölék őt, és követséget küldének utána, mondván: Nem akarjuk, hogy ő uralkodjék mi rajtunk.

És lőn, mikor megjött az ország vétele után, parancsolá, hogy az ő szolgáit, akiknek a pénz adta, hívják ő hozzá, hogy megtudja, ki mint kereskedett.

Eljőve pedig az első, mondván: Uram, a te girád tíz girát nyert.

Ő pedig monda néki: Jól vagy jó szolgám; mivelhogy kevesen jöttek hív, legyen birodalmad tíz városos.

És jöve a második, mondván: Uram, a te girád öt girát nyert.

Monda pedig ennek is: Néked is legyen birodalmad öt városos.

És jöve egy másik, mondván: Uram, imhol a te girád, melyet egy keszkenőben eltéve tartottam;

Mert féltem tőled, mivelhogy kemény ember vagy; elveszed, amit nem te tettél el, és aratod, amit nem te vetettél.

Monda pedig annak: A te szádból itéllek téged, gonosz szolga. Tudtad, hogy én kemény ember vagyok, ki elveszem, amit nem én tettem el, és aratom, amit nem én vetettem;

Miért nem adtad azért az én pénzem a pénzváltók asztalára, és én megjövén, kamatostól kaptam volna azt vissza?

És az ott állóknak monda: Vegyétek el ettől a girát, és adjátok annak, akinek tíz girája van.

És mondanak néki: Uram, tíz girája van!

És ő monda: Mert mondom néktek, hogy mindenkinek, akinek van, adatik; akinek pedig nincs, még amiye van is, elvéteik tőle.

Sőt ennek felette amaz én ellenségeimet is, kik nem akarták, hogy én ő rajtok uralkodjam, hozzátok ide, és öljétek meg előttem!

Lk 19,11-27

A példázatot a Jézus mennybemenetele utáni utolsó idők cselekedeteire mutat. Ugyanitt azt gondolták Jézus kortársai, hogy Isten országa azonnal megjelenik (11). Ezt a várakozást Jézus nem rombolja le, de helyre teszi, meghatározva, hogymiként töltse az ember az utolsó időket. A tétlenkedő és semmirekellő elmélkedő magatartással szemben munkálkodásra szólít. Ez az emberi munkálkodás Jézus mennybemenetelének az egyik fontos felszólítása a mi számunkra. A mennybemenetel után megígért Szentlélek kitöltése, az öszö-vetségi felfogás szerint, az utolsó idők kezdetének a jele. Tehát a világ utolsó időszak kezdődött el az első pünkösdi ünnepével. Jézus mennybemenetelével pedig az emberi munkálkodásnak az időszak következett el. Jézus eddig munkálkodott itt testileg, most a tanítványain a sor. Ezért is van a konfirmáció mennybemenetel

ünnepén, mert Jézus munkáját a mindenkor tanítványoknak kell továbbvinni. A fiataljaink a tanítványságot vállalják fel, Jézus munkájának a továbbvitelét az Ópéldája szerint Krisztus erejével.

A példázatot a Jézus mennybemenetele utáni cselekedetéről szól: elmegy a nemes ember királyi méltóságot szerezni. Az akkori uralkodási gyakorlat az volt, hogy a Római Birodalom országrészeinek alkirályai a császártól kérték az uralkodásra való kinevezést. Ehhez a kinevezéshez Rómába kellett utazni. Az út és a procedúra hosszú időt vett igénybe. A kinevezés megszerzése után királyi méltósággal térnek vissza. Ez a mozzanat Jézus mennybemenetelének egyértelmű kiábrázolása. Jézus a Mennybe ment, a Királyok Királyához, a Mennyben az Atya jobbán van, és onnan ismét visszajön, de már nem mint kisgyerek, hanem mint dicsősé-

ges Király és Bíró. Ezért a mennybemenetel egyértelműen az utolsó időkjele, amikor az erőket megfeszítve kell tevékenykedni.

A példázatot három részre tagozódik: a gazda hívása; a gazda parancsa; a gazda visszajövetele.

A gazda hívása

A gazda tíz szolgáját hívata. A tíz az emberi (munkavégzés) tökéletesség száma (10 ujj). Ha valamelyik hiányzik, akkor már nem tökéletes a közösség. A tíz itt a munkavégzésre utal. Mind a tíz ujra szükség van, hogy a munka tökéletes legyen. Mind a tíz szolgára szükség van, hogy a gazda parancsát teljesíteni tudják.

A gyülekezet minden tagjára szükség van, hogy a szolgálataink tökéletes legyen. Ha valaki kiesik, akkor az egész közösségnek a hatékonyságát sodorja veszélybe. Próbáljunk úgy írni, hogy nem használjuk a hüvelykujjunkt. Nagyon nehéz. Sok energiába kerül és nagyon csúnya az írás. Így van ez, ha nem vagy a helyeden a gyülekezetben. Nem tud a gyülekezet hatékonyan tevékenykedni. Mindenkire szükség van, csak így lehet teljes munkát végezni.

Nem mindenki mehet a gazdához, csak a hívottak. Akik hivatalosak, azokat a felelősség jellemzi. Az egyház egyik fontos megnevezése az ecclesia, a kihívottak közössége. Akik a gyűlést alkotják. A gyűlésen résztvevők döntéseket hoznak, tehát felelősek. Az egyháztagokat a felelősség és a hűség jellemzi a feladat és a közösség iránt. Nincs felelőtlen egyháztag. Ha felvállalja valaki az egyházhöz tartozást, akkor felelősséget és áldozatot is felvállal. Pál úgy fogalmaz, hogy nem vagyunk „zsellérek és jövevények”, hanem Isten, a Gazda családjának a tagjai. A gazdát az különbözteti meg a zsellértől, hogy a gazdának van felelőssége. A zsellérnek nincs (csak nagyon kicsi). Minékünk az Isten helyi családjáért van felelősségünk. Akkor vagyok családtag, ha az Isten családjának az öröme személyes öröm, bánata személyes bánat, feladata személyes feladat. Ha nem érzem a magaménak az Isten családját, akkor nem vagyok a tagja.

A gazda parancsa

A gazda parancsot (kereskedés) és a parancs teljesítéséhez eszközöket (girák, pénz) ad. Mindig van küldetésünk. Isten országában nincsen munkanélküliség. Mindenkinek van világos küldetése. Ez a küldetés a Krisztus munkájának a folytatása. A mennybemeneteli konfirmáció ezt a munkába állást ábrázolja ki. A cél: a gyarapítás. A mi életünk is a folyamatos gyarapodást kell szolgálja. A gyarapodás az élet megnyilvánulása. Amelyik családban nincs utód, ott betegség van. Amely gyülekezetben nincsen gyarapodás, ott betegség van. Az egészséges gyülekezet, gyarapodó gyülekezet.

A feladat: a kereskedés. A kereskedés sok embert foglalkoztat. A keresztyénnek sok embert kell bevonni a szolgálat teljesítésébe. Olyan feladat a kereskedés, amely összeköti a keresletet a kínálattal. Megmozdítja a környezetet: értelme lesz a termelésnek és a kíváncsalmak kielégülnek.

Az egyházban emberi életeknek kell értelmet adni és az emberi hiányokat kielégíteni. Sok értelmét veszített házasság, szolgálat, élet van. Sokan nem tudnak mit kezdeni magukkal, idejükkel, energiájukkal, képességeikkel (pazarlás). Az egyházunk jelenlegi feladata van itt kiábrázolva: értelmet és lehetőséget adni az emberi életeknek, hiányokat kielégíteni. Eza kibontakozás. Például az Isten országát, az egyházat kiábrázoló szőlősgazda, a pilacon „lődörgő” embereknek munkaterületet mutatott (a szőlőjébe küldi őket dolgozni), s ezzel értelmet és célt adott az idejüknek, energiájuknak, képességeiknek. A célmeghatározás és a célfogadás nélkül az emberi értékek tönkrementek volna. Nem szabad hagyni, hogy a környezetünk értékei elpazarlódjanak. Ti találjátok meg itt, az egyházban a kibontakozásokat (munkátokat, szolgálatokat, szórakozásokat stb.), kapcsolataitokat (barátokat, házastársakat, munkatársaitokat), célokat (Isten dicséretét). Az egyház gyógyítja meg az emberi életeket és ad lehetőséget a teljes emberi életre. Az egyházat tegyétek olyanná, mely a kibontakozási területet és a hiánybetöltést megadhatja.

„Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”

■ Eszközök: girák. Ami egy napszám volt (sokkal kevesebb, mint egy tálentum). Tehát ha nem fedtetik be vagy ma elfogyasztják, holnapra nem marad, és éhen hal az ember. Ez a kis mennyiség a sietségre utal. Nem szabad a szolgálattal késlekedni. Ha nem most használjuk fel az Isten által adott lehetőségeket, akkor azok eltűnnek. Ha megértettünk valamit Krisztustól, akkor azonnal végre kell hajtani. Krisztusi eszközökkel kell az Istent szolgálni („mid van, amit nem úgy kaptál volna?”). Nem szabad más eszközt felhasználni, mert akkor nem érjük el a célt. Vannak eszközeink.

A gyarapítási és élénkítési feladat (kereskedés) végrehajtásának a feltétele: az esélyegyenlőség megteremtése. Isten adott annyi girát, hogy mindenkinek jusson. De nem Ő osztotta szét a szolgálai között. A szolgáknak kellett maguk között megosztani (ez is emberi feladatként van itt feltüntetve, szemben a tálentumok példázatával, ahol a gazda maga osztja ki a szolgáknak képességeik szerint a tálentumokat). Csak akkor nincs a szolgálatot lebénító feszültség és van ösztönző esélyegyenlőség, ha a szolgák, a felhasználás első lépéseként képesek közösséget alkotva, a környezet és mindenki igényeit józanul figyelembe véve egyenlően elosztani a pénzt (az osztáshoz józan gondolkodás kell). De ha valaki részt vesz az osztzkodásban, akkor hajlandónak kell lenni felvállalni a feladatot is. A felelősség közösségének megteremtése, a hatékony munkavégzés feltétele. Az egyház egyik jellegzetessége: a testvériség. Ez az esélyegyenlőségben is megmutatkozik. Sok mindent meg kell tenni az esélyegyenlőségért. Valakit felzárkóztatni és az embereket egymás felé fordítani. Ez a diakónia egyik feladata. Mert az Isten egyenlőképpen osztotta el a lehetőségeket (itt mindenki egy minát kaphat). Az Istennél nincs személyválogatás. Mindenkinek egyenlően fontos az ajándéka. Csak akkor lehet a küldetést elvégezni, ha mindenki kiveszi a részét a lehetőségek kihasználásából.

A gazda visszajövetele

A nemes ember a királyi méltóság megszerzése után visszatér, és hívátja a szolgáit. Nem bizonygat és magyaráz az Ige (hol, mikor, milyen módon jön a nemes ember, Krisztus vissza), csak kijelent: lesz visszatérés és számonkérés. Krisztus mindenképpen vissza fog jönni. Teljesen függetlenül minden külső vélekedéstől.

Az ítéletet pedig a házán kezdi majd el. A szolgálait és nem az ellenségeit hívátja. A kiadott parancs teljesítését kéri számon. A konfirmációi fogadalmat Isten számon kéri. De számon kér minden esküt (konfirmációit, kereszteleit, esküvőit, valamilyen szolgálattal stb.), mellyel az Istent hívtuk tanúnként.

A király ítélt. 1) Bőségesen jutalmaz. A kevésen hűeket bőven, a sokszorosán megjutalmazza. Mert az Isten olyan boldogságot készített az Őt szeretőknak, amit meg sem tudunk gondolni. Az arányok szinte beláthatatlanok: egy napszámért egy város, például 100 grivnyáért (egy napszám) Ungvárt a maga teljes iparával, adóbevételeivel, infrastruktúrájával stb. 2) Igazságosan ítél. Aki lusta, annak nincs. Ezért ezeket megbünteti: elvenni azt is, amije van. A minimális pénzkezelés az lett volna, hogy ha már nem tudta saját maga a pénzt kamatoztatni, akkor engedje meg, hogy mások végezzék azt (a pénzváltóknak kellett volna adni a pénzt – mondja vádként a visszatért gazda a hanyag szolgának). Önként másoknak átengedni a munkát, ez alázatot feltételez. Meg kell tanulni legalább ezt a minimális alázatot a küldetéshez: ha mi nem vagyunk alkalmasak (akadályoztatva vagyunk külső, vagy belső tényezők által), akkor másokat engedjünk szolgálni. Ne korlátozzuk sértődésünkkel, a rosszindulatú megjegyzéseinkkel, a mindent magamhoz kötő természetemmel. Ez a szolgálat „alap alázata”: ha nekem nem megy, átengedem másnak, aki gyakorlott.

Az ellenség ítélete legvégül következik. Van egy közbeszűrés az ellenségről (14), amikor megjelennek az ellenségek, de a történetet nem töri meg. Mert a nemes ember, Jézus mindentől függetlenül végzi a küldetését (elmegy, megszerzi a királyi méltóságot, visszajön, számon kér stb.), s a szolgáknak a tevékenységét sem befolyásolja az ellenség működése (kereskednek, vagy elrejtnek, függetlenül az ellenség megnyilvánulásától). Az ellenségre majd végül kerül sor. De Jézus mellett az ő erejük teljesen jelentéktelen. Nekünk sem az ellenségtől, hanem a magunk minket vagy másokat akadályozó természetétől (lustaságtól, önzőségtől, hűtlenségtől, gyengeségtől, aggódástól) kell félnünk. Az ellenség nem törheti meg Krisztus munkáját, és nem akadályozhat a küldetésünk végrehajtásában. Akkor vagyunk biztonságban, ha Krisztusnak engedelmességedünk, és az Isten tervét hajtjuk végre. Akkor vagyunk kiszolgáltatva az ellenségnek, ha eltávolozunk az engedelmességből. Például Dániel az oroszánok vermében volt a legnagyobb biztonságban, mert neki ezt a helyet jelentette az engedelmesség.

Akkor tudunk engedelmességben maradva biztonságban maradni és építeni, ha Krisztusban maradunk. Mert „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”.

Radvánszky Ferenc
református lelképásztor
(Mezőkaszony–Bótrágy)

Szeretethíd

A Magyar Református Szeretetszolgálat 2009-ben hirdette meg először a Szeretethíd programot, amely során az önkéntes csoportok szociális, ökológiai és fejlesztési munkát végeznek a társadalmi felelősségvállalás jegyében. A program jelmondata: tegyük rendbe a környezetünket, szedjük szemetet, ültessünk fát, ápoljunk betegeket, látogassuk meg a magányosokat, osszunk ételt, vagyis segítsünk, ahol tudunk, hiszen jobb adni, mint kapni. Célja, mint ahogy neve is sugallja, hidat építeni az emberek között szeretetből. A Szeretethíd programhoz csatlakoztak a Kárpát-medencei református gyülekezetek, így a beregszászi is.

Beregszászon ötödször szervezték meg az akciót, most is a római katolikus egyházzal együtt. A Szeretethíd résztvevői május 7-én reggel a római katolikus templomnál gyülekeztek. Az alkalom közös áhítattal kezdődött, Molnár János plébános és Taracközi Ferenc lelkész kérték Isten áldását a rendezvényre és résztvevőire. Ezután rövid eligazítás következett, majd a résztvevők – mintegy másfélszázan – szerszámokkal felszerelve munkához láttak. Ezúttal Beregszász magyar vonatkozású emléktáblái, emlékhelyei, valamint a temetőben található hadisírok és a híres beregszásziak gondozatlan sírhelyei környékének megtisztítását tűzték ki célul. Az önkéntesek, idősek, fiatalok és gyerekek egyaránt, nagy lelkesedéssel dolgoztak, aminek meg is lett az eredménye: Isten segítségével jelentős munkát végeztek el. Délben a résztvevőket finom bográcsgulyás várta a katolikus plébánia udvarán, emlékül pedig egy-egy Szeretethíd feliratú pólót vihettek haza.

Sz. J.

EGY ELFELEJTETT ISKOLA EMLÉKÉRE

Szépreményű

A XX. század első felében az ismerősök, barátok még leveleztek. A borítékon a név előtt illett feltüntetni a címzett rangját, állapotát. A fiatal hölgyek neve előtt ez állt: „Szépreményű”, ami kedveskedést, bókot fejezett ki. Ez jutott eszembe, amikor szembesültem egy másik meghatározással, a „szépkorú” címmel. Látszólag hasonlít egymásra a két kifejezés, mégis micsoda különbség van köztük! A szépreményűek tervezgettek, ábrándoztak, reménykedtek, és vidámak voltak. A szépkorúak mindezt átéltek, hosszú életükben megélték jót is, rosszat is, tanúi voltak a történelem előre nem látható eseményeinek, és most már az emlékeikből élnek.

Gondolatban visszamegyek abba a korba, amikor kortársaimmal a szépreményűek közé tartoztunk. Azokban az években az ungvári leánygimnázium boldog diákjai voltunk. Az ungvári Drueth gimnáziumról már sok megemlékezés hangzott el, de annak kis testvéréről, az ungvári Árpádházi Szent Erzsébet leánygimnáziumról még nem esett szó.

Szokás szerint az iskola évkönyvéhez fordultam segítségért (1. kép). 1940 szeptemberében a leány növendékek kiváltak az ungvári m. kir. áll. gimnáziumból, és egyszerre 8 osztállyal megkezdte működését az önálló magyar állami leánygimnázium. A Gróf Tisza István-part 3. sz. alatt levő iskolaépületben helyezkedett el (2. kép). Az iskola névadó ünnepélyén, 1941. január 22-én elhangzott beszédből szeretnék idézni néhány gondolatot.

„Nomen est omen” – hangzottak el a bevezető szavak. Ennek az iskolacsaládnak Árpádházi Szent Erzsébet legyen a példaképe és útmutatója. Az iskolai nevelés felada-

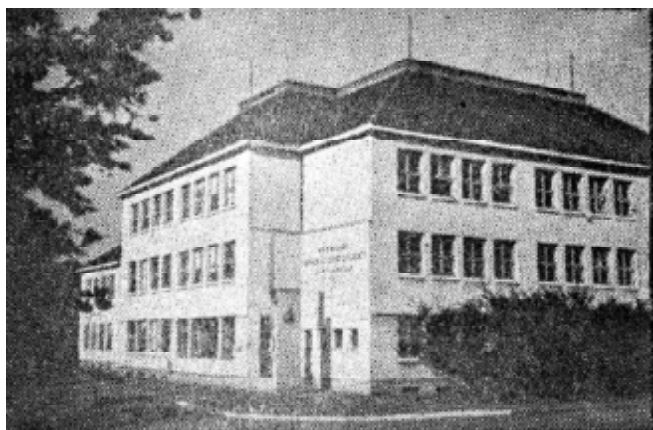
ta: test, lélek és ész egyiségének formálása. Figyelembe kell venni a lányok teremtett hivatását, a családanya szerepét. Művelt családanya nélkül szétesik a család, a társadalom ősmagja. Ebben a szellemben indult ez az iskola. Ezt figyelembe véve választottak igazgatót és tantestületet. Az eddig folyó munkát is „komolyság, megfontoltság és jókedv” – cserkész törvény jellemezte.

Iskolánknak voltak szabályai, amelyek a diákokra vonatkoztak. Egyensapkat viseltünk ezüst, illetve arany zsinórdíszítéssel, feltüntetve, hányadikosok vagyunk. Az iskolába egyenruhában jártunk. Sötétkék rakott szoknyához hétköznap csíkos blúzt hordtunk, ünnepnapokon fehérét, vagy sötétkék bocskait (3. kép). Ez a szokás egyáltalán nem zavart minket, sőt, büszkékké voltunk hovatarozásunkra.

Viselkedésünket is meghatározták a szabályok. Este 8 óra után nem tartózkodhatunk a városban. Moziba osztályfőnöki engedéllyel mehettünk, megelőelve az időpontot és a film címét. Ezek maradtak meg emlékeztetőben, amikről gyakran meséltem az ifjabb generációnak. Rosszallották, hogy mi ilyen „rabszolgasorban” éltünk. Nem hiszik el, hogy ez nekünk nem jelentett nehézséget, ellenkezőleg, ez is hozzátartozott a neveléshez. Nem váltották ki a versengést a külsőségekben, nem vezetett irigységhez, hanem az összetartozást jelentette.

Ahogy kutatok emlékeimben, nem a tanulás, a tanterv szerinti anyag elsajátítása állt a fő helyen. Tudtuk, hogy diákok vagyunk, ez a feladatunk. Egy kis szorgalom, odafigyelés – és a tanárok segítsége – elvezetett célunkhoz. Tanáraink jól felkészült, szakterületüket ismerő pedagógusok voltak. Nemcsak tudásukkal, hanem nevelői lelkületükkel, megnyerő modorukkal és nagyfokú műveltségükkel vívták ki a diákok tiszteletét és szeretetét.

Elsősorban igazgatóinkról, Gedeon Béláról kell megemlékeznem. Finom lelkület, jó modor jellemezte személyiségét. Parancsokat nem osztogatott, de elveihez szigorúan ragaszkodott. Példamutatással érte el a rend szeretetét, az egymás iránti figyelmet, tiszteletet. Iskolai kirándulásokon részt vett a diákok játékaiban, közös éneklésekben. Kedveskedésből „lyankáknak” (lányka) szólított minket, szülőhelyéről hozott

szokás szerint, és ebből lett a Janka, a diáklányok beceneve.

Osztályfőnökünk, Valló M. Hajnalka a német nyelvre tanított minket. Szeretetre méltó, jólelkű, mindig vidám pártfogóra lelünk benne.

Kedvencünk volt Wolfinau Magdolna, magyar és francia szakos tanárnőnk. Nagy tudású, minden iránt érdeklődő, nemes lelkű nevelőnek bizonyult. Egy életen át tartott barátságunk, minden osztálytalálkozón részt vett 2008-ig, 92 éves korában bekövetkezett haláláig.

Latinra Barna Bálint tanított, az egyetlen szigorú tanárunk, akitől egy kicsit féltünk, és inkább tiszteltük, mint kedveltük. Amikor behívták katonai szolgálatra, akkor jöttünk rá, hogy hiányzik nekünk, igyekeztünk kárpótolni néhány halványzöld tábori levelezőlappal.

Énekkarunkat Zádor Dezső vezette, Kárpátalja neves zeneszerzője és zongoraművésze.

Említésre méltó Ortutay Elemér hit- és erkölcs tanárunk. Nem annyira a tananyaggal foglalkozott, mint inkább a sokoldalú nevelésünkkel. Ő volt a mi cserkész vezetőnk is, és ezáltal a tanórákon kívül sok időt töltöttünk együtt, sorra véve különböző témákat, az életben adódó problémákat.

Szeretettel emlékezünk Merőné Altorjai Margit tornatanárnőnkre. Nagy, jól felszerelt tornateremben heti 3 órában

EGY ELFELEJTETT ISKOLA EMLÉKÉRE

■ zajlottak az érdekes, változatos foglalkozások. Ezenkívül számtalan rendezvényen, előadáson szerepeltetett bennünket. Ötletes tornagyakorlatokkal, csoportos táncokkal léptünk fel. Egyik emlékezetes sikerünk egy év végi tornabemutatóhoz kapcsolódik, amely az UAC (Ungvári Atlétikai Club) pályáján zajlott le az egész iskola, kb. 200 diák részvételével (4. kép).

Nagy élmény volt számunkra a hathetes táncanfolyam. A fiúgimnáziummal közösen tanultuk a társasági táncokat és a hozzá tartozó illemszabályokat.

Részt vettünk az iskolai egyesület munkájában. Működött az önképzőkör, a gyorsírókör. A nyári szünetre is jutott tartalmas elfoglaltság. Ilyenek voltak az úszó- és főzőtanfolyamok vagy a cserkész tábor.

Ez a sokoldalú elfoglaltság lekötötte minden szabad időnket. Nem unatkoztunk, nem voltunk depressziósak, nem tudtuk, mivel foglalkozik a pszichológus. Pedig a háború már ott dübörgött mögöttünk néhány éve. Sok mindenről le kellett mondanunk, éleltünk a takarékoság jegyében folyt. Mi fiatalok és vidámak voltunk. Biztos vagyok benne, ha közülünk választottak volna diákokat, hogy vegyünk részt a fővárosban egy nemzeti ünnepen, kitüntetésnek vetjük volna.

Meg kell még említenem egy kedves epizódot. Iskolánk ablakai a festői szépségű Ung-parti sétányra, az akkor még fiatal hársfasorra nyíltak. Egy ragyogó májusi napon nyitott ablakoknál folyt a tanítás, amikor zeneszó szállt fel a sétányról, és felcsendült az örökzöld dal: „Csak egy kislány van a világon...”. Szerenádok kaptunk a fiúgimnáziumtól.

Pedagóguscsalád tagjaként rám is hatással van a közoktatásban most folyó rosszízű vitatkozás. Úgy érzem, nem is a lényegről van szó, csak az óraszámról és a pénzről. A nevelés miért nem kerül szóba? Az anyagi gondok jönnek-mennek, de a nevelés problémája halmozódik nemzedékről nemzedékre. Hová lett a tanárok tekintélye, az ifjúság önértékelése, önbecsülése? Inkább erről folytatnának egyeztetéseket a tanárok és a szülők.

Sajnos, a szépreményű leányiskola nem érte meg a szépkorúságát. Csak 4 év jutott neki. Remélem, azért hagyott egy kis nyomot az utókorban.

Szeretném, ha a mai szülők, gyermekeik érdekében, nem mondanának le meggondolatlanul a hit- és erkölcstanóráról.

Jendrékné Lengyel Magdolna,
Vác

Disputa

Őrizzük meg magyarságunkat!

Közismert a MAGYAR nemzet asszimiláló képessége. Bizonyítéka ennek a sok Horváth, Rácz, Németh, Tóth, Oláh stb. nevű (igaz) magyar, akiknek idegen származásáról a nevük árulkodik. Most fájó szívvel konstatáljuk, hogy elkezdődött és mind jobban felgyorsul az ellenkező folyamat... Külhonban gyarapodnak a magyar származású (gyakran magyar nevű) ukránok, tótok, szerbek, oláhok – jancsárok.

Elfogulatlan meggyőződéssel valom, hogy tökéletesen ismerve és használva három idegen nyelvet (azok tájsházait és szlengjeit is), a legkifejezőbb, leggazdagabb a magyar nyelv. E nyelven gondolkodva, írva vagyok a legötletgazdagabb, legokosabb. Allítom, hogy magyar embernek csak magyarul gondolkodva, magyar környezetben bontakozhat ki teljes mértékben a tehetsége.

... Külhonban a vegyes házasságban született gyerekek szüleinek, ha otthon inkább nem a magyar nyelvet használják, de szeretnék, hogy utódai minél sikeresebbek legyenek, magyar nyelvű bölcsődébe, óvodába, iskolába célszerű adniuk gyermekeiket. Az államnyelv akarata ellenére is „ráragad” a csemetére. De azokra is, akik színmagyar családokban nevelkednek. És ha nem magyar iskolába jár, akkor minél többet olvasson magyarul (a kötelező olvasmányokat is lehetőleg magyar fordításban). Én kénytelen voltam ukránul érettségizni, mert abban az időben Ungváron a magyar iskolának csak 7 osztálya volt, de Tolsztojt, Solohovot, I. Frankót, sőt Puszkint, Sevcsenkót is eredeti nyelven és magyar fordításban is élveztem. Na és Arany János, Petőfi, Jókai, Gárdonyi, Romhányi megcsodáltatták, még jobban megszerettették anyanyelvemet. Az orosz, illetve türk nyelvű közegben töltött hosszas éveim alatt, ha nem kaptam volna otthonról magyar nyelvű folyóiratokat, néha telefonhívásokat, nem bírtam volna ki – elsorvadtam volna...

Nem fogadom el azt, hogy némely szülők nem magyar iskolába íratják gyermekeiket, azzal érvelve, hogy csak így tudják elsajátítani az államnyelvet, s csak így tudnak majd tovább boldogulni. De hát a világon sokan felvételiznek más országok egyetemére, és sikeresen diplomáznak a számukra idegen (addig alig ismert) nyelven. Az az anyanyelvű iskolába járó diák, aki képtelen megfelelő szinten elsajátítani az állam hivatalos nyelvét – tehetségtelen, nincs benne elegendő szorgalom, ambíció, és aligha sikerül neki bármilyen nyelven is fényes karriert befutni. Sajnos, nem minden szülő hajlan-

dó ezt beismerni. Vagy csak nem bízik a gyermeke tehetségében?!

Tapasztalatom, hogy vezető pozíciókba való kinevezésemkor (egyetemi tanár mivoltomban is) elsősorban nem a nyelvtudásom mértéke érdekelt a feletteseimet, hanem a képességeim – szakmai tudásom, az eszem, a tehetségem. Egy sikeres karrier indításához elegendő kezdetleges nyelvtudás is.

Ugyancsak számos ismerősöm, barátom tapasztalata alapján állítom, hogy a vegyes házasságokban született gyerekek életük végéig tudathasadásban szenvednek. Hisz nem tud egy ember kettéválni. Az egyik szülő nemzetiségéhez tartozónak érzi magát, de a másikat is kénytelen vállalni. Nem tudja (gyakran nem is meri) eldönteni, ki is ő? Ritka az az eset, amikor az egyik fél lemond a nemzetiségéről (adott esetben magyarságáról), aláveti magát a másiknak, de akkor sem lehet boldog. Ez is bizonyos feszültséget okoz a házasságban, ami végeredményben nem vezethet semmi jóhoz. Hisz „a vér nem válik vízzé”... Különösképp, ha a két nemzet között feszültség (ellenségeskedés, elégedetlenség) van, ami sajnos nem ritka.

Sokan éppen a másságukkal, különlegességükkel tűnnek ki, keltik fel környezetük érdeklődését maguk iránt, amiért bizonyos mértékben elnézőbbek velük szemben az elbírálók.

Summa summarum: minden szülőnek, de fiatalnak is alaposan meg kell fontolnia, mielőtt beleegyezését adná egy más nemzetiségűvel való házasságba, eldönteni, hogy milyen iskolában, milyen közegben nevelteti utódait.

v. Kövér György,
Ungvár–Záhony

Ui.: A los alamosi atomkutató központban Teller Ede és Szilárd Leó irányítása alatt szinte az összes tudományos munkatárs magyar származású volt. A laboratórium hivatalos nyelve a magyar volt. Így, a környezetükben bizonyos mértékben a titkosságot is könnyebb volt biztosítani.

Magyarország adta a világnak arányaiban a legtöbb Nobel-díjas tudóst. A Magyarok Világszövetsége alakuló ülésének szünetében sikerült szót váltani a tolószekben ülő Teller Edével: „... de hisz Ön nem is magyar...” „En zsidó származású MAGYAR vagyok – válaszolta. – Magyar környezetben nőttem fel, magyar nyelven tanultam, magyar barátaim vannak, magyar levegővel lélegeztem. Amagyar nyelv, a magyar szellem hatása egyedülálló, semmivel nem összehasonlítható.”

Ugyanígy vélekednek a magyar Nobel-díjasok is.

MOLDVAI CSÁNGÓ NAP KÁRPÁTALJÁN

Kik a csángók? Hol élnek? Hogyan tudták évszázadokon át megőrizni magyarságukat az anyanemzettől teljesen elszigetelve, idegen nyelvi környezetben? Ezekre és hasonló kérdésekre kaphattak választ azok az érdeklődők, akik április 23-án ellátogattak a beregszászi Pásztor Ferenc Községi Házba, ahol – Kárpátalján első alkalommal – moldvai csángó-magyar napot tartottak. A különleges program szervezői a Beregvidéki Magyar Falusi Turizmus Szövetség, a Bereg–Ugocsai Római Katolikus Esperesi Kerület, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet és nem utolsósorban dr. Nyisztor Tinka moldvai néprajzkutató voltak.

A rendezvény egyik célja az volt, hogy a kárpátaljaiak betekintést nyerjenek a moldvai csángók mindennapi életébe, kultúrájába. A másik fontos cél a moldvaiak missziója, hogy minél több közösségben imádkozzanak a magyar nyelvű szentmisék engedélyezéséért Moldvában.

A nap folyamán változatos programokra került sor, az érkezőket gyönyörű moldvai viseletbe öltöztött hagyományőrök fogadták. A rendezvény liturgiával és közös imával kezdődött a római katolikus templomban, majd fotókiállításra folytatódott a közösségi ház kiállításában. Ádám Gyula csíkszeredai fotóművész moldvai arcokat, tájakat, ünnepeket, hagyományokat örökített meg megfigyelhető képein.

Ezután dr. Nyisztor Tinka tartott érdekes előadást a csángó magyarok hagyományairól, mindennapjairól, ünnepeiről, különös tekintettel az étkezési szokásokra. Szó esett a jelen problémáiról, az elvándorlásról, a magyar oktatás nehézségeiről is. A néprajzkutató bemutatta a témakörrel foglalkozó kiadványokat (Nyisztor Tinka – Pákozdi Judit: *Csángó galuska. Moldvai magyar étkezési szokások és receptek*, Nyisztor Tinka: *Hétköznapi és ünnepnapok. A moldvai magyarok táplálkozásának etnográfiaja*, valamint *Szent István gyermekei. Nyisztor Tinkával beszélget Benkei Ildikó*). Az előadás beszélgetéssel folytatódott, ahol a résztvevők kötetlen formában oszthatták meg gondolataikat a több száz kilométerre élő csángó vendégekkel.

A szervezők a gyerekek szórakoztatásáról is gondoskodtak: kézműves foglalkozások várták őket az udvaron felállított sátrakban.

Délben sor került a csángó nap ünnepélyes megnyitójára. Házigazdaként Molnár János esperes-plébános köszöntötte az egybegyűlteket. Beszédet mondott Gyurin Miklós beregszászi magyar konzul és dr. Bali János, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet igazgatója is.

Ezt követően a jelenlévők ízelítőt kaptak a csángó magyarok gasztronómiájából, megkóstolhatták a „csángó galuskát”, más

néven töltikét, amit a vendégek a helyszínen készítettek el. Ez az étel a mi töltött káposztánkhoz hasonló: a darált húsból, ledarált párolt zöldségekből kukoricakásával készült különleges fűszerezésű töltelék az évszaktól függően savanyúkáposzta-, torma-, szőlő- vagy martilapulevébe csavarják.

A finom falatok mellé borkóstoló is társult. Heit Lóránd Érmellékről, Bihardioszegről (Románia) érkezett borász a Kárpát-medence különböző részein (Egri Borvidék, Felvidék, Délvidék, Érmellék) készített borokat mutatott be és kínált kóstolásra a jelenlévőknek. Aztán előkerült a hegedű is, és Heit Lóránt egy másik oldaláról is bemutatkozott.

Azt mondják, a magyar ember örömeiben, bánatában énekel. Így vannak ezzel a csángók is. Erről a rendezvény résztvevői is meggyőződhetnek: az asszonyokból álló kórus szebbnél szebb moldvai népdalokat és régi egyházi énekeket adott elő. Kaszap Johanna Csíkszeredában tanuló pusztinai leány is elkápráztatta a közönséget gyönyörű énekhangjával. Akulturális program moldvai táncbázzal ért véget, ahol a vendégek és a kárpátaljaiak együtt ropták a moldvai dallamokra. A nap zárásaként szentmisére került sor a római katolikus templomban.

Itt-tartózkodásuk alatt egy egész napos kirándulás során a csángók megismerkedhettek Kárpátalja épített és természeti értékeivel.

A csángó nappal elindult kezdeményezést a szervezők szeretnék egy moldvai kirándulással folytatni, valamint a következő években más-más Kárpát-medencei tájegységet, közösséget bemutatni a kárpátaljai közönségnek.

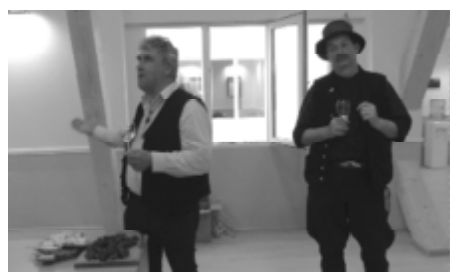
Szemere Judit

A hagyományok bennünk élnek: hagyjuk őket lélegzethez jutni...

Egy tizennégymillió nemzetest a XXI. században valószínűleg nem fenyeget a kihalás veszélye, ám a leépülésé annál inkább. Kultúránk ápolásával, hagyományaink megélésével és továbbadásával ez ellen kell fellépni. A Kárpát-medence több ezer éves története azt bizonyítja, hogy ezt a régiót nem katonai erővel, erőszakkal, hanem szellemiséggel lehet megtartani. Ne hódíts, hanem gyógyíts, ez a magyarság küldetése, ezt kell mind több nemzettársunknak felismerni, az anyaországon belül és kívül.

A fenti gondolatok Szántai Lajos magyar népmesekutató és művelődéstörténész előadásából valók, aki a beregszászi főiskolán a Fodó Sándor Kulturális Központban tartott érdekesítő előadást *A magyar Szent Korona* címmel. Ezt követően Rózsa Péter biogazda, a pásztorkultúra, a magyar pásztorélet valamint a népi gasztronómia kiváló ismerője mondta el a témával kapcsolatos gondolatait, miközben a hallgatóság sóban és pácban érlelt mangalica szalonnát, kézműves sajtokat és szárított lóhúst kóstolhatott meg. Végül Kaló Imre, az Egertől nem messze fekvő Szamolya község határában gazdálkodó szőlős- és borosgazda saját borait kínálva fejtette ki gondolatait a magyar borkultúráról. Öröndetes, hogy a borkultúra terén is egyre inkább terjed a természetesség divatja. Ebből eredően pedig világos mindenki számára a feladat: *tetteid sohasem hazudtolhatják meg szavaidat, élj úgy, ahogy beszélsz!*

Kaló Imre az életet szolgáló cselekedetek összessége kapcsán feltette a költői kérdést: kapott-e valaha valaki többet annál, minthogy szeretetet képes adni, méghozzá ingyen? Ha rendelkezünk ezzel a képességgel, akkor éljünk bátran vele.

A megjelent vendégek – köztük a Beregszászi Szent Vencel Borrend tagjai – köszönetet mondtak az előadóknak és a szervezőknek – a budapesti Lajtai Péternek és a nagymuzsalyi Bereczky Istvánnak – a hangulatos, tartalmas estért.

Tudósítónk

Versünnep Kárpátján

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), a Magyar Értelmiségi Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) idén is nagyszabású rendezvénysorozattal méltatta a magyar költészet napját.

Április 9-én Beregszászban, az Európa–Magyar Házban *Magyar irodalom a Kárpát-medencében* címmel kulturális fórumra került sor, amely keretében az anyaországi és határon túli irodalmi műhelyek képviselői számoltak be munkájukról, terveikről.

A magyarországi, vajdasági, erdélyi és felvidéki vendégeket Lőrincz P. Gabriella költő, a KMMI munkatársa köszöntötte. Vári Fábián László József Attila-díjas költő, az *Együtt* című irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke a kárpátaljai magyar irodalom múltjáról, jelenéről tartott előadást. Ezután a pozsonyi *Irodalmi Szemle*, a kolozsvári *Helikon*, a vásárosnaményi *Partium* szerkesztői mutatták be folyóirataikat, majd a jelen lévő alkotók saját műveikből olvastak fel.

A rendezvény résztvevői megtekinthették az ArtTisza Művészeti Egyesület születésnap kiállítását (a fiatal alkotókat tömörítő szervezet 5 éve jött létre). A tárlatot Zubánics László, a KMMI elnöke és Szilágyi Sándor, az ArtTisza elnöke nyitották meg.

Április 11-én több helyszínen rendeztek fórumokat, író-olvasó találkozókat, könyvbemutatókat. Délelőtt az *Együtt* szerzői Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága–Anyanyelvi Konferencia (AK) tiszteletbeli elnöke közreműködésével rendhagyó irodalomórát tartottak a Munkácsi Állami Egyetem Humán-Természettudományi Koledzsének magyar tagozatán, majd Gáton megkoszorúzták Kovács Vilmos emléktábláját.

Az Európa–Magyar Házban került sor Bolyán Sándor nyíregyházi fotóművész Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei templomokat bemutató kiállításának ünnepélyes megnyitójára. A fotográfus életútját, munkásságát Ladányi András író, szerkesztő ismertette.

Délután a Beregszászi Járási Könyvtárban gyűltek össze a szép szó kedvelői. A házigazdák nevében Varga Éva igazgató köszöntötte a megjelenteket. Aköltészet napjára megjelent Lőrincz P. Gabriella *Szürke* című verseskötete. A kiadványt Dupka György, a MÉKK elnöke, az Intermix Kiadó igazgatója mutatta be, majd a szerző előadásában hallhattunk néhányat legújabb műveiből.

A költészetnap irodalmi karaván utolsó állomása a Nagyberegi Református Liceum volt. A vendégeket Kovács András igazgató fogadta. A diákok először meghallgathatták Pomogáts Béla irodalomtörténész József Attila költészetéről szóló előadását, majd Dupka György mutatta be az Intermix Kiadó legújabb kiadványait, köztük Lőrincz P. Gabriella *Szürke* című verseskötetét és Hájas Csilla *A fele komoly* című novelláskötetét. Ezután az *Együtt* folyóirat jelenlévő szerzői adtak ízelítőt alkotásaikból. A liceum tanulói verses-zenés összeállítás előadásával köszönték meg a tartalmas programot.

Sz. J.

Emléktábla Ortutay Zsuzsa tiszteletére

Ortutay Zsuzsa Pro Urbe-díjas szobrász, keramikus és éremművész 1944. május 22-én született Beregszászban. Tavaly, 71 évesen hunyt el tragikus hirtelenséggel. A Beregszászi Alapítvány és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet úgy döntött, emléktáblát állíttat a tiszteletére. Az avató ünnepségre születésnapja előestéjén került sor. Az emlékjel – amelyet a Beregszászi Alapítvány készíttetett, a rajta található domború bronz mellkép Balogh Géza nyíregyházi művész munkája – az Európa–Magyar Ház udvarán kapott helyet.

Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke elmondta: jelképes, hogy a művész nő bronzban tért haza Kárpátaljára, ahogyan jelképes az is, hogy emléktáblája egy másik híres kárpátaljai, Munkácsy Mihály szobra mellé került.

– Az itt jelenlévők közül sokan szerették, tisztelték szókimondásáért, talpig becsületes magyar habitusáért. Amíg Beregszászban élt, a közösségi életünk motorja volt, olyan ember, akire bármilyen ügyben lehetett számítani – mondta Zubánics László, azt is hozzátéve, hogy abból a kis gyűjteményből, amivel rendelkeznek, egy Ortutay Zsuzsa-emléksarkot szeretnénk kialakítani az Európa–Magyar Ház kiállítótermében.

Ortutay Zsuzsa életútjáról Dalmay Árpád, a Beregszászi Alapítvány kuratóriumának elnöke beszélt a jelenlévőknek. Mányi István, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja arra hívta fel a figyelmet, mennyire fontos, hogy ápoljuk szülőföldünk nagyjainak emlékét. Id. Csobolya József nyugdíjas pedagógus Ortutay Zsuzsáról írt saját költeményét szavalta el.

Vitéz Kövér György, a Vitézi Rend Kárpátaljai Tagozatának vezetője, Ungvár város egykori alpolgármestere átnyújtotta Ortutay Zsuzsa családjának a keramikusművész tagságba való felvételéről szóló oklevelet.

Az emléktáblát a képzőművész férje, Ortutay Tamás, Zubánics László, Mányi István és Dalmay Árpád leplezték le.

H. Cs.

Kárpátalján ülésezett a Magyar Ifjúsági Konferencia

Kárpátalján, Antalócon tartotta soros ülését a Kárpát-medence ifjúsági szervezeteinek legmagasabb egyeztető fóruma, a Magyar Ifjúsági Konferencia (MIK). A tagszervezetek képviselői április 22-én érkeztek, amikor is csapatépítő esten vettek részt, a konferencia érdemi részére másnap került sor.

A plenáris ülés résztvevőit Schanda Tamás, az Emberi Erőforrások Minisztériuma ifjúságpolitikáért és esélyteremtésért felelős helyettes államtitkára, dr. Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke, Buhajla József, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának főkonzulja és dr. Kota György kormánybiztosi koordinátor köszöntötték.

A MIK éves munkájáról Szórád Gábor, a szervezet elnöke adott tájékoztatást. Beszámolójában elmondta, hogy az egy évvel korábbi célkitűzésnek eleget téve a konferencia idén jogi személlyé alakult, így lehetősége lesz Kárpát-medencei tevékenységének kiszélesítésére.

A konferencia régiós elnökei rövid beszámolót tartottak a tagszervezetek tevékenységéről. Somogyi Attila (Burgenland), dr. Kaszás Mihály (Munkács), Czibula Ádám (Felvidék), Gulyás Tibor (Magyarország), Talpas Botond (Erdély), Solti Attila (Vajdaság), Szórád Gábor (nyugati szörvány), Rigó István (Kárpátalja) a régiók programjait és problémáit vázolták, majd javaslatot tettek a megoldandó feladatokra.

A délután folyamán kárpátaljai jótékonyági kezdeményezésekről, a Pannon UniFest művészeti fesztiválról és az Új Nemzedék Központ működéséről hallhattak előadást a résztvevők. A munka az alapszabályzat módosításával, majd a zárónyilatkozat kidolgozásával fejeződött be.

A magyar kultúra nagykövete volt

Hajdúdorogi Balogh Mihály máramarosi vikárius halálának 100. évfordulójára

1916. augusztus 6-án gyászba borult egész Máramaros: meghalt Hajdúdorogi Balogh Mihály, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye vikáriusa, prépst, máramarosi főesperes, a megye legnagyobb egyházának nemcsak főpásztora, hanem a szó magasztos értelmében vett atyja és vezére.

Az I. világháború vitte el őt is, mint azt a sok ezer fiatal, akik között ott harcolt csendőrtiszt fia, aki karddal a kezében védte a hazát, míg édesapja itthon az ige erejével, a példa vonzó hatásával, a lelkesedés szuggesztív varázsával állította csatasorba híveit a magyar nemzeti eszme, a magyar kultúra, a magyar öntudat megőrzésének szolgálatába.

A háború áldozata lett Balogh Mihály, aki összeroppant a reá nehezedő emberfe-

letti megpróbáltatásoktól: a cári orosz hadsereg inváziójától a Kárpátokban, szeretett hívei szörnyű szenvedéseitől, de legfőképpen a galíciai harcokban hősi halált halt drága fiának elvesztésétől. Térdre esett a leírhatatlan fájdalomtól, és visszaadta nemes lelkét az Istennek, akinek mindvégig hűszolgája és felkent papja volt.

Máramarosban sokan sírva néztek Balogh Mihály eltűnő alakja után. Hívei hiányolták lángoló szeretetét, hiányolták a szószéken, a megye igazgatójában, a zöldsasztalnál és különösen hiányolta egy sereg a nép legszegényebb rétegéből fel-emelt és a kultúréletnek nevelt gyerek, az általa alapított Szent Mihály internátus apró gyámoltjai, akik hiába keresték elköltözött földi patrónusukat.

Balogh Mihály 1857. december 28-án született az Ungvár melletti Nagylázon görögkatolikus papi családban. A gimnáziumot Ungváron kitüntetéssel fejezi be 1875-ben. 1875-től 1880-ig Budapesten teológiai tanulmányokat folytat, és doktori címet szerez. A tanulmányok befejezése után az Ungvári Hittudományi Főiskola (szeminárium) teológiai professzorává és egyúttal a diákok prefektusává választják.

1884-ben házasságot köt, pappá szentelik, és az Ugocsa vármegyei Felsőveresmart (ma: Velika Kopanya) görögkatolikus hitközség káplánja lesz, majd rövidesen a parókusi tiszteletet tölti be.

Firczak Gyula püspök 1898-ban nevezi ki Balogh Mihályt az egyházmegye legelőkelőbb állásába, a máramarosszigeti püspöki kúrhelynökségbe, hogy itt főpásztora nevében százezer léleknek legyen lelki atyja és kormányzója. Lelkipásztori működését úgy fogta fel, hogy népének irányítását nemcsak a szószékről vezeti, hanem a társadalmi élet valamennyi vezetőivel való egybehangolt működésével igyekezett egyháza felvirágoztatását biztosítani.

Mindenütt kitűnt lángoló hazafias érzéssel és azzal a vágygal, hogy a vezetésére bízott híveket kulturális és gazdasági tekintetben fölemelve bevezesse az európai művelt népek sorába. E cél előmozdítása képezte közel húszéves vikáriusi működését. Nemes eszméjének megvalósítását három irányban jelölte meg. Arábizott görögkatolikus népet öntudatos vallásosságra nevelni, gazdaságilag függetleníteni, és a magyar kultúra áldásaira tanítani.

Munkaprogramjában tehát első volt a lélek. A népet vallásossá nevelni, népmissziók tartása által. Meg is indult a vezetésével számos hegyvidéki községben. Ő szóno-kolt legtöbbet. Azon kívül felhasználta a megyében minden nevezetesebb egyházi

eseményt, templom-, parókia- és iskolaszemtelést, amikor hívei körében megjelenő, kitűnő néplelek-ismerettel és tájszólással előadott beszédeivel valósággal átforgatta hallgatóságát.

Amikor a XX. század elején Máramarosban is felütötte fejét a Moszkvából irányított ruszofil schismaticus (szakadár) mozgalom, ő volt az, aki elsőnek átlátta ennek a veszélyét, és a papságtól támogatva sikeres ellenpropagandát fejtett ki ennek gyökeres elfojtására.

Sokat dolgozott a nép anyagi jólétének felvirágoztatásáért is. A XIX. század végén a hegyvidéki lakosság nyomorúsága következtében az Amerikába történő kivándorlás oly tömeges méreteket öltött, hogy arra még a budapesti hatóságok is felfigyeltek, s 1897-ben megszervezték az úgynevezett Hegyvidéki Akciót, amelynek élére Egán Ede (1851–1901) kiváló közigazdász került. Egán Ede 1898. március 28-án tartotta meg az akciószervező gyűlését, és utána azonnal megindította nép- és országmentő munkáját. Amit Egán Ede Bereg és Ung vármegyekben véghezvitt, azt a munkát végezte el Máramaros és Ugocsa vármegyékben Balogh Mihály.

A helyes gazdálkodás elsajátítására mintagazdaságokat létesített, gazdasági tanfolyamokat rendezett. Az állattenyésztés fejlesztésére a hegyvidéki éghajlathoz szokott oberinntáli szarvasmarhákat és anyajuhokat hozatott be. A hitelviszonyok rendezése céljából hitelszövetkezeteket alapított, hogy megtörjék az uzsorások évszázados hatalmát.

Balogh Mihály tehát első lépésben a hegyvidéki klíma által nyújtott körülmények közötti megfelelő földhöz, munkalehetőséghez és ezáltal megélhetéshez jutatta a máramarosi szegényparaszto-kat. Minden nyáron az aratás idejére megismétlődő

idénymunka-lehetőséget biztosított a hegy-lakóknak a magyar Alföldön. Mindezzel nagy érdemeket szerzett a máramarosi nyomor enyhítése terén.

A nép anyagi jólétének felvirágoztatásáért Balogh Mihály megszervezi a Máramarosszigeti Iparfejlesztő Bizottságot, meghonosítja a szőnyegszövést, hímzést, fafaragást, kosárfonást. A siker érdekében 1905-ben Budapesten mint az Örkörmezői járás országgyűlési képviselője, nagyszabású kiállítást szervez a máramarosi népművészeti termékekből, és nagy érdeklődést keltő felolvasást tart. Ezen nyilvános szereplésének tulajdonítható, hogy e szűk határok közt működő háziipari termékek országosan ismertté lettek.

Áldásos tevékenységének legszebb és legmaradandóbb gyümölcse a Szent Mihály fiúinternátus alapítása volt tehetséges szegény falusi gyerekek számára. Gondos volt, figyelme mindenre kiterjedt. Jól tudta, hogy a rábízott nép felemelkedése csak akkor fog megvalósulni, ha e nép gyermekei kiművelődve, s megízelve a magyar kultúra áldásait, mint a művelt osztály tagjai, önmaguk lesznek hirdetői szülőföldjükön, hogy boldogságukat csak a kultúra szeretete, annak ápolása és befogadása által biztosíthatják. Az internátust szinte a semmiből teremtette és virágoztatta fel, megadva a lehetőséget, hogy számtalan tehetséges gyermek értékes egyénisége ne menjen veszendőbe kel-lő anyagi eszközök hiányában, hanem szeretett népe javára szolgáljon.

A diákok a máramarosszigeti római katolikus Piarista rend által fenntartott magyar nyelvű nyolcosztályos gimnáziumban tanultak, és az érettségi után a budapesti, bécsi vagy prágai egyetemeken különböző karain folytatták tanulmányaikat. A diploma megszerzése után mint jogászok, tanárok, mérnökök, orvosok, teológusok, ►

A magyar kultúra nagykövete volt

◀ közgazdások tértek vissza szülőföldjükre, és szellemi atyjuk – Balogh Mihály – intelmei szerint hűségesen szolgálták szeretett népüket.

Balogh Mihály vikárius 1914-ben a királyi kegyében is részesült, amikor az uralkodó az egyház és a nép érdekében kifejtett munkásságáért a Hajdúdorogi előnévvel magyar nemesi rangra emelte. Ez alkalomból a Máramaros című helyi lap a következőket írta róla:

„Balogh Mihály prépost vikáriusnak, nemcsak mint főpapnak, nemcsak mint lelkesnek vannak elévülhetetlen érdemei vármegyénkben, ahol az egész nép a legnagyobb tisztelettel és becsüléssel körveszi, s akinek köszönhető a nép igaz hazafisága és a kulturális haladás érzetének meggyökerezése, de mint egyházi főtanfelügyelő a magyar nyelvű iskoláztatás, mint az iparfejlesztő bizottság megalapítója és elnöke, a házi ipar meghonosítása és fejlesztése, mint országgyűlési képviselőnek az országgyűlésen kifejtett tevékenysége, mint a vármegye törvényhatóságának, közigazgatási bizottságának s a város képviselőtestületének tagja s a közéletben tanúsított önzetlen munkássága méltán tették őt érdemessé a legfelsőbb kitüntetésre. Balogh Mihály kitüntetését mindenki egy hasznos és példás közéleti tevékenység el nem mondható megkoronázásának tekintti, amely senkit meg nem lep, de mégis mindenkint örömmel és meglelégedéssel illet. A kitüntetés módja pedig, amelynél ötletebb formát keresve se tudtunk volna elgondolni – a magyar nemesség – igazán stílusos az illusztris férfit egyéniségéhez. Aki oly erősen szuggesztív magyarságú tud lenni, azzal szemben a királyi kegy nem nyilvánulhatott meg szimpatikusabban, mintha őt a magyar nemesség dekorumával ékesíti fel.

Korunkban, amelyet a gyűlölet, a terror és a brutalitás jellemez, különös büszkeséggel emlékezzünk meg Hajdúdorogi Balogh Mihályról, egyházunk nagyalakjáról, aki Istenbe vetett rendületlen hitével, jellemének szilárdságával, hazaszeretettel és a népe szolgálatával példát adott mindnyájunknak. Ő nemcsak pásztor volt nyájának, de testi-lelki támasza is a szegényeknek és az inasoknak, segítője a gyámoltalanoknak – valóban mindenkinek jóságos atyja volt. Fáradozásai mélyreható reformok voltak, és végrehajtásuk során tagadhatatlanul nagy rokonszenvet váltottak ki a rászorultak között. Intézkedéseit elismeréssel fogadták mindenütt a hegyvidéken. Emléke örökké élni fog szeretett máramarosi hívei szívében.

Hrabár Tamás
emeritus gör. kat. áldozópap
stavrophor protoierej,
a vikárius unokája

A NOBEL-DÍJAS TUDÓS UNGVÁRI GYÖKEREI

Az utóbbi években egyre többet foglalkozom a családfánkkal. Másoknak is javaslom ezt a szórakozást, mert sok váratlan, érdekes adatra bukkanhat ilyenkor az ember. Néha mások családfájában is bogarászom érdekes adatok reményében, mint például az alábbi esetben.

A tipikus lokálpatriótákat általában bizonyos „otthoni” vonatkozású történelmi tények, kiváló értelmiségek, sportolók érdeklik. Én Kárpátaljához, szülőföldemhez kötődöm leginkább, és biológusként különösen érdekelnek a természettudományokban jeleskedő földijeim sikerei. Sok jó kutatót, egyetemi tanárt, művészt, sportolót ismertem a régiómban, ami természetesen, hiszen Kárpátalja lakossága több mint egymillió. De nem hallottam olyan kárpátaljai illetőségű természettudósról, akinek valami köze lenne a Nobel-díjhoz. Mivel Magyarországhoz összesen 12 díjnyertes kolléga köthető, nem is nagyon számítottam erre. Am nemrég kezembe került egy könyv, amiből kiolvastam, hogy mégis van egy olyan Nobel-díjas, akit rokoni szála fűznek szülővárosomhoz, Ungvárhoz. Íme, az újkori mese:

... Ung vármegyének Ungvár volt a székhelye, ahol magyarok és ruszinok mellett mintegy 240 éven át jelentős zsidó közösség élt. A hitközség 1778-ban alakulhatott, miután Lengyelország első felosztása (1772) után a szomszédos Galiciából (amely Ausztriához került) a zsidók tömegesen menekültek Magyarországra. Kárpátalján, közeli földrajzi fekvése miatt különösen jelentős lett a zsidók aránya. Ungváron 1941-ben a 35 ezer (többségében magyar és ruszin) lakosból mintegy 5 ezren zsidók voltak, Kárpátalja legnagyobb neo-mór stílusban épített zsinagogáját is itt avatták fel 1904-ben.

Másfél évszázaddal ezelőtt Ungváron a zsidó hitközség tagja volt a jómódú Pollacsek család is. Egyik leszármazottjukat Pollacsek Adolfnak (1820–1871) hívták. A zsidók többsége akkor még a jiddis nyelvet használta, de a Pollacsek családban magyarul beszéltek. Adolf felesége, Schlesinger Zsófia az unokatestvére volt. Hat felnőtt kort megélt gyermekük volt, egyikük Mihály, aki 1848-ban Ungváron született, de Kassán kapta az érettségi bizonyítványt. A továbbiakban tanulmányait és munkásságát különböző országokban folytatta. Mérnöki diplomáját Zürichben szerezte (1870) a műszaki egyetemen. Skóciában és Ausztriában fejlesztette az államvasutakat. Bécsben ismerkedett meg az orosz származású Cecília Wohllal, akit hamarosan feleségül is vett. A családnak külföldön és Magyarországon is jól indultak a vállalkozásai. Több mint 1000 km vasútvonalat építettek, de az óvek volt az ungvári malom is, ahol több mint 100 ezer mázsa gabonát őröltek évente. 1904-ben Polányira magyarosították a vezetéknevüket. A Pollacsek-Polányi családban 4 gyermek nőtt fel, akik

közül Károly (1886–1964) ismert szociálfilozófus, társadalompolitikus lett. Mihály volt a legfiatalabb, akinek sorsát alább követjük.

Ifjabb Polányi Mihály Budapesten született, és már kiskorában igazolta kivételes tehetségét, amolyan csodagyerek volt. Miután leérettségizett (1908), Mihály elfogadta anyja meggyőző érvelését és beiratkozott a budapesti egyetemre, ahol már másodéves medikusként egyedüli szerzőként tudományos közleményeket publikált. Három hónappal az I. világháború kitörése előtt (1914) megkapta az orvosi diplomát, és önkéntesnek jelentkezett a frontra. Zomborba került, ahol segédorvosként kezdte a munkát a bakteriológiai laboratóriumban. Hamarosan főorvos lett, de néhány hónap múlva diftériafertőzést kapott, amely olyan veseszövődményeket okozott nála, hogy kénytelen volt leszerelni.

A továbbiakban Mihály tudományos kutatással foglalkozott, megfogalmazta a többregees adszorpció elméletét. E téma eredményei alapján megírta doktori értekezését. Közben Dosztojevszkij műveinek hatására a tolsztojánus kereszténység híve lett, áttért a keresztény vallásra, és a római katolikus egyház tagja lett (1919). Feltételezhető, hogy ebben keresztény felesége-kollégája, Kemény Magda is szerepet játszott. A további fizikai kémiai kutatásaival bevezette az adszorpció potenciál fogalmát. Sajnos a kortársak nem titkolt értetlenséggel fogadták mély tudományos következtetéseit. Szerencsére az utókor felismerte és igazolta Polányi Mihályt. Sőt, egy amerikai tudós továbbfejlesztette az elméletét, amiért 1932-ben Nobel-díjjal tüntették ki.

A későbbiekben Polányi Mihály Németországban, Angliában és Magyarországon élt és dolgozott. A II. világháború után a család Angliába költözött, ahol Mihály nagyot váltott, amikor 1948-ban a manchesteri egyetem szociológiai tanszékének vezetője lett. Itt hamarosan (1951-ben) megjelent *The Logic of Liberty* (A szabadság logikája) című műve, amelyben főleg tudomány-filozófiai témákkal foglalkozott. De a politika is érdekelte, így részt vett az Antikommunista Kongresszus a Kulturális Szabadságért nevű értelmiségi mozgalomban. Örömmel üdvözölte a rövid életű 1956-os magyar forradalmat, anyagilag is segítette azt. Érdekes, hogy nem volt a magyar rendszerek kegyeltje sem a háború előtt, sem a II. világháborút követő kommunista rendszerben. Sőt, úgy tűnik, a mai napig mély hallgatás övezi őt. Igaz, a Magyar Tudományos Akadémia létesített egy évente kiosztandó Polányi Mihály-díjat. Különleges volt az USA hatóságának hozzáállása is: egy alkalommal, amikor beutazási vízumot kért egy konferenciára, azt „felforgató tevékenysége” miatt megtagadták tőle.

Különben Polányi Mihály a tudományt a hitrendszer egyik változatának

A NOBEL-DÍJAS TUDÓS UNGVÁRI GYÖKEREI

■ tartotta, mivel akik művelik, valójában az igazságot akarják megismerni. Szerinte a „Cogito ergo credo” a tudás igazi forrása. Csakhogy ez egy feltétellel működhet, amivel Polányi Mihály tisztában volt: szerinte a tudományos megismerést senki sem manipulálhatja, azt csak szabad és demokratikus társadalomban lehet végezni. Mert nagy bajba kerülhet a tudományos társadalom, ha valakinek mégis sikerül a társadalomra ráerőltetni a saját hitrendszerét mielőtt bebizonyítaná, hogy az egyezik az igazsággal.

Dr. Polányi János
(1929, Berlin)

Az idősebb olvasók még emlékeznek a sztálini diktatúrára, amikor a rendszerre jellemző brutális politikai elnyomás mellett a tudományban (biológiában, genetikában) is kialakult a T. D. Liszenko agronómus nevével fémjelzett kegyetlen uralom. A szabadelvű szovjet tudósokat, akik vitába mertek szállni a szélhámos „tudóssal” és társaival, munkahelyükről elbocsátották, gyakran Szibériába száműzték, de az is megtörtént, hogy likvidálták. Eklatáns példája ennek N. I. Vavilov, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája elnökének esete, akit a széles körű nemzetközi kapcsolatok és együttműködés ellenére a KGB letartóztatott és kivégezt.

Polányi Mihály kutatásaiban Szent Ágoston keresztény tanításaira támaszkodott, kereste az összhangot a valóság igazsága és a tudás szubjektivitása között, ami gyakran hiányzik a tudományok közösségeiben. A részleteket a szerző a Personal Knowledge (Személyes tudás) című művében fejtette ki.

Polányi Mihály családjában két fiúgyerek született, egyiküket Polányi Jánosnak hívják, később John C. Polányi néven lett ismert a tudományos világban. Az alap- és középiskoláit Polányi János Angliában, Manchesterben végezte, és 1946-ban arra az egyetemre iratkozott be, ahol édesapja, Polányi Mihály egykor a fizikai kémia tanszék professzora volt. Itt 23 éves korában szerezte meg a PhD tudományos fokozatot, 27 éves korától a Torontói Egyetem (Kanada) kémiai tanszékének először professzora, később intézetvezetője lett. A továbbiakban elsősorban – édesapja kutatásainak folytatásaként – a kémiai reakciók dinamikai kutatásai érdekelték. Munkásságát 1986-ban, 57 éves korában Nobel-díjjal tüntették ki „az alapvető kémiai reakciók elemzési módszerének kidolgozásáért”.

Ezenkívül számos szakmai elismerésben részesült különböző országokban: Németországban, Japánban, Kanadában, az USA-ban, Angliában, Olaszországban. Ami megdöbbentett, az a tény, hogy alig van élő

kapcsolata a magyar tudományos közösséggel, az MTA-val és a jelentősebb egyetemekkel. Vajon mi lehet ennek az oka? Érdekes, hogy Polányi János édesapjához hasonlóan a tudományos közéletben is aktív. Az 1960-as és 1970-es években részt vett a nemzetközi Pugwash konferenciákon, annak kanadai csoportelnöke is volt. Emlékszem, e konferencia megalapítása körül aktívan bábáskodott a Szovjetunió is, és főleg baloldali értelmiségiek részvételével folyt. Szilárd Leó hiába csalogatta Teller Edét, hogy vegyen részt a munkában: Teller jobb-

oldali érzelmüként elutasította a meghívást. Czeizel Endre magyar genetikus szerint a Polányi család különleges jelenség a természettudományban, ahol az apa és fia géniusként rászolgált a Nobel-díjas elismerésre, noha csak az utóbbi kapta meg a díjat. Ismert, hogy a világon összesen csak öt olyan család van, ahol apa-fia kettős kapott Nobel-díjat. De volt olyan unikális eset is, hogy mindkét szülőnek és a lányuknak is megítélték az elismerést...

Összefoglaló. Való igaz, hogy Polányi János Nobel-díjjal kitüntetett tudós, már kevés köze van Magyarországhoz, biztos nem járt Ungváron, hiszen főleg Németországban, Angliában és Kanadában élt, jelenleg is Kanadában él. Az is igaz, hogy magyarul nem beszél, annak ellenére, hogy szülei magyarok voltak és anyanyelvük is magyar volt. Ezt állítólag nagyon sajnálja. Polányi János a nekem küldött levélben írt erről, amikor egyes életrajzi részletekről érdeklődtem nála.

Mégis, a szülei magyarok voltak és Magyarországon születtek. Életük nagyobb részét Magyarországon töltötték, csak a háború után költöztek Angliába. Amit fontos itt leszögezni, hogy János apja, Polányi Mihály Magyarországon alapozta meg azt a fizikai kémiai témát, amit fia később Kanadában folytatott, és kutatásaiért megkapta a Nobel-díjat. Érdekes, hogy korábban még egy amerikai tudós folytatta Mihály témáját, és olyan sikeresen, hogy 1932-ben szintén megkapta a Nobel-díjat.

Végül, János nagyapja, azaz idősebb Polányi Mihály, aki Ungváron született és házasságáig ott is élt, lehetett az a rendkívül tehetséges családtag, aki megalapozta mindkettejük (a fiú és az unoka) anyagi és szellemi haladását. Büszké lehetünk a Polányi családra!

Fodor István,
Gödöllő

Felhasznált irodalom:

Dr. Czeizel Endre. Tudósok, gének, tanulságok. Budapest: Galenus Kiadó, 2006.

Garanyi József festőművészről... másképpen

Volt-e bennünk több közös vonás is? Egy biztosan létezett. Mindkettőnk érdekelt a sport.

Apukám, aki híres fényképész volt, elküldött Jóska bácsihoz a Rozsokert utcai házába. Az amatőr filmek előhívását, róluk fényképek készítését Garanyi Józsefnek adta át. Jóska bácsi éppen a kuncsaft által megrendelt képek másolásával foglalkozott. Sportújságokból kivágott képekkel teli albumot tett elé, hogy nézegessem, amíg befejezi a munkát.

Ilyen és hasonló történetek maradtak meg az emlékezetemben nekem Jóska bácsival, a világnak Garanyi József festőművésszel kapcsolatban.

Visszakanyarodunk az időben, hogy érthetőbb legyen. Apuka 1937-ben Beregszászon megnyitotta fényképészeti műtermét. Itt lépnek be a képbe Garanyi József leendő rokonai. Ugyanis Locker István János fényképész Kiss Sámuel családjánál volt koszt és kvártélyban. Egyébként Samu bácsi házából nem messzire, részletesen a páratlan oldalon, pompázott a Fedák-kastély.

A történetem hitelesebb és érdekesebb lesz, ha bemutatok pár fényképet. Az első fényképről Kiss Sámuel és felesége néz ránk. Az idő múlásával megszületett a bátyám, majd én. A következő felvétel néhány évvel később készült. Samu bácsi jobb oldalán Pista bátyám, túlán meg én. Olykor Kiss Jolán pártfogásába vett, játszott velünk. Előfordult, hogy kerékpáron vitt ki a hegyre cseresznyézni. A következő illusztráció hitelesíti azt a mondatomat, hogy Samu bácsiék lánya foglalkozott velünk. Itt a karjában elégedetten feszít, mosolygok. Az a fénykép, ami most jön, tovább magyarázza az eseményeket: a Kiss házaspár lánya Jóska bácsival, a későbbiekben híres-

Garanyi József festőművészlől... másképpen

■ sé vált Garanyi Józseffel látható. Jóska bácsi és Kiss Jolán lakodalmán a szüleinkkel mi is jelen voltunk.

Garanyi József hivatali tisztviselőként dolgozott. Apuka maga mellé vette, hogy elsajátítson egy mesterséget, az ifjú pár megélhetését biztosítandó ezzel. Jőmagam apósa, anyósa, felesége révén ismertem meg őt. Azért írom, hogy Jóska bácsi, mert így szólítottam gyermekként és később is.

A piros labdától a vörös lóig

Jóska bácsi egy alkalommal a festészettel kapcsolatban Ungvárra utazott. Megkérték, vásároljon egy futball-labdát a beregszászi csapatnak. Apuka kérésére nekünk is vett egy igazi „bőr” focit. A felnőtt csapat játékosai a mérkőzés előtti bemelegítéskor kipróbálták az új labdájukat. Mi hárman – Jóska bácsi, a bátyám és én – a piros lasztinkat rugdostuk a pálya szélén. Jóska bácsi ügyesen „dekázott”. A közönség és a focisták is nézték, hogy milyen jól bánik a labdával. Ezt követően többször fociztunk hármásban Kiss Samu bácsi Munkácsi utcai házában az udvarán. Jóska bácsinak ekkor már itt volt a műterme. Focizás után elmondta: a testvére labdarúgó volt, később edzőként dolgozott, Magyarországon élt.

Egy másik alkalommal Jóska bácsi túl nagyot és erőset rúgott a piros focinkba. Az egykori istálló tetejének legalsó sorából egy cserepet levert, s az eltört. Hozott egy ép cserepet, és feltette a törött helyére. Samu bácsi látta, de nem szólt semmit. Nem haragudott – igaz, Jóska bácsi ekkor már híres festő volt. A játék végén a gémeskútból felhúzott friss víz került a lavórba. Jóska bácsi javaslatára a kezünket úgy tettük a lavórba, hogy a csuklónk a víz alatt legyen. Az ütőéren keresztül a felhevült testünk gyorsabban lehűlt.

A fényképészeti műteremben ismert emberekkel találkoztam. Joanovitsh Pál, Varga

János, Deli Miklós festők gyakran betértek Garanyi Józsefhez. Egy-egy festményről mondtak véleményt. Horváth Anna szobrász is csatlakozott hozzájuk. A sportoló Valla Györggyel is bővült ez a baráti társaság. Talán az ő biztatására, a sok ülőmunka ellensúlyozásaként Jóska bácsi is asztaliteniszezett. Apuka adott neki egy jó, szinte új ütőt. Cserébe a bátyám és én kaptunk két használtat – a gumiborításuk már elkopott. Esténként meghallgattam a sporthíreket a rádióban. Másnap a hallottakat elmondtam a műteremben Jóska bácsinak. Megtanultam mindent, hogy elmondhassam, felsorolhassam a világcúcstartók nevét, idejét, eredményét: 100 métertől 10 ezer méterig, négy ugró, négy dobó atlétikai versenyszámban. Jóska bácsi kissé eltúlozva élő sportlexikonnak nevezett.

Apukám az amatőr filmek kidolgozása mellett a külső felvételek készítését is átadta Garanyi Józsefnek. A legelején Jóska bácsi gyalog ment azokhoz, akik kérték, hogy az otthonukban készítsen róluk fényképeket. Később kerékpárral, majd motorkerékpáron. Jóska bácsi többször magával vitt, amikor a megrendelőnek a saját házukban vagy az udvaron kellett más-más ruhában, helyen fényképeket készíteni egy vagy több személyről vagy családról. Jóska bácsi hívott, én örültem, hogy vele mehettünk.

Felelevenedek egy újabb emlék. Bejáratos volt a fotóműterembe Neimarker úr. Elég magas, nagydarab ember, a feje teteje már kopaszodó. A hajszálai közti hézagkikandikált, így a jobbról balra fésült frizurát a fésű formázta. Emlékezetből leírom Neimarker úr egy-két kritikai megjegyzését. Garanyi József Orgonacsokor című festményéről például azt mondta, hogy annyira eltér a megszokottól, hogy semmi sem az, aminek mondják: ez nem csokor, nem orgona, még csak nem is virág, a virág-szirmok apróra vágott kis

fehér szalonnakockáknak néznek ki. Közelről nézve a festményt a szirmok tényleg kis kocka alakúak, de hát a festményeket nem közelről szoktuk szemrevételezni. Egy másik vászon kapcsán Neimarker úr úgy fogalmazott: ilyen lovat még nem láttam, tudomásom szerint van fakó, kese, pej, rozsdabarna, de ilyen élénk, virító vörös színű lóval még nem találkoztam. Az életben, a valóságban nincs ilyen színű ló! De éppen ettől különlegeseek Garanyi József festményei! A festőművész új lehetőségeket, más művészi kifejező eszközöket keresett mondanivalójának kifejezésére.

Apuka időnként vásárolt egy-egy festményt Jóska bácsitól. Ezzel arra készítette, hogy fessen újakat, és ez némi többletjövedelmet jelentett. Talán egy kis mértékben Apukánk is hozzájárult Jóska bácsi fejlődéséhez. Amikor már ismert festő volt, a Művészeti Alap anyagilag biztosította, hogy intenzíven foglalkozhasson a festéssel. Garanyi Józsefet felvették az Ukrán Köztársaság Képzőművészeti Szövetségébe, meghívást kapott festőművészek alkotótáborába. Később bekerült a Szovjetunió Képzőművészeti Szövetségébe is. Miután tag lett, festményeit csak a szövetségen keresztül adhatta el.

Garanyi József boldog emberként élt, azzal foglalkozhatott, amit szeretett. Megvalósította elképzelését, azt, amire vágyott. Örömet szerzett azoknak, akik látták a festményeit.

* * *

A számokban nem a titokzatosat, nem a rejtélyest keresem. Ha meglátok egy érdekes számot, elgondolkodtat. Kérdőjelként piszkálja az agyamat. Garanyi József 1921-ben született. Egyből beugrik, hogy a 21-es nyerőszám. Felírva születési évszámainkat, érdekes számsor alakul ki: Apukám 1900-ban, Jóska bácsi 1921-ben született, jőmagam 1942-ben. A korkülönbség 21 év. Ha sikerül kialakítanunk egy olyan felfogást, amelyet a szeretet vezérel, a jelen és jövőnk nemzedékre emberségesebb, élhetőbb világot hagyunk.

**Locker László,
Beregszász – Szőlősgyőrök**

Shrek Tímea

Koldusok

Reggelre fehér lett minden odakint. Csak cigiért indultam le a kisboltba, majd annyira elkalandoztam a gondolataimban, hogy a város központjában találtam magam. Adventi vásár volt, a főtér tele sátorral, kézművesekkel, kirakodóvásárral. Borvidékhez méltóan a helyi termelők sem maradtak otthon. Találkozás néhány ismerőssel, pohár, pálinka, koccintás. Ez lett belőle.

Az egyik árus előtt valaki megrángatta a hátizsákom. Hátrafordulva láttam, hogy két koszos cigánygyerek nyújtja felém a markát. Azonnal felismertem őket. Megtorpantak, lesütötték a szemüket, és elfordultak. Távolabb láttam, hogy anyukjuk szigorúan néz rájuk, és az öklével hadonászik. A kisebbik visszafordult, kezét előre nyújtotta, és halkán elismolta amár jól betanult ukrán szöveget.

* * *

Reggel fél nyolc. Becsengettek. Az iskola folyosója üres volt. Kiléptem a tanári ajtaján, majd megszólalt a bejáratú csengő. Egy idősebb, jól öltözött asszony állt ott két fiúval. Ukránul kezdett el makogni, az igazgatónőt kereste. Készségesen indultam az irodába, s szóltam neki, hogy egy szülő szeretné, ha fogadná. Néhányperc múlva egy magyar és egy ukrán olvasókönyvet kért tőlem, a gyerekek tudását ellenőrizte. Magyarul köszönni sem tudtak, de az ukrán jól ment nekik. A főnök azt tanácsolta az asszonynak, hogy a városvégi internátusban próbálkozzon, hiszen ez magyar iskola, nehéz lesz a fiúknak itt. A nő erősködött, s elmondta, hogy ott már járt. Onnan ide küldték, mert a lakhelyüknek megfelelően ehhez az iskolához tartoznak.

Az igazgatóhoz fordultam:

– Honnan jöttek?

– Perecsenyből, a gyermekotthonból.
– Ideköltöztek?
– Itt is laktak.
– Akkor hogyan kerültek a gyerekek oda?
– Majd a papírból kiderül.

A két fiú maradt, az anya elment. Attól a naptól kezdve sohasem hiányoztak. Jól felszerelve, tisztán jelentek meg a tanórákon.

Néhány nap múlva az anya ismét a folyosón állt.

– Meghoztam a papírt – szólt hozzám.

Kivettem a kezéből, elolvastam, majd visszaadtam. Gyors léptekkel az irodába mentem, az asszony követett. Az igazgató is átnézte a dokumentumot, kicsit töprengött, majd azt mondta:

– Muszáj felvennünk.

– Tudom – válaszoltam.

* * *

Hónapokkal később egy beszélgetésre lettem figyelmes az osztályban.

– Oszt milyen volt Perecsenyben?

– Rossz.

– Minek?

– Mert csak.

– Bántottak?

– Igen.

– Kik, a pulyák?

– Nem.

– Hát akkor?

– A tanárok.

– Oszt miért?

– Mert csak.

– Hát csak volt miért!

– Nem. Csak ha rossz kedvük volt.

– Mivel ütöttek?

– Botokkal meg szíjjal.

– És minek voltatok ott?

– Mert nem volt más.

– Hát anyád meg apád hol volt?

– Mindegy.

– Mondjad már!

– Nincs apám.

– És anyád?

– Csurmában.

– Lopott?

– Nem. Dehagyd már, jó? – De mondjad már, minek volt ott?

– Mert megöltük apámat. Most már békén hagysz?

KVIT-hírek

* Március 19-én a KVIT-tagok a soronkövetkező műhelymunka alkalmával Nagy Zoltán Mihály *Ünnep Szodomában* c. regényéről beszélgettek.

* Március 30-án a KVIT képviselőjében Csordás László és Marcsák Gergely vett részt a Kisgejőci Egry Ferenc Oktatási-Nevelési Központban, valamint a Nagygejőci Általános Iskolában megrendezett író-olvasó találkozón.

* Április 9-én a KVIT tagjai kárpátaljai költők verseit ragasztották a Beregszász központjában található lámpaoszlopokra és padokra. Ezzel előre is csatlakoztak a Gittegyelet.com által a magyar költészet napja alkalmából meghirdetett *Posztolj verset az utcára!* c. akcióhoz (utóbbi április 10-én vette kezdetét). A versposztolás

után részt vettek az Európa–Magyar Házban megrendezett *Magyar irodalom a Kárpát-medencében* c. irodalmi fórumon.

A pozsonyi *Irodalmi Szemle* szerkesztőbizottsága is a beszélgetés résztvevője volt. Ez a KVIT számára a kapcsolatépítés szempontjából azért volt fontos, mert az irodalmi folyóirat ez év februárjában megjelent Kárpátjatematikájú száma három KVIT-tag írását is közölte. A magyar költészet napja alkalmából szervezett rendezvénysorozat kirándulással folytatódott vasárnap. Ennek eredményeképpen a *posztoljverset.hu* c. weboldalon található térképen a versposztolás helyszínéül megjelent Beregszász, Munkács, Verecke (utóbbi Kovács Vilmos *Verecke* című verse, valamint a honfoglalási emlékmű közelében elhelyezett versek miatt található meg a *posztoljverset.hu* keresőjében). Az eseménysorozatról Csornyij Dávid készített rövidfilmet, amely megtekinthető a KVIT Youtube-csatornáján és honlapján.

* A KVIT 2016-ban is meghirdette internetes versmondó versenyét. A szervezet Youtube-csatornáján és honlapján 2016. április 19-én közzétett felhívás szerint a verseny célja, hogy óvodás és iskolás gyerekek egy kárpátaljai költő szabadon választott versét mondják el. A folyamatról készített videót a versmondó diák adataival együtt a KVIT imélcímére (kovacsivilmosit@gmail.com) várták a szervezők.

* Április 27-én a KVIT részt vett a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatalkutatók Szövetsége (KMDFKSZ) által rendezett *IhletEs* c. rendezvénysorozat záró alkalmán Ungváron, a Váralja múzeum-kávézóban.

* Május 7-én Makkosjánosiban, a kárpátaljai magyar doktoranduszokat tömörítő Momentum Doctorandusz (MD), valamint a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája (HÖÖK) által szervezett *Hangolódj rá!* c. rendezvényen Marcsák Gergely a KVIT tehetséggondozó munkájáról beszélt.

* Május 14-én zajlott a következő műhelymunka. A KVIT-tagok szövegelemzéssel, valamint a jövőre vonatkozó tervek megvitatásával foglalkoztak.

Gratulálunk!

Ukrajna Kulturális Minisztériuma *Kárpátaljai horizontok* címmel irodalmi pályázatot hirdetett, amelyen kispróza kategóriában Shrek Tímea szövegei bizonyultak a legjobbaknak. Az *Anyu*, a *Koldusok*, a *82 rubel*, valamint a *11482* című írásokat Antonenko Miklós egyetemi tanár fordította ukrán nyelvre. A szövegeket értékelő bizottság vezetője Andrij Kurkov ismert ukrán rövidpróza- és forgatókönyvíró volt. A díj átadására 2016. május 10-én Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Tudományos Könyvtár olvasótermében került sor.

Nagy Tamás

Egy feneketlen szombaton

a táncoló virágcserepek közt
ma is megpihen a rezignáció
senki sem kérdezte a vágyakat
a holdszomorító kötelességek
csak úgy jöttek
némán ülök a téboly-kék érzéseimen
kádba ment nap
pedig hegyeket másztam volna
talán te és a valódi prioritások
ezért maradtatok otthon
a szabad hétvégék is
vérpáros ikszeket húztak
pokolra képzelem a felelősöket
aztán lenyugszom
tükrét nézem mosolyodnak
amíg ittasan pihenek
egy feneketlen szombaton
az illúzióim mellett

MAGAM HELYETT

Hiányosak az ismereteim saját magamat illetően. Az évek során megtanultam ezt-azt, szereztem némi lexikális tudást, megértettem a világ törvényszerűségeit, de önmagam nem sikerült felfedeznem. Ez részben azért van, mert lefoglalnak az ügyes-bajos dolgaim, részben pedig azért, mert az emberi természet képlekeny – a legkisebb külső erő is befolyással van rá. Persze könnyen lehet, hogy túlmisztifikálom.

Az egyetlen tudás, ami birtokomban van, a *nem tudás*. Nem ismerem azokat az absztrakt folyamatokat, amelyek alkotás közben végbemennek a lelkemben, sem azokat, melyek írásra késztetnek. Csak néhány érzésről, halvány gondolatfoszlányról tudok beszélni. Mintha teljesen más tudatállapotban lennék, ahol valóság és képzelet ugyanazt jelenti.

Témák tekintetében pont olyan logikátlan vagyok, mint az írás mechanizmusával kapcsolatban. Erről Nikosz Kazantzakis regényének egy részlete jut eszembe: „*Táncolni kell, uram, a zene majd csak megjön valahonnan.*” Aztán rögtön felötlik bennem egyik kedves barátom intése, miszerint bennem az ihlet romantikus képe él. Teljesen igaz van. Ugyanakkor tisztában vagyok azal is, hogy az írás, ahogyan ő is fogalmaz, nem könnyű hivatás. Hosszas elő- és utómunkát követel. A mondatok jelentéstartalma útközben simul össze, és az is előfordul, hogy a megkezdett vers végül prózáként zárul. Egyedül a mű hangulatát tervezem meg előre.

Sosem vetek papírra légből kapott dolgokat; alkotásaim a mindennapok impresszióiból születnek. Vers tekintetében leginkább a semmiségek, megkapó apróságok ihletnek meg. Ha azonban prózáról van szó, a groteszk, nyomasztó látványvilágot kedvelem. Egy világirodalmi példával élve Kafkát idézném: „*Amikor egyreggel Gregor Samsa nyugtalan álmából felébredt, szörnyű féreggé változva találta magát ágyában.*” Zseniálisnak tartom, ahogyan az író az abszurditást és a valóságot keveri. Titokban én is erre törekszem.

Gyerekkorom óta írogatok. Ám régebben egyedül az alkotás öröme, az önkifejezés eufóriája hajtott. Nem érdekelt a műben ejtett hibák, elírások.

Mostanra elcsitultak bennem azok a mellkasfeszítő érzések, amelyek sokszor aludni sem hagytak. Talán megfontoltabb, nyugodtabb lettem; lehetőségeimhez mérten igyekszem magam mellett másoknak is nyújtani valami újat, amin keresztül – ha nem is szebbnek –, de más-ként láthatják a hétköznapiakat. Számomra ez az irodalom.

Pák Diána

Kis hamvak

Kitágul a szív, hogy befogadjon mindent.
Félig üritjük csak a pezsgősüveget.
Kattogó perceket stoppolunk az úton,
Hajnalig haldoklunk egy Lorca-vers felett.

Sztakkató

Csönd csattog, csók csattan,
Ejféli kong, rím pattan,
Szélaplan, kópárna,
Hajtsd fejed vállamra.

Fényes zaj, tátongó,
Szellem-tánc-induló,
Édeni szeráfok,
Most gyertek, itt állok.

Kuncog a torz remény,
Szerelmed költemény,
Két szemem rád vetül,
Életed mellém ül.

Kovács Vilmos Irodalmi Társaság

„Mert kezdet nincs, csak folytatás van.”

(Kovács Vilmos: *Folytatás*)

Honlap: www.kvit.hu

E-mail: kovacsvilmosit@gmail.com

Hogyan gyógyították sebeiket eleink az Ungvidéken?

Az alábbiakban gyűjtött és feldolgozott anyag az Ungi-síkság kárpátaljai részéről, a magyar többségű falvakból származik. Anépi orvoslás nagy részének ismereteit – miként a sebgyógyítással kapcsolatosakat is – tapasztalati úton szerezték. Ez a tudás nemzedékről nemzedékre öröklődött, és hol elsődleges alkalmazást élvezett, hol pedig némi képp háttérbe szorult. A népi orvoslás kutatói számára jól ismert, hogy a hagyományos orvoslás gyógyító szereit elsősorban a felhasználók környezetéből kerültek ki: emberi, állati, növényi eredetű, valamint a háztartásban előforduló anyagokat használták a sebek gyógyítására. Természetesen a patika-szereket is ismerték, azokat is alkalmazták, de bizonyos esetekben az előírtaktól eltérően. Amennyiben összehasonlítjuk adatainkat a más vidékekről származókkal, akkor hasonlóságot, illetve egyezéseket tapasztalunk. Ez nem véletlen, hiszen az 1920. évi trianoni békediktátumot megelőzően az Ungvidék az anyaország szerves részét képezte, így a szokások és hagyományok természetesen azonosak, illetve hasonlóak voltak. Az eltéréseket a helyi természeti adottságok és sajátosságok, illetve a más etnikumokkal való kapcsolat eredményezte.

Az Ung vidéken általános az a vélemény, hogy akinek jó a *víre*, illetve nincs fertőző *víre*, annak hamar begyógyul, *beforrik*, *behegged* a sebe. Meg kell jegyeznünk, hogy ennek a felfogásnak van racionális alapja, hiszen a humorális immunitás (a vérsavóban lévő ellenanyagok biztosította immunitás, védelem) tana szerint a vérsavónak van baktériumölő hatása. Azonban az sem zárható ki, hogy jóval régebbi, az orvostudományban Hippokratész (Kr.e. 460–377) óta meglévő és a 19. század végéig uralkodó humorálpátiológiai gondolkodás elemei maradtak fenn a népi tudatban. Ennek lényege, hogy az akkori felfogás szerint a szervezetben keringő nedvek – a vér, nyálk, fekete és sárga epe – egyensúlya határozza meg az egészségi állapotot, és azok hibás keveredése okozza a betegségeket.

Meg kell jegyeznünk, hogy az Ungvidéken a hagyományos gyógyító szerek mellett szívesen próbálták ki újakat is. Egy-egy bevált gyógyító szerről vagy eljárásról napjainkban is rendszerint beszámolnak a rokonoknak, a szomszédoknak, és ajánlják egymásnak kipróbálásra. Érdekes jelenség egyes falvakban az orvosló szerek tagadva ajánlása: *semmi, csak ezt*, vagy *a semmivel csak ezzel* – formula, amely egyrészt az addig használt gyógymódok, orvosló szerek hatástalanságát, másrészt az ajánlott gyógyító szerek rendkívül hatásos voltát hangsúlyozza: „... és nagyanym azt mondta, semmivel, csak egerfarokkal kell gyógyítani”.

A hagyományos felfogás szerint a seb gyorsabban gyógyul, ha befedik, bekötik, ha tesznek rá valamit. A sérült bőrfelület

betakarásának kettős célja volt: egyrészt megóvták a szennyeződéstől és az élősködőktől, másrészt elősegítették a gyógyulást. Minden vérző seb gyógyítását a sérült felület megtisztításával és a vérzés csillapításával kezdték. Amennyiben nem volt a közelben víz, amivel kimoshatták volna a sebet, akkor hagyták kivérezni. Általában meg is nyomkodták a seb környékét, hogy gyorsabbá tegyék a tisztulást. A vérzés csillapításának különböző módjait ismeri a népi gyógyítás. Összerágott sós kenyérbelet alkalmaztak, de itt is ismert a szarkalábfü (*Delphinium consolida*) vérzéscsillapító hatása. Arra is találtam adatokat, hogy víz hiányában a sérült a saját vizeletével mos-ta ki a sebet.

A gyógyító eljárás megválasztása attól függött, hogy mi okozta a sérülést. Jelentősége volt annak is, mekkora bőrfelület érintett, roncsolódtak-e a bőr alatti szövetek, vagyis mennyire volt mély a seb. Ennek megfelelően megkülönböztettek horzsolásokat, valamint vágott, szúrt, égett, zúzott és harapott sebet. Ide sorolhatók még azok is, amelyek fagyástól keletkeztek, a csizma illetve cipő okozta feltörések, valamint a visszérbetegségek következményeként kialakult lábszárfekélyek.

A vizsgált területen általános jelenségnek mondható: ha a beteg megriadt a seb látványától, vagy nehezen viselte a fájdalmat, ekképpen nyugtatták: *ne félj, nem jön ki a lelked*. Ellenkező esetben, amikor a sérülés nem volt súlyos, viszont a beteg tekintete szenvedő és riadt volt, az *ott fog kijönni a lelked* mondattal igyekeztek megtréfálni, kicsúfolni a kis fájdalmat is nehezen tűrő egyént.

A megsérült kisgyermeket rendszerint így csitították: *meggyógyíti kis Jézuska!* A nagyobbacska fiúkat: *meggyógyul, míg (mire) katona leszel*. A lányokat pedig: *meggyógyul, míg (mire) menyasszony leszel*.

A horzsolás

Általában a kevés vérzéssel, enyhe fájdalommal járó, a bőr felső rétegeit érintő sebeket nevezték így. A kézen keletkezett horzsolásokat kiszívták, majd megnyomkodták a seb környékét, hogy jól kivérezzen. A vért letörölték vagy lenyalták, és kiköpték. Ezt a műveletet addig ismételték, ameddig a horzsolás felszíne tiszta nem lett. Ezt követően beragasztották megnyálazott cigaretta-, vagy újságpapírral. A tapasztok addig maradtak rajta, ameddig a vérzés meg nem szűnt, és a papír magától le nem esett. Amikor a bőrfelület már nem vérzett, a falról meszet kapartak rá, hogy sietessék a seb száradását. Az ilyen jellegű sérülésekre több figyelmet nem fordítottak. Általában a horzsolásokról az az általános vélemény, hogy kezelés nélkül, maguktól is meggyógyulnak. Már utaltam rá, hogy úgy tartották: akinek jó a vére, annak jól és hamar gyógyul a sebe, ezért a kisebb sérülésekre

nem fordítottak különösebb figyelmet. Bizonyos sebtípusok esetében a gyógyító eljárások keverednek, de újak, az adott seb jellegének leginkább megfelelőek is találhatók a receptek között.

A vágott seb

Ez a leggyakoribb sebtípus. Lemosására és fertőtlenítésére régebben többnyire sós, ecetes, hipermangános (kálium-permanganát, KMnO_4) vizet vagy kamilla főzetét használták. Fertőtlenítették még a sebet bútorlakkal, tintával, szesszel, esetleg kölnivel. Úgy vélték, ha a lemosásra használt oldat csíp, illetve marja a sebet, akkor az használ, vagyis fertőtleníti. Napjainkban leginkább azonban jódtinktúrával vagy a zöldtinktúrának (*Solutio viridis nitentis spirituosa*) nevezett szesz oldattal kezelik a sebet. Összehasonlítva a sebek gyógyítására alkalmazott eljárásokat, azt figyelhetjük meg, hogy bár alapjaiban sok az egyezés, vidékenként eltérések is tapasztalhatók. Országszerte fel-felbukkan a seb és fekély kutyával való nyalattása. Erre utaló adatok az általam vizsgált területen nem fordultak elő.

A sebkötöző rongyot általában elégették, ennek oka lehet az ősi hiedelem, amelyben a tűznek adás emlékeit fedezhetjük fel, de ennek eredetét már nem tudták magyarázni. Származhat ez a szokás az aszepszis, illetve antiszepszis korát követő időszakból, a 19. század második feléből, amikor a fertőzések terjedésének mikéntje ismertté vált. Ebben az esetben azonban már a higiéniára utaló intelmeknek és nem hiedelemnek tekinthetjük.

Tisztogatták a sebet vizelettel is, különösen abban az esetben, amikor nem volt víz a közelben. A tisztítás és a fertőtlenítés után következett a vérzés csillapítása. E célból meszet kapartak rá vagy finom porszerű anyagokat szórtak arra: lisztet, sót, paprikát, kálium-permanganátot, nem törődve a fájdalommal. Vérzés csillapítására használták a nyállal összekevert kenyérbelet is, amelyet csak belenyomtak a sebbe. Ez utóbbi eljárást az egész magyar nyelvterületen alkalmazták. Anyál baktériumölő hatása már a 19. század vége óta ismert, tehát az eljárás nem volt teljesen hiábavaló. A sós sebek tisztítására való alkalmazásának is van racionális alapja, ezt az anyagot – különösen háborús időkben – a sebészek is gyakran használták. Hatása azzal magyarázható, hogy az emberi szövetek, sejtek sómentes, alacsonyabb, mint a sebre szórt tömény só vagy töményebb sóoldat. Ezek elindítják a nyirok kifelé áramlását, aminek következtében a seb megtisztul. Az akadémiai orvoslás ezt a kezelési módot nyirokmosásnak nevezte el.

A népi orvosló gyakorlatban a vérzés csillapítását a seb gyógyítása követte. Orvosolták lilium (*Lilium candidum* L.), fehérmályva (*Althaea officinalis* L.), farkasalma (*Aristolochia clematitis* L.), úti-lapu (*Plantago major* L.), pokolfű

Hogyan gyógyították sebeiket eleink az Ungvidéken?

◀ (*Chenopodium album* L.), valamint szőlő (*Vitis vinifera* L.) levelével. A gyógynövények levelét kissé összezúzták, majd kisimították, megnyalzták és a nyál-
 as felülettel a sebre borították, illetve rákötötték. Rendszerint addig hagyták ott, ameddig megfonnyadt, azt követően – szükség esetén – frissre cserélték.

Jó hatásúnak tartották a borogatásokat. Azt tapasztalták, hogy a sebgyógyulást a szalonna, a friss szalonnabőr és a friss disznóháj is elősegítette. *Szalonnát is jó rátenni. Mindegy, hogy sós vagy friss. Azt csak olyan víknyacsán kellett levágni és rátenni. Ugy beburították vele, ahol fájt.*

Az édes tej és kamillavirág sűrű főzetéből készült borogatást is nagyon hatásosnak tartották, mert tapasztalatból tudták, hogy fertőtleníti és hamar begyógyítja a sebet. Borogatták a sérülést gyógynövények zúzalékával és fehér liliom virágának a szirmával is.

A seb gyógyulását sebkenőcsökkel is elősegítették. Altalában különböző gyógyfüvek és vaj, esetleg sóltan sertézsír keverékéből készítették a gyógyító kenőcsöket. Ismert gyógyír még a vajjal össze gyúrt kenyér és cickafark (*Achillea millefolium* L.) keveréke.

Tapasztalatból tudták, hogy a mézzel kezelt sebek nem fertőződnek el, és gyorsabban gyógyultak. Ezért a mézet sebkenőcsként alkalmazták, hasonlóan a cickafark és a sóltan disznózsír keverékéhez.

Gyógyították a vágott sebet ecetes hagymával, nyers paradicsommal és sült hagymával is. Ismét hangsúlyoznunk kell, hogy az alkalmazott gyógyító szereknek valóban van gyógyhatásuk. A szakirodalom szerint ugyanis a vörös- és a fokhagymafélékben bőrizgató és részben aszeptikus, kén tartalmú illóolajok (allipropil-disulfidok) is megtalálhatók. A *Házi különös orvosságok* című, 1768-ban kiadott orvosló könyv is javasolja sebgyógyításra a veres hagymát, az olajat, valamint a farkasalma levelét. Ezeket a gyógyító szereket az Ungvidéken széles körben alkalmazták.

A sebek kezelése során mágikus gyógy módokat is alkalmaztak: ráolvasó szöveg kíséretében pénzérmével kerekítették, majd azt forgalmas helyre dobták. A hiedelem szerint, aki felemelte a pénzt, arra ragadt a seb vagy a kelés. A gyógyító ráolvasásokat Pócs Éva gyűjtötte össze, és kétkötetes munkájában találtunk a kelésre valót is: „Mikor Jézus Krisztus a földön járt, szállást sehol nem talált, talált egy kőpárnát és azon sem talált nyugtát, ez a kelés is úgy ne találja nyugtát a te szolgádba.” Patikaszerként a sztreptocid port használták, amely nem engedte elfertőződni a sebet. Lényegében ezeket a gyógyító szereket és eljárásokat alkalmazták a zúzott sebek esetében is.

A szúrt sebek

A szúrt sebet is először lemosták. Ha valamilyen szálka vagy tüske maradt a seb-

ben, akkor forró szurkot, esetleg gyertyafaggyút csepegtettek rá, amitől – a tapasztalatuk szerint – két-három nap múlva megpuhult, akkor a gyulladt részt megnyomkodták. Így távolították el a tüskét vagy a szálkát. Ezután fehér liliom tűzhelyen vagy forró vízben megfonnyasztott levelét vagy félbevágott érett paradicsomot kötöttek rá. A leszakadt a körömről előbb gyertyafaggyút csepegtettek, aztán kötötték be.

Az égett seb

Az égett sebekre olajos borogatást, tojásfehérjét, tejes ruhát raktak, hideg vizet csurgattak rá vagy megnyalzták és sóba nyomták, esetleg szappant reszeltek rá. Vannak, akik a hideg vizet javasolják, mások az édes tejet. Mindenkinek van kipróbált, jól bevált receptje, amelyek azonban sok esetben ellentmondanak egymásnak. Pápai Páriz Ferenc 1747-ben kiadott *Pax Corporis*-ában is szerepel az égésre javasolt szerek között a „tyúkmony fejéri”, a tejföl, az óháj és a „tyúkmonyszéki”. Ajánlotta még a hideg ecetes vízbe mártott ruhából készült kötést is. Az adatok is igazolják, hogy nem új keletű gyógyeljárásokkal van dolgunk. Az Ungvidéken használt szerek között viszont az orosz tea lehűtött sűrűje recens anyagnak számít. A Nap okozta leégés kezelésére kinek-kinek saját receptje volt. Leggyakrabban a hígított ecettel történő lemosást, a tejes, aludttejes vagy tejfeles borogatást említették.

A kutyaharapás

Úgy tudták, hogy a sebet okozó kutya szőrét kell a harapás helyére rakni, de adatközlőim közül sokan kételkedtek ennek hatásában. Megjegyezték, hogy nem hiszik, hogy ez jó. A veszettség megelőzésére, belső orvosságnak szárított kőrissbogár porát adták a sérültnek. Ezt leginkább a 20. század első felében és az azt megelőző időkben alkalmazták. Az ezt követő időkben – kóbor állat esetén – orvoshoz fordultak.

Ungvidéken általánosan ismert, és napjainkban is alkalmazzák az alábbi gyógy módot: *fejír paszujszemet kettőbe vágunk hosszba, oszt minden foga hejire egy-egy fél paszujszemet ragasztunk. Az úgy odaragadt, nem is esett le, csak mikor már begyógyult a harapás heje.* Mások szerint fele víz, fele ecet is jó harapásra. Arra is találtam adatokat, hogy pénzérmével borítják a fogak helyét. A szakirodalmi hivatkozások a „fehér paszuly levének” sebgyógyító alkalmazására utalnak, de ismertetnek olyan adatokat is, amelyek szerint fehér bab porát is szórják sebre gyógyító szerként.

Harapott sebek esetén napjainkban kizárólag akkor fordulnak orvoshoz, ha kóbor kutya harapta meg a beteget. Ilyen eset egyébként ritkán fordul elő, mióta a falvakban rendszeresen és kötelezően oltják a kutyákat.

A gyűlés, gyűlemény, gennyes seb

A bőr sérülése, majd fertőzése során keletkezett gyűléseket, gyűleményeket rend-

szerint otthon gyógyították, nem fordultak vele orvoshoz. A fertőzött sebet, amelyik *hozzavetett, elmírgesedett, begennyedett, gyűlt*, pezsős (szódadikarbónás) vízben áztatták, vagy (például körömgulladás) forró vízbe *vagdosták* (mártották). Szalonnadarabkát, paradicsomot, pokolfű-, farkasalma-, liliom-, Mária-, valamint mályvalevelet is kötöttek rá. *Megpucoltuk a hagymát, összevágtuk, jól megtörtük, megeceteztük, és icakára rákötöttük, ez kiszítja és elműlött a gyűlés.*

A patikaszernek közül a Furacilin az általánosan ismert, lemosásra és borogatásra alkalmazott gyógyszer. A kifakadt sebeket sztreptocid porral szórják be, vagy ugyanilyen kenőccsel kenik.

A fagyás

A legáltalánosabban ismert gyógy mód szerint savanyú- illetve édeskáposzta fonnyasztott levelét borították a fagyott testrésze, vagy disznó-, esetleg tyúképével kenték be. Sokan csak egyszerűen hideg vízzel borogatták. Azt tapasztalták, hogy ha hideg vízből melegbe mártogatták a fájó végtagot, az csillapította az égető, viszkető fájást. Az állati epével való kezelés az egész magyar nyelvterületen ismert. Vannak olyan adatok, amelyek szerint napraforgóolajat, gézre csepegtetett forró zsírt, felforrósodott fakanálynylet említenek a fagyás gyógyító szereként. Ez utóbbira az Ungvidéken nem találtam példát.

A vadhús

A nehezen gyógyuló sebekben képződő sarjadzást vadhúsnak nevezték. Csúnya *kinövés* – magyarázták. Többnyire csak kivágták zsillett pengével, egyesek lápissszal vagy timsóval kiégették. A timsót kanálban felhevítették és forrón a vadhúsról öntötték.

A víz, vízser

A *vizeres*, azaz a visszeres lábra édes tejből és fekete nadálytő (*Symphytum officinale*) reszelt gyökerének főzetéből készítették borogatást. *A virgörcs közelébe pijókat ragasztottak, nem mindig, időközönként, három-négy naponként* – magyarázta az egyik adatközlő. Azokat a kifejeződött részeket, amelyek váladékoztak – elsősorban a lábszárfekélyt –, farkasalma levelével vagy az abból készült főzettel borogatták. Mások kamillával mosták, illetve gyógyították.

Összefoglalva: az Ungvidéki magyar lakosság orvosló tudását elsősorban a tapasztalati úton szerzett ismeretek alkotják, de megtalálható közöttük az orvosló könyvekből „leszívargott”, valamint a szomszédos etnikumoktól átvett ismeretanyag is. Bár napjainkban a gyógyítás során elsősorban a patikaszerket alkalmazzák, nem ítéltük el egyöntetűen a népi gyógyítás praktikáit sem, hiszen – mint azt a szakkönyvek és az orvostudomány felfedezései is igazolják – egyes eljárásaikban vannak racionális elemek.

Kótyuk Erzsébet néprajzkutató

Az új államhatár kijelölése Kárpátalján az 1920-as években

Autonómia helyett sorozatos közigazgatási változások

A történelmi Magyarország erőszakos felbomlasztása után a katonailag elfoglalt területeken Csehszlovákia és Románia évekig nem tudott megállapodni az új államhatár kérdésében. Először 1919. augusztus 7-én, majd egy év múlva, 1920. augusztus 10-én, végül az első csehszlovák népszámlálás után, csaknem három hónap múlva, 1921. május 4-én jelölték ki a végleges csehszlovák–román határt, amikor egy kiigazítást is végrehajtottak. Az 1920 nyarán meghúzott határvonal, keletről nyugatra haladva, a hegygerincek, illetve csúcsaik mentén: Asztag-csúcs (Sztóh, Sztój), Hollócsúcs (Kurbul), Sósáks-csúcs (Saul), Mezőpataki-hegység (Mezipotok, Mezsopotok), Iván-havas (Pop Ivan), Csorba-tető (Serban), Havaska-tető (Mencsul). Ezután a Tisza folyó vonalát követte a határ Técsőig, majd az Avas-hegység gerince mentén a Batár folyásáig, innen a 123. magassági pontig, ahol létrejött a magyar–csehszlovák–román hármas határ.

A végleges kijelölés Csehszlovákia számára „kevés, de viszonylag fájdalmas határmódosítást” hozott. Át kellett adnia Romániának a Királyháza melletti Tarna-patak szénben és ásványi kincsekben gazdag völgyét, Técső alatt, a Ferencvölgy-telepen működő üveghutát és teljes egészében négy falut – Bocskó, Ugocsakomlós, Avaspatak, Nagytarna –, összesen 4367 lakossal. A csehszlovák–román területcserék eredményeképpen Kárpátalja területe 12 694 km²-ről 12 653 km²-re (azaz 41 km²-rel) a lakossága 581 059 főre csökkent. Kevésbé ismert, hogy a Felső-Tisza-vidék terméshesztető központja, Máramarosziget – ahol 1910-ben 21 370 lakos élt, ebből 17 542 magyar (80,72%), 1257 német és 2001 román – a párizsi békekonferencia döntésével Csehszlovákiához került volna, hogy a Csap–Körösmező vasútvonalat ne vágja át országhatár. 1920 júniusában azonban a prágai kormány a várost Romániának ajándékozta „mint a jó barátsági és szomszédági kapcsolat bizonyítékát és kezességét”.

A csehszlovák–román határkiigazítás után Kárpátalján 606 568 lakost tartottak számon, 8223 fővel többet, mint az 1910. évi utolsó magyar népszámláláskor. A csehszlovák állampolgárok száma ekkor 599 808 fő volt, rajtuk kívül 6760 fő külföldi élt még Kárpátalján. Romániának azonban kárpótlast kellett adnia a Csehszlovákiát ért területi veszteségért. Ezért cserébe Kárpátaljahoz csatolták az addig román megszállás alatt álló, a Batár és Túr folyók „teljesen jelentéktelen” nyugati és északnyugati köztét – a járási székhely, Halmi község (1910-ben 3455 lakosának 97,56%-a magyar volt) kivételével –, a színmagyar Fertősalmás, Nagypalád és Akli falvakat, amelyeknek

összlakossága ekkor 2544 fő volt. A hármas országhatárt (mint írtuk) a 123. magassági pontnál, a Magyarországnál hagyott Nagyhódos falutól keletre állapították meg.

Érdekességként megemlíthetjük, hogy közben a román csapatok által 1919. április második felében megszállt a Körösmező–Rahó–Nagybocskó–Técső–Huszt–Királyháza–Nagyszőlős–Beregszász vonaltól délre húzódó kárpátaljai területen, az előbbi településeket is beleértve, 1919. július derekán indult meg újra a postaforgalom. A román uralom alatt a postahivatalokban továbbra is a magyar bélyegeket, a magyar hely-keletbélyegzőket használták, és a magyar díjszabás maradt érvényben. Mivel 1919. május 8-a után Kárpátalja csehszlovák megszállás alatt lévő nagyobb részén a postaforgalomban csehszlovák bélyegeket használtak, az 1919 júliusa és 1920 márciusa illetve augusztusa között magyar bélyegekkel bérmentesített levelek nagy valószínűséggel a román katonaság által elfoglalt területekről származnak. A megszállt részen ekkor román bélyegeket is forgalomba hoztak, ezek közül eddig egyetlen ilyen levél vált ismertté, amelyet 1919 decemberében román bélyegekkel adtak fel ajánlottan – a rajegy magyar volt: Técső 513 –, és az Egyesült Államokba címeztek.

Postaszolgálati szempontból a kárpátaljai részek nem tartoztak a velük határos, és akkor szintén román megszállás alatt álló debreceni postaigazgatósághoz. A forgalom megindítása után a román hadvezetés bevezette a levelek cenzúrázását, amit Máramaroszigeten központilag végeztek el. Erre a román címet ábrázoló külön bélyegzőt készítettek, a következő felirattal: „CENZURÁT OFICIUL – SIGHETUL MARMAȚIEI” (Cenzúra Hivatal – Máramarosziget). A román hadsereg csak 1920. augusztus 30-án vonult ki Körösmezőről és az attól délre fekvő területről, s hagyta el végleg a békeszerződésben Csehszlovákiának ítélt kárpátaljai területeket. Ekkor a prágai kormányzat illetékes hatóságai vették át a postaszolgálatot.

Az említett csehszlovák–román területcseré után tíz hónappal, a magyar–román határmegállapító bizottság működése keretében Magyarország két községet – Fertősalmás és Nagypalád – igyekezett visszaszerezni az ún. Millerand-kísérőlevélre hivatkozva. A bizottság magyar határ-biztosának 1922. március 27-én kelt határkiigazítási javaslata már csak húsz község visszacsatolását kérte Magyarországhoz a Partiumban meghúzott trianoni határ mentén, köztük Fertősalmást és Nagypaládot. Az indítványt azonban nem sikerült elfogadtatni, a húsz faluból tizennyolc Romániában, a szóban forgó kettő viszont Cseh-

szlovákiában maradt. Ugyanekkor Magyarország Szatmárnémeti visszacsatolására is törekedett, mert iparának, kereskedelmének és közlekedésének „fejlettsége magához kapcsolja úgy Ugocsát, mint az Avast [Avasság, Avasi-medence], a bányavárosok [Nagybánya] vidékét, Mátészalkát, Csengert, Fehérgyarmatot és a Nyírséget is”. (Szatmárnémeti lakossága 1910-ben: 34 984 fő, ebből 33 094 magyar /94,84%/, 986 román /2,83%/, 629 német.)

Korábban a magyar–csehszlovák határmegállapító bizottság magyar biztosának, Tanczos Gábor (1872–1953) altábornagynak a jelentése is a híres Millerand-levélre hivatkozott, amelynek lényege: 1920. január 16-án a magyar béke delegáció vezetőjének, gróf Apponyi Albertnek (1846–1933) francia nyelven elmondott beszéde és a gróf Teleki Pál (1879–1941) irányításával elkészített jegyzékek Magyarország jövődi határaitól nem maradtak hatás nélkül. Apponyi öt nap múlva – január 21-én – külön jegyzéket nyújtott be a Legfelsőbb Tanácsnak „A ruthén kérdéssel”. Az igen gondosan összeállított dokumentumban számos gazdasági, kereskedelmi, közlekedési és más indokot sorakoztatott fel annak bizonyítására, hogy a ruténok által lakott területek, Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegye, Magyarország integráns részei maradjanak. Hangsúlyozta: „Minden érvenél döntőbb volna, és a Szövetséges és Társult Hatalmak szellemének leginkább megfelelő, ha a ruthén autonóm nép maga dönthetne hovatartozásának kérdésében. (...) Mindennek dacára a kérdéses négy vármegyének mindeddig nem volt alkalma dönteni sorsa fölött.” A párizsi békekonferencia magasztosan hirdetett célja, a *népek önrendelkezési joga* csak az Osztrák–Magyar Monarchia ún. elnyomott népeit, a cseheket, a szlovákokat, a románokat és a délszláv népeket illette meg, a kisebbségi sorsba kerülő 3,5 millió felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki és nyugat-magyarországi magyarra, valamint a ruténokra nem vonatkozott.

A békekonferencia Legfelsőbb Tanácsának 1920. február 25-i és március 3-i ülésén Francesco Severio Nitti (1868–1953) olasz és David Lloyd George (1863–1945) brit miniszterelnök javasolta, hogy a magyar határok kérdését az anyagok alapján „részrehajlás nélkül” gondolják újra. Az utóbbi pontos statisztikai adatokat is citált, hogy a békeszerződés 2 millió 750 ezer magyart, azaz „a teljes magyar népesség egyharmadát” tervezi idegenuralom alá helyezni, amit „nem lesz könnyű megvédeni”. Sőt megjövendölte, hogy nem lesz béke Közép-Európában, „ha utólag kiderül, hogy Magyarország igényei jogosak, és hogy

Az új államhatár kijelölése Kárpátalján az 1920-as években

Autonómia helyett sorozatos közigazgatási változások

■ egész magyar közösségeket úgy adtak Csehszlovákiának és Erdélynek (sic!, ti. Romániának) mint egy-egy marhacordát, csak azért, mert a konferencia elutasította a magyar ügy megvitatását.” Bár Alexandre-Étienne Millerand (1859–1943) francia miniszterelnök és külügyminiszter ellenezte azt, a Külügyminiszterek és Nagykövetek Tanácsa március 8-ai ülésén mégis visszatért a magyar határok kérdésére. A vitában az olaszok a magyar ellenérvek tüzetes megvizsgálását javasolták, a franciák azonban minden újratárgyalást feleslegesnek és idejétmúltnak neveztek.

A mérleg nyelvét betöltő brit diplomaták – köztük George Nathaniel Curzon (1859–1925) külügyminiszter – nem a saját miniszterelnökük, Lloyd George, hanem a franciák álláspontja mögé sorakoztak fel. Curzon előterjesztésében végül jelképes kompromisszumot hoztak: a békeszerződés aláírása előtt elutasították a magyar határok újratárgyalását, viszont lehetővé tették, hogy a határmegállapító bizottságok javaslatokat tehessenek kisebb módosításokra, ha egyes határszakaszokat a helyszíni vizsgálatok során valóban igazságtalannak találnának. Ekkor döntötték el azt is, hogy a későbbi módosítás lehetőségét nem a békeszerződés szövegébe iktatják, hanem egy külön kísérőlevélben hozzák a magyarok tudomására. Ez lett a Millerand-féle ún. lettre d’envoi, amelyet később valóban a trianoni diktátumhoz csatoltak. A kísérőlevél tehát nem francia, hanem brit kezdeményezésre született, és azért a francia kormányfő írta alá, mert ő volt a békekonferencia elnöke. Május 6-án szintén ő adta át a magyar békeküldöttségnek a trianoni szerződés végleges szövegét. A csatolt levél leszögezte: Magyarország kívánságait nem vehették figyelembe, viszont kilátásba helyezte, hogy a Népszövetség megvitatja majd a kisebb határkiigazítási kérélmeket. A levél – mint hamarosan kiderült – alaptalan reményeket keltett a hivatalos magyar körökben, amit tovább táplált, hogy az Amerikai Egyesült Államok kormánya a magyar kérdéstől független okok miatt nem írta alá a békeszerződéseket. Sőt 1921. augusztus 29-én Magyarországgal különbékét kötött.

Kárpátalja ekközben mintha egyre terhebbé vált volna a prágai kormányzat számára. Nem lehetett véletlen, hogy 1920 június-júliusában, amikor a szovjet-orosz hadsereg hadat viselt Lengyelországgal, Masaryk államelnök azt közölte Gillersonnal, a Szovjet Vöröskereszt képviselőjével: „Megítésem szerint Ruténia népe letét Csehszlovákiában, amit az első alkalommal átadunk a Szovjet Uniónak. Ezt úgy mondom Önnek, mint a köztársaság elnöke. Felhatalmazom, hogy ezt jelentse kormányá-

nak Moszkvában.” A fentiek után nem meglepő, hogy Eduard Beneš (1884–1948) külügyminiszter nemcsak a szovjet-orosz vörös hadsereg ellen küzdő lengyelek megsegítésére küldött magyar csapatoknak, hanem a francia katonai egységeknek az átvonulását is megtagadta Csehszlovákia területén. Magatartásának okai minden bizonnyal a pánszláv szolidaritásból és a bolsevikokkal való együttérzéséből eredtek.

A már említett Millerand-féle kísérőlevél a későbbiekben is az újságok témája maradt. A *Čechoslovenská Republika* 1923. március 2-i száma az egy hónapja indult ungvári *Ruszin* című, rutén nyelvű napilapot idézte: „Az utóbbi időben Ruszinszkóban az irredenta magyar lapok nyomán olyan hírek terjedtek el, mintha Millerand kijelentette volna, hogy az Erdős-Kárpátok nemzetgyűlése fog dönteni ezen országrész hovatartozása felől. Erről az állítólagos nyilatkozatról szóló híreket magyar agitátorok terjesztik, mert Ruszinszkó hovatartozandóságát már a békekonferencia eldőntötte.” Az előbbi reményeket táplálta, hogy csak 1927-re (!) jelölték ki véglegesen a magyar–csehszlovák határ kárpátaljai szakaszát.

Közben az 1920. június 4-i trianoni békediktátum után több mint egy évvel a négy magyarországi határmegállapító bizottság közül legkorábban a magyar–csehszlovák közös testület kezdte meg működését, 1921. július 27-én a morvaországi Brünnben (rég magyar neve: Börön, ma: Brno) tartott ülésével. A magyar fél részéről Tanczos Gábor altábornagy már az alakuló tanácskozáson leszögezte a magyar kormány felfogását a Millerand-kísérőlevelet illetően, amikor kijelentette: „a magyar kormány a kérdéses határ egész hosszára kívánja alkalmazni a kísérőlevélben Magyarország számára biztosított előnyöket, mert a trianoni határ egész hosszában néprajzi és gazdasági igazságtalanságokat okoz”.

A magyar–csehszlovák határmegállapító bizottság első üléséről Tanczos altábornagy azt is közölte, hogy a kísérőlevélre való hivatkozását a bizottság tagjai egyértelműen elutasították, mondván: a Nagykövetek Tanácsa által kiadott pótutasítások I. és II. szakasza szerint alapvetően nem lehet változtatni a trianoni határon.

A magyar küldöttség a nemzetiségi elv, valamint gazdasági és földrajzi szempontból kiigazított nyelvhatár alapján kért vissza magyarlakta területeket. Az Északkeleti-Felvidéken Ungvár és Munkács városoktól északra javasolt új vonalat: ez Szobránc vidékétől indult, majd Percseny érintve, innen délkeleti irányba fordult. Szolyva alatt elhaladva, onnan majdnem déli irányt követve Huszt hajdani koronavárost érintet-

te volna az államhatár. A javaslatához mellékelt térkép szerint azonban a magyarlakta Visk Csehszlovákiához került volna. Acsehszlovák bizottság elvetette a magyar indítványt. A Párizsban kijelölt, de nem pontosított trianoni határ kitűzési munkáinál a magyar–csehszlovák határmegállapító bizottságnál működő magyar küldöttségnek végül csak igen csekély eredményt sikerült elérnie.

Kárpátalján a Csap nagyközségtől Magosliget faluig terjedő államhatár módosítási indítványait két szempontból indokolta a magyar küldöttség. Az egyik gazdasági volt, mert a Magyarországnak hagyott községek legelőit Csehszlovákiához rendelték, amely lehetetlenné tette az ottani fejlett állattenyésztést. A másik az árvízvédelem kérdése, mert annak félig-meddig sikeres lehetőségét csak a magyar delegáció által javasolt új határvonal biztosította volna, ugyanis a trianoni diktátum a hatalmas árterületeket kettévágta. Az eredmény itt sem volt számottevő, a bizottság csak jelentéktelen változtatásokat hajtott végre a még hivatalosan demarkációs (azaz a trianoni) vonalon. „Csak a legkürvösebb birtokátvágásokat igyekezett néhol megszüntetni, azon kívül nyereségként csak Beregdaróc község kb. 900 holdas határának és kelet felé azon túl fekvő birtokainak (kb. 20 hold) visszaadását, valamint a badalói kompot és Badaló nyugati határában néhány magyar kisbirtokot lehet elkönyvelni.”

Az ún. „politikai határbejárás”-on előadott magyar kérelmekről, panaszokról, javaslatokról 1925. január 27-én Budapesten egy összefoglaló, tizenkét fejezetből álló jelentés készült, amelyből csak a kárpátaljai vonatkozásokat ismertetjük, a Felvidékkel kapcsolatosakat nem. A beadvány a települések határában húzódó, és a békediktátummal kettévágott földutak, illetve hidak, vasutak használatával, illetve fenntartásával, a vízszabályozással, az árvízmentesítő társulatokkal foglalkozott. Az érdekelte magyar falvak a kárpátaljai Tiszaújlak vasúti állomásának és a Csap nagyközség felé vezető vasútvonal használatát kérelmezték az átmenő forgalom lebonyolítására. A magyarországi Tiszabecs, Mikola és Uszka falvak kérték, hogy csehszlovák területen használhassák a határhídtól Tiszabökény felé vezető utat Uszkaig és viszont. Több magyarországi község a Nagypaládon keresztül vezető állami út szabad használatát kérvényezte szintén átmenő célra. A csehszlovák oldalon fekvő, és zsákszerű hármask határba került Fertőalmás és Nagypalád kérelmezte, hogy rossz időben a magyarországi Magosligeten és Uszkan keresztül közlekedhessen a kárpátaljai Tiszaújlak felé. Ennek oka a gyakran járhatatlan

Az új államhatár kijelölése Kárpátalján az 1920-as években

Autonómia helyett sorozatos közigazgatási változások

út, másrészt az utóbbi településre csak kerülővel juthattak el Tiszapéterfalva és Tiszabökény községeken keresztül.

A jelentés 4. fejezete „új útlevél és vám-bemondó állomások” felállításával foglalkozott. Ez az ún. kettős birtokosság intézményéhez kapcsolódott, amelyet a trianoni békeszerződés alapján kötött kétoldalú (magyar–csehszlovák, magyar–román, magyar–délsláv és magyar–osztrák) egyezmények tettek lehetővé. Ilyen szerződés egyébként csehszlovák–román viszonylatban is fennállt. Ennek alapján használhatta például a két világháború között Técső lakosságából 539 gazda a település határából a Tisza bal partján, azaz már Romániában fekvő 1450 katasztrális hold szántóját és rétjét, valamint a técsői közbirtokosság 2 ezer hold kiterjedésű erdejét. Az ún. kishatárforgalomban művelhették szántóikat, kaszálóikat, gyümölcsöseit, és azok termését bemondás alapján, vámentesen vihették haza. Az erdeikből kitermelt fát az ún. kulcsjog, aromán erdőhivatal utalványa alapján hordhatták át az ország-határon.

Hasonló egyezmény szabályozta az ún. kettős birtokosság intézményét magyar–csehszlovák vonatkozásban is. Például a magyarországi Záhony szomszédságában elhelyezkedő Tiszabездé 45–50 lakosa még az első világháború kitörése, 1914. előtt 400 magyar hold osztatlan legelőbirtokot vásárolt Eszeny község határában, mely települést a trianoni békediktátummal Csehszlovákiához csatoltak. A legelő azonban továbbra is Tiszabездé lakosaié maradt, tulajdonosai az állataikat évről évre az eszenyi határban legeltették, és a pásztorok is magyarországiak voltak.

A kettős birtokosság intézménye egyébként csak a két világháború között létezett Magyarországon és a környező, kisantant államok kapcsolatrendszerében, és a magántulajdonra mint emberi alapjogra építkezett. Az 1945 utáni években, az új „testvéri szocialista országok” létrejöttével a kettős birtokosság intézményét felszámolták, a magyar állampolgároknak a szomszédos államokban lévő, illetve az ottani magyarországi birtokait kisajátították. Az így elvesztett magántulajdonokat kétoldalú államközi egyezményekben írták jóvá.

A magyar hatóságok, illetve az érdekelt községek csónakjárás engedélyezését terjesztették elő a csehszlovák félnél a Tisza kanyarulatában fekvő Zsurk és a Kárpátaljára került Tiszaásvány falvak között. A trianoni békediktátum előtt természetesen zavartalan volt az átkelés a folyón, amely meghiúsult a közössé vált államhatár szakaszokon. Addig gyakorlatilag minden falunak

volt tiszai átkelője. Ezért indítványozott a magyar határbiztos Záhony térségében Zsurknál révjogot, Tiszaszentmártonnak révet, a kárpátaljai Szalóka községgel szemben szintén átkelési lehetőséget a Tiszán való személyszállításra, de önálló révjoggal. A folyó felső szakaszán a kárpátaljai Halábor és Mezővári községeknél, illetve a hazai Szatmárcsekénél rév felállítását kérték. Szükségesek voltak Beregszász város engedélyei a védőgátak, épületek, vízlevezető árkok stb. létesítésére a vízszabályozó társulat területén. A Vérke–Déda–Micz-csatornát összekötő árok, valamint a Barabási- és a Déda–Micz-csatorna mélyítését is indítványozták. Az előbbieket azért voltak különösen fontosak, mert a Csehszlovákiához csatolt, akkor mintegy 25 ezer katasztrális hold területű Szernye-mocsárt levezető patkok, csatornák egy része a trianoni határon keresztül Csonka-Bereg „vadvíz-országgá” és a Csaronda-csatornával – mely utóbbi több mint tíz km hosszan államhatárrá vált – került összeköttetésbe. Így a medrek karbantartásának elhanyagolása mindkét oldalon gondokat okozott.

A Tiszában és mellékfolyóiban folytatott halászat évszázadok óta a vizek két partján élő emberek fontos megélhetési forrása volt. Már a 19. század végétől halászati társulatokba (mai szóval szövetkezetekbe) tömörültek, amelyeknek területét szintén kettévágta a trianoni határ. Ezért a falvak lakóinak, illetve a társulatok halászati jogát is igyekeztek rendezni, ami azonban a csehszlovák fél akadékoskodása miatt csak sok nehézséggel sikerült.

A határ két oldalán élők gyakran panaszkodtak „a kisebb határszéli forgalomban”, azaz a kishatárforgalomban a csehszlovák hatóságok által időnként támasztott nehézségek miatt, pedig ezt az átkelési formát a két ország külön egyezményben szabályozta. A határkerületben élő magyar ajkú lakosság számára ún. „határszéli”, a kettős birtokosoknak „birtokos úti igazolványt” állítottak ki a csehszlovák szervek. Ezeket megújításra időnként bevonták, és előfordult, hogy pénzt kértek a kiadásukért. Ez utóbbi esetben általában két-három hónapig tartott az okmányok hatósági érvényesítése. Ennek következtében a kárpátaljai magyaroknak addig nem volt lehetőségük magyarországi területre lépni, hogy a földjeiket megműveljék, és ügyes-bajos dolgukat elintézzék.

Botlik József

(A vonatkozó szakirodalmi forrásokat és lábjegyzeteket terjedelmi okok miatt nem közöljük. A tanulmány befejező részét lapunk következő számában olvashatják.)

Híres szülöttünk

Újabb rózsató egy neves beregszászinak

A Kárpátaljai Rózsahölgyek Társasága azt a célt tűzte ki maga elé megalakulásakor, hogy minden évben elültet egy rózsatóvet Beregszászon. A rózsákat a város híres szülöttéről nevezik el. Két virágot már elültettek Fedák Sári, illetve Horváth Anna tiszteletére. A közelmúltban újabb rózsató került a földbe, Jármly Miklósné Gulácsy Mária vívónőnek állítva emléket a virággal és a mellé elhelyezett emléktáblával.

A híres beregszászi sportoló életútját Vass Magdolna rózsahölgy, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze ismertette. Mint elhangzott, Gulácsy Mária 1941. április 27-én született Beregszászon. Tizenkét esztendősen kezdett el vívni a Vasasban, majd tizenegy évig a Budapest Honvédot erősítette. Kétszer ünnepelhetett világbajnoki címet csapatban: 1962-ben Buenos Airesben, 1967-ben pedig Montrealban. 1968-ban mexikói olimpián csapattársaival a dobogó második fokára állhatott fel. 2015. május 16-án a Fejér megyei Tabajdon, a református temetőben helyezték örök nyugalomra az életének 74. évében elhunyt olimpiai ezüstérmes és világbajnok vívót.

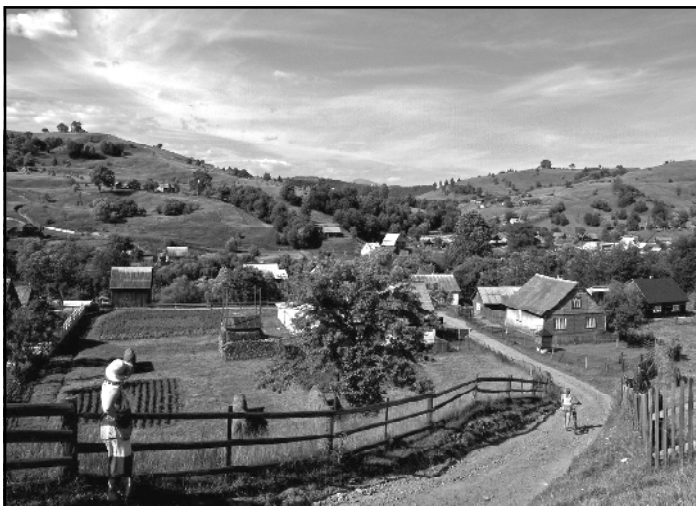
Gulácsy Mária fiatalon

Az ünnepségre a vívónő családtagjai is Beregszászra érkeztek. Nevükben lánya, Jármly Fruzsina szolt az egybegyűltekhez.

– Édesanyámat az életvidámság jellemezte. Hihetetlen optimizmussal bírt, talán ezért is választotta a küzdő sportágat. Szerető feleség és anya volt, mindent megtett értünk, később pedig az unokáinkért. Amikor 55 évesen először beteg lett, azért imádkozott, hogy legalább egy unokáját megláthassa. Most nyolc unokája érkezett ide, hogy tiszteletét tegye emléktáblája előtt – mondta, majd a család nevében köszönetét fejezte ki a rózsahölgyeknek az emlékünnepséget, a rózsatóért, az emléktábláért.

Ezután Bocskor Attila elszavalta Deák-né Ibolya Anna *Édesanyám rózsafája* című költeményét, majd Makuk Márk kedveskedett a megjelenteknek klarinétjátékával. A táblát Gulácsy Mária férje, Jármly Miklós leplezte le.

Hegedűs Csilla

Mezőháton

Kápolna a Hoverla-nyeregben

Itt a nyár, és a bakancsosok számára itt van a rég várt túraszezon. Rovatunk ezúttal Kárpátalja legfrekvenciáltabb magashegyi túraútvonalára invitálja a kedves Olvasót. Tehát bakancsot, hátizsákot fel, és irány a Hóvár!

Egy legenda szerint az Alföldön megtelepedett magyarság nagyon vágyakozott feljutni a Kárpátok legmagasabb csúcsaira: *Bizonyos Nagy János báró mérész vállalkozásba fogott. Nyár közepén 20 markos legényével elindult meghódítani az égig érő csúcsokat. Sok nagy hegyet megmásztak, de a legmagasabbik elérése igazi kihívást jelentett számukra. Nagy fáradtsággal jutottak el almaik hegycsúcsa alá. Amikor az utolsó erőpróba előtt pihenőtáborba készültek verni, hirtelen nagy vihar kerekedett. A sziporkázó szél rettenetes hófellegekkel torlaszolta el az eget, és a nyár kellős közepén a hóvihar mindent beborított. A legzordabb telet megszegyenítő zimanót a kis csapatnak csupán a harmadrésze vészelté át. Odaveszett a báró is. Akik pedig hazatértek, még sokáig csak*

A Hóvár ostroma

a tél birodalmaként – bevehetetlen Hóvárként emlegették a hegycsúcsot.

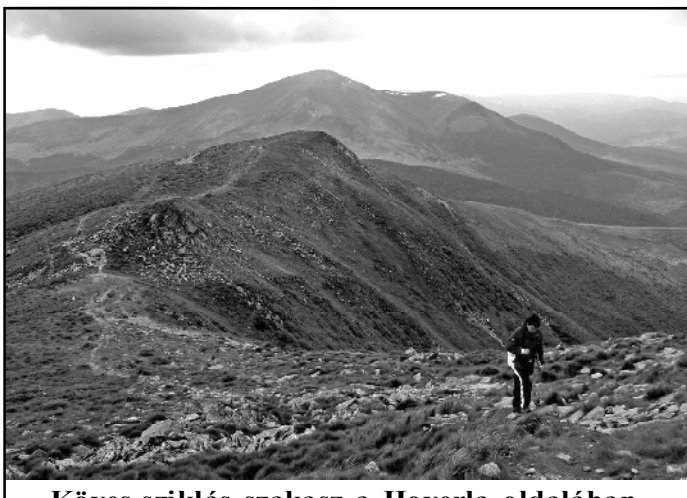
A Hóvár ma Hoverlaként ismert, és Kárpátalja, de egyben Ukrajna legmagasabb csúcsa. A 2061 m magas csúcs közkedvelt úticélja a környező országok túrázóinak. Kárpátaljáról három útvonalon közelíthető meg. Mindegyik a csúcs nyugati oldalához vezet, ahonnan egy köves-sziklás szakaszon juthatunk fel a hegytetőre.

Az első, a legismertebb útvonal Körösmezőről indul, észak felé vezető országúton visz. Körösmezővel szinte egybenőtt a Mezőháti-patak (*Lazescsina*) partján fekvő Mezőhát (*Lazescsina*, 760 m). Lakossága 4163 fő, ebből 11 magyar. A faluban, a patak nagy kanyarulatánál az út elágazik. A Tatár-hágó irányába a főútvonal balra kanyarodik, de a túraútvonal egyenesen, a Mezőháti-patak mentén délkelet felé vezet. A faluban, az út bal oldalán, egy temető közepén szép fatemplomot csodálhatunk

meg. Ez az 1827-ben épült Szent Péter és Pál titulusú egykori görögkatolikus templom ma az ortodoxokat szolgálja. A faluközponttól 1,5 km-re egyesül a Mezőháti-patakkal a kelet felől érkező Havas-patak (*Zimir*), amely az egykori kis településnek a nevét kölcsönözte. Havasalja (*Zimir*) falu ma már Mezőhát szerves része. Itt van a Kárpátokat átszelő vasútvonal utolsó kárpátaljai állomása. A vasút a falu végén a patak völgyét viadukton íveli át, majd a második alagútban küzdi le a vízválasztó főgerincet. A túloldalon az első állomás Voronyenka (*Voronenko*). A közút, áthaladva a völgyhíd alatt, a patak mentén vezet tovább. A bal oldali mellékág, a Hideg-patak (*Sztudena*) torkolatánál, az erdészetnél egykor fontos keskeny nyomtávú vasútállomás volt. A normál nyomtávú vasútvonalhoz még az első világháború idején Havasalja állomásnál egy erdei vasútvonalat terveztek. Megvalósítására azonban a háborús helyzet miatt nem kerülhetett sor. Cseh időben, 1929-ben épült meg a vasút első 10 km-es szakasza. Két évvel később elágazás épült a Hideg-patak völgyében, a faúsztatási víz-

A hegyi mentők kozmescsiki ellenőrző pontja

Köves-sziklás szakasz a Hoverla oldalában, háttérben a Kóhavas

A Hoverlán

A Csornahora-hegygerinc a Hoverláról,
előtérben egy trianoni határkő

■ fogóig, és a Forrószeg-patak (*Foresek, Fareszok*) völgyében a Kakukk-hegy (*Kukul*, 1539 m) alá. A fővonal a Kozmoskápatak (*Kozmescsik*) torkolatánál lévő erdészházig vezetett, ahol már a XVIII. században a faúsztatás jelentős vízfogó gátja állt. A vízfogót a vasút megépítése után felszámolták. A több apróbb szárnyvonalat egyesített kisvasút maximális hossza meghaladta a 21 km-t. Kárpátalja legkeletibb erdei vasútja az 1930-as években még turisztikai célú személyszállítást is bonyolított. Sajnos a kisvasutat az 1960-as években megszüntették.

A térség a XX. század eleji vízerő hasznosítási tervszerben fontos szerepet kapott. A Hideg-patakon 500 000 m³, a Kozmoskápatakon pedig 2 millió m³ befogadó képességű víztárolót szándékoztak építeni. A betoncsöveken át a turbinaházba vezetett víz évente 7,4 millió kWh villamos energiát termelt volna.

Ma a Hideg-patak torkolatánál, az egykori kisvasúti rakodóhelyépületei közül már

A Hóvár ostroma

csupán a depó áll. A híd előtt pedig a hegyi mentőszolgálat ellenőrző pontjánál jelentkezniük kell a Hoverlára igyekvőknek. A hídon átkelve az erdészet épülete mellett – akár terepjáróval is – a Mezőháti-patak mentén juthatunk el a 4,5 km-re lévő Kozmoskápatak torkolatáig. A Kozmescsik menedékház a Hóvár-túra utolsó bázishelyéül szolgálhat. Innen három irányba is indulhatunk. A délre tartó középső ösvény meredek emelkedéssel felvisz a Gropa gyeplavasra (1250 m), majd egy újabb meredek emelkedéssel kijuthatunk a Lazescsinka Tropara (1850 m). Itt kelet felé tartva jutunk a Hoverla nyugati oldalába, a köves-sziklás utolsó szakaszra.

A Hoverlára vezető második útvonal a Körösmező külterületének számító Keveléről indul. A Fekete-Tisza bal partján, a Kárpáti Bioszféra Rezervátum ellenőrző

pontjánál való regisztráció után indulhatunk a nem a legrövidebb, de minden bizonnyal a legszebb Hóvár-meghódító túrára. A Kevele-völgy ezernyi növényének szín pompás varázsa felejthetlenné teszi az egyébként terepjáróval is bejárható útvonalat. A susogó fenyvesek világát magunk mögött hagyva a Sumneszka gyeplavasra egy új világ köszönt ránk. Az erdőszél határán esztelenek kapaszkodnak a hegy oldalába. A legelésző tehenek és birkák kolompjainak távolba szökő hangját egy-egy ló nyerítése, esetleg egy havasi kiáltás hangja vagy éppen egy hegyi pásztor kurjantása teszi még hangulatosabbá. Alant, a Fekete-Tisza völgyében Tiszaborkút gyufásdoboznyi házai sorakoznak. Szintén nyugat felé, kicsit távolabb örgrőfként emelkedik a hegyláncolat fölő a lkerhavas (*Bliznica*, 1881 m) hármas orma. A csúcs talán erről az oldalról a leglátványosabb. Gyűrődéseiben még nyáron is megőrzi a tél egy-egy hófolt- emlékét, hogy hivalkodóan büszkélkedhessen

A Hóvár (Hoverla)

A Hoverla lábánál

■ a többi, általa amúgy is lenézett hegy-csúcs előtt. Nehéz szabadulni a látványtól. A hegyi út közelében a Lembergi (Lvivi) Egyetem magashegyi kutatóállomása már a tudományos élet jelenlétéről árulkodik. A gerinc alatt, a hegy derekán övként kanyarog a kövesút. Egyre magasabbra jutunk, amiről a törpefenyők megjelenése is árulkodik. Majd a Nagy Szecsöly (Sesul, 1727 m) alatt 1586 méteren a hegláncolat érdekes nyeret képez, ez az Athidalás (Peremicska) a Szkoleszka gyp-havason. Frissen festett útjelző tábla figyelmeztet a helyes irányra, amely itt keletre visz. Szinte teljes ívben zárnak körbe a hegyek. Hamarosan toronyként magasodik előttünk egy csúcs – ez a Kőhavas (Pietrosz, Petrosz, 2020 m). Oldalában, a Holovcsevszka gyp-havason (1488 m) karnyújtásnyira tapint-hatjuk a koporsócsúcsként is emlegetett Kőhavas észak felől letőredezett fogazatait. Ezután a következő, táborozásra is alkalmas hely a Hoverla-nyereg (Szidlovina, 1537 m). Terepjáróval eddig lehet közleked-ni. Itt nem csupán menedékház, hanem kis kápolna is várja a bakancsosokat. Innen a Hóvár még 2 km-re van. Kényelmes túrával juthatunk el a Hoverla nyugati lejtőjének köves-sziklás szakaszához.

A harmadik útvonal Rahóról indul és Tiszaköztől (Usztyi Reki) a felújított aszfaltúton a Fehér-Tisza völgyében vezet. Az aszfaltút végén, Hoverla faluban, az erdészeti hivatal épületénél a Hoverla-patak torkolatánál észak felé kell kanyarodni. A patak mentén haladva a Kárpáti Bioszféra Rezervátum ellenőrző kapujánál a regisztráció után a rezervátum ősfenyveseiben vezet az erdei kövezett út. Terepjáróval szintén jól járható. Azonban érdemes a szerpentineken – ahol ez lehetséges – megállni és megcsodálni ezeket a párjukat rikkító szép szál fenyőket. Itt sok 300 évnél öregebb fát is találunk. Egyik-másik famatuzsálem törzsé-nek méreteivel hívja fel magára a figyelmet. A Hoverla-patak felső szakaszán az utat szép vízesés teszi még hangulatosabbá. Ez az út is a Hoverla-nyeregbe visz. És, amint az előzőekben leírtuk, innen már csak gya-logosan lehet továbbmenni.

Az utolsó, köves-sziklás szakasz nehe-zebb, de mindenképpen megéri a fáradságot. Figyelmesen lépdelve a köveken, fel-jutunk a tetőre. 2061 m-rel a tenger szintje felett a Hóvár bevétele meghatározó érzéseket vált ki. A Keleti-Kárpátok legmagasabb csúcsa 1939. március 17-től, az anyaországhoz történt visszacsatolás után, az erdélyi rés-zek visszatéréséig Magyarország legma-gasabb pontja volt. Itt húzódott Magyar-ország ezeréves határa. A meglepően nagy méretű tetőn több emlékjelet állítottak. A korábbi, mára már jócskán megkopott osz-lop mellett 1996-ban, Ukrajna függetlenségé-nek 5. évfordulójára újabb emlékoszlo-pot emeltek. Ezeket egészíti ki egy hatalmas méretű kereszt.

A fantasztikus körpanoráma mindenkit hatalmába kerít. Nyugat felől a hegyek

A Hóvár ostroma

Vízesés a Hoverla-patakon

tömbjéből kiemelkedik a Kőhavas, észak-kelet felé, immáron az ezeréves határ túlol-dalán, több száz méteres mélységben, az Ivano-Frankivszk megye területén lévő Zaruszljak turistatelep színes épületei tűn-nek elő. A csúcs oldalában még találhatunk a Trianon után emelt csehszlovák–lengyel határkövekből. Délkeleti irányban kirajzo-lódik az ezeréves határt képező Csornahora 2000-es láncolata, amelynek végén emelke-dik a Csornahorai Pop Iván csúcsa. A 2028,5 m-es hegyormon jó időben kivehető a len-gyelek által épített obszervatórium is. Ha kedvünk támad, és időnk is engedi, akkor érdemes ebben az irányban is szervezni egy gerinctúrát.

Úgy tartják, a hegyek az Úristen zsá-molyául szolgálnak, az ott élők pedig a hozzá legközelebb állók. Talán ezért is van, hogy a hegyek lakói mélyen vallásosak. Az özönvíz idején, amikor a víz sok hegyet beborított, és már-már a Máramarosi ha-vasok tetejét is elérte, az itt élő huculok, de még a fenyők is földig hajolva, sírva fohászkodtak a Mindenhatóhoz. Az Úris-ten szíve megesett a kárpáti hegy lakóin és fenyőin: „Megsegítelek benneteket, ha a fenyőkből templomot fogtok építeni és hegedűket készíteni. Könnyeiteket gyan-tává változtatom, amely a hegedű vonó-ját alkalmassá teszi a muzsikálásra. Lá-to-gassátok hajlékomat, és inkább sírja-tok a muzsikaszótól, mintsem a szenvedéstől.” A huculok megfogadták az Úr in-telmét, és azóta rengeteg fatemplomot épí-tettek a hegyek között. Isten Házát szün-telenül látogatják, keserűes zenéjük pe-dig elmaradhatatlan része mindennapi éle-tüknek.

Szöveg és kép: Kovács Sándor

Érdekességek dióhéjban

Négy kárpátaljai település a legkülönlegesebb falvak listáján

Az IGotoWorld nemzetközi turisztikai portálon tették közzé a legegységibb 19 uk-rajnai település rangsorát. A listán négy kárpátaljai község is szerepel.

Egyedi turisztikai látványosságainak kö-szönhetően az Ökörmezői járásban találha-tó Kolocsava, azaz Alsókalocsa áll az élen. Az előkelő hatodik helyet foglalja el a ko-sársónásról híres, huszti járási Iza. Tizen-harmadik a Szinevéri-tó melletti Felső-szinevér, megelőzve a 14. helyre sorolt mun-kácsi járási Beregvárt, ahol az impozáns Schönborn-kastély található.

A hegyi rádió – egy hangszer, amely legyőzi a távolságot

Az akár tíz kilométerre is elhallatszó trembita a Kárpátok lakóinak ősi hangszere – olvasható a Kárpátalja.ma hírportálon. A Técsői és Rahói járásban kirándulva még ma is láthatjuk egy-egy példányát.

A főként lucfenyőből készített, akár 4–8 méter hosszú havasi kürttel üzentek egy-másnak a hegyekben élők régen, illetve ez-zel a hangszerral jelezték azt is, ha halott volt a településen. Manapság többnyire csak ünnepeken szóllaltatják meg a trembitát.

Újabb erdei pihenőhelyek

Évről évre egyre több helyi és külföldi turistát vonz az erdő élővilága és csendes-sége, ezért biztonságos és kényelmes pihe-nőhelyeket alakítanak ki Kárpátalján.

Az erdészek fő feladata az erdők védel-me, a már létező szabadidős létesítmények felújítása és új pihenőhelyek építése a vi-dék zöld övezeteiben. Emellett táblák tájé-koztatják a látogatókat a megfelelő erdei ma-gatartásról, a tűzvédelmi szabályokról és a törvénysértésekért járó büntetésekről.

Az Ökörmezői Erdőgazdaság területén az aktív pihenéshez szükséges feltételeket teremtenek: szemetesládákat helyeznek el, tűzrakó helyeket és gyalogos ösvényeket alakítanak ki, továbbá több ember befoga-dására alkalmas természetes hatású pihe-nőhelyeket építenek. A vállalat eddig több mint 15 pihenőhelyet hozott létre többek között a Szinevéri-hágó lábánál, a Toronyai-hágó mellett, valamint Ökörmező és Vízköz (Szojmi) határán, Vucskómező (Vucskove), Kozjaj, Povcsovo és Hrabovec közelében. A tervek szerint hamarosan az Izkivszki Er-dészetben, a Sopot vízesés és a közismert keletcsényi ásványvízforrás mellett is léte-sítenek pihenőhelyeket.

(A zaholovok.com.ua hírportál nyomán)

Mindennapok kis csodái

Juhé, süt a nap! Istenem, ezt alig tudom elhinni! Talán még alszom, és csupán a redőny résein becsordogáló kinti világosságot hiszem napsütésnek. Nem, ez nem lehet, ahhoz túlságosan fényesek az aranyló csikok a szőnyegen meg a bútorokon...

A nő kipattan az ágyából, és kinyitja a balkon ajtaját: Teremtőm, nem álmodik, tényleg igaz! Itt a május, de verőfényes, napos időben nemigen volt részük az idei áprilisban. Hálóingben, borzasan kilép a kis teraszra, és figyelmesen kémleli az eget: nem csalás, nem ámitás, a nap hétágra süt, az égen sehol egy teyrnyi felhő. A szelíden meleg levegő selymesen cirógatja mezítelen lábát, a közeli fák ágain teli torokból, önfeledten trilláznak a madarak, és a nő szívét öröm tölti el. Jólesően nyújtózva, boldogan fordítja arcát a reggeli napnak: Uram, köszönöm, hogy végre ilyen gyönyörű, ritkaság tavaszi nap virradt ránk! Ma nem dolgozom semmit, pihenni fogok! Igenis, rámfér a pihenés!

Észre sem veszi, hogy hangosan beszél. Olyan erőteljesen győzködi magát, mintha valakinek bizonygatni kellene igazát, s foggal-körömmel megvédeni a most született elhatározását. Pedig valójában csak saját magán kíván úrrá lenni. Mindenképpen le akarja győzni a folyton benne motoszkáló vágyat, a tudatalattiját erőteljesen sarkalló, ellenállhatatlan elkötelezettségét a munkája iránt, ami az utóbbi években meghatározza, uralja az életét. Talán, mert későn kezdte, és attól fél, hogy kifut az időből. Tulajdonképpen nincs is joga munkának nevezni ezt a szenvedélyt, inkább a napjait bearanyozó, nem várt ajándéknak, amit az életől kapott. Írás nélkül már nem tudna élni!

Egyedül van, maga osztja be az idejét, irányítja a sorsát, amit, valljuk be, oly sok éve társatalanul nem igazán könnyű. De akár itt van, ebben a kis barátságos lakásban, akár szülőföldjén, a régi otthonában, a számítógép mindig vele van. Együtt ingáznak oda és vissza. Ezt hozta a sors, így alakult... Most hátat fordít az íróasztalának, hogy ne lássa a jegyzeteit, sem a sötét szemrehányással ráme-

redő laptopját. Kiszalad a fürdőszobába, gyorsan lezuhanyozik, sietősen reggelizik, felhajtja a közben frissen lefőtt kávé, mialatt félszemmel az órát lesi: el kell émie a most induló buszt! Az ablakon kipillantva látja a ragyogó kék eget, minden rendben, nem változik az időjárás, ma igenis strandolni fog! Vagyis hát majdnem, valami ilyesmi... Valójában a közeli kisváros termálfürdőjébe készül, mert nagyon jól tesz az izületeinek az ottani gyógyvíz. A fedett csarnokban még a hűvös és esős időben is jólesően meleg a víz. A pezsgőfürdőt sem szokta kihagyni, ahol végigdöngyözötteti gerincét a vízmasszázs kíméletlen korbácsával, a zárt uszoda kristálytiszta vizében pedig kedvére úszkálhat. Am ma végre ki-mehet a kinti medencébe is, hogy sütkezzen a napon! Nagyon régen vágyik erre a kiruccanásra, csak hogy a lehetetlen időjárás, no meg „halaszthatatlan munkája” nem hagyta. Ez a gyógyfürdő csendes, barátságos és nem igazán felkapott hely, főleg így, a hétköznapi-
okon. Általában remek lehetőséget kínál a kapcsolódásra. Nos, reméli, ma sem lesz más-ként, kellemes nap vár rá.

Így ni, a fürdőzéshez elengedhetetlen dolgokat beraktam a táskába, van olvasnivaló is, indulhatok. Ajaj, mégpedig nagyon gyorsan! Jól eltébláboltam az időt, pedig az autóbusz nem vár meg, na, futás! Phú, ügyes vagyok, még maradt három per-cem az indulásig. Vagy mégsem, nini, már jön is! Nem, mégsem az... Ez egy másik járat, ami a jól ismert diákvárosból jön, csak kicsit késik. Szép fiatal lány száll le a buszról. Tömött utazótás-káját lába mellé teszi, és aggódva fordul az asszonyhoz: „Élné-zést, véletlenül nem látta, az X. városba közlekedő autóbusz nem ment még el?” Anő nemet int: „En is azt várom.” Alány bol-dogan felsóhajt: „Hál’ Istennek, hogy nem késtem le a csatlako-zást, különben várhatnék a kö-vetkezőre egy kerek órát!”

Az asszony rápillant a jóko-ra táskára, és mosolyogva mondja: „Diák vagy, ugye, jól látom?”

– Igen, vagyis hát, inkább már csak voltam...

– Hol tanultál?

A kérdezett megmondja. Az asszony bólogat, és szeme előtt megjelenik a jó hírű, nagy múltú főiskola múlt század elején emelt impozáns épülete. Aztán csodálkozva hozzáteszi: „De hiszen hétköznapi van, tart a tanév, és a vizsgaidőszak sem kezdődött el! Még ott kellene lenned, vagy nem?”

– Már végzős vagyok, a diploma munkámat írom. Csak a könyvtár használata miatt járok be a főiskolára. Ilyenkor a kollégiumból hazaviszek egy-egy táskát holmit, lassan ki kell onnan költözködnöm. Itt van a mi buszunk!

Párhuzamos székekre ülnek le, csak a széksorok közötti keskeny út választja el őket egymástól. Az asszony félig lezárt pillái alól el-elmosolyodva figyeli a kora reggeli ragyogásban fürdőző, harsogó zölden nyújtózó mezőket, a virágba borult akácfákat, az apró ligeteket. Ebben az áldott napfényben most a faluvégi kis temetők sem tűnnek gyászosnak, szomorkásnak, ahogy ez a sírkertek esetében elfogadott. A kitárt karú, aranyló glóriát viselő kereszték örök békeséget, megbocsátást hirdetve néznek le a sírokra, megáldva az ott pihenő eltávoztakat, meg azt a kis hajlott hátú öregasszonyt, aki a sötétben belül serénykedik az egyik sír mellett.

Az üde fénysugarakban még az úton tatógó kisebb-nagyobb kátyúk sem látszanak olyan csúf lyukaknak, mint amikor az eget sötét, nehéz felhők takarják, és szakad az eső. Bár az itteni alig-gödrös aszfaltot nemigen lehet összehasonlítani a határ túloldalán lévő úttalan utakkal. Mert azokból volt része, méghozzá nem is régen. Két héten keresztül járta szülőföldje csapnivaló útjait az érte küldött, jobb sorsra érdemes autókban ülve. Miközben megállás nélkül zuhogott az eső, s az imbolyogva döcögő autók az egymásba folyó, sárral-vízzel teli kátyúkkal birkózva majd’ kirázták a lelkét. Minden esetben azt hitte, rosszabb út már nem jöhet. Pedig dehogy nem! Te jó ég! Ezután jött csak a java! El sem tudja hinni, hogy ez csak egy hete történt! Mégpedig napra pontosan...

Ebben az áldott, szikrázóan napfényes időben könnyű elfelejteni, sőt, elhinni is alig lehet, hogy az időjárás milyen szörnyű-séges tud lenni – tűnődik magában. Viszont az egymástól külön-

böző, mindig más módon, ám egytől-egyig kedves és feledhetetlen találkozók emlékeit örökre megőrzi. A tanksapdák teli, mély gödrökkel szabdalta járhatatlan országút, no meg a hosszan tartó, csúf időjárás ellenére is! Mondogatta is tréfálkozva a sofőröknek, hogy anyagilag jövedelmezőbb lenne számukra, és jobban járnának, ha ezeken az Isten háta mögötti utakon nem őt szállítgatnák, hanem a szülés előtt álló, terhes kismamákat fuvarozná. Elég volna csak egyszer végigzötyögtetni őket ezeken az utaknak csúfolt harcászati terepeken, minden anyai játszi könnyedséggel, komplikációmentesen hozná világra a kisbabáját.

Az elázástól az esernyő sem óvta meg, amíg kilépett az autóból és beszaladt az épületbe. Pedig a pilóták igyekeztek az iskolák vagy a könyvtárak bejáratának közvetlen közelében megállni. Mindegy. Mindenért kárpótolta a sok szeretet és figyelem, amit a rá váró felnőttektől, gyermekektől kapott. A kicsi alsósoktól meg a nagyobb diákoktól, akik türelmesen kivárták, hogy megérkezzen hozzájuk a meghívott vendég. Az író nő. Ezen mindig mosolyognia kell, mert ennyi év után is nehéz elhinni, megszokni, hogy így szólítják. Látja maga előtt az ünnepelőbe öltözött gyerekeket, hallja hangjukat, ahogy a verseit szavalják. Úr Isten, mikor írta ő azt a sok gyerekverset?! Némelyiket úgy hallgatta, mintha teljesen ismeretlen lett volna a számára, csak amikor a tanárnő megmutatta, hogy melyik kötetében van, akkor ismert rá kicsit szégyenkezve a saját versére. Rácsodálkozva gondolta: jé, nem is olyan rosszak, és így, a gyerekektől visszahallva még szépek is! Megzenésítve meg különösen! Az az olvasótalálkozó jut eszébe, amit egykori kolléganője, Erika rendezett a tiszteletére nagyon rutinosan és színvonalasan. Jókedvűen ült be az autóba, mert aznap nem esett. Az egyik, szülővárosához közeli, határmenti kisközségben vártak rá az iskolások, s ott hallotta először elénekelve a Credo zenekar vezetője által megzenésített anyák napi versét. Bizony, könnyű szökött a szemébe, ahogy hallgatta... Jaj, csak hangosan fel ne kacagjon egy másik emlék hatására! Maga előtt látja azt a lelkesen szavaló kislányt – ez

■ nem ott, hanem másutt történt, de hogy pontosan melyik településen, azt már nem tudná megmondani, olyan sűrűn követték egymást az események –, aki, szegénykém, elakadt a versben. És hát a legilletékesebbre, őrá nézett, hogy segítsen. Szívesen segített volna, hogyha tudja! Mert bizony a verseiből mindössze hármat vagy négyet tud könyv nélkül, azokat is csak azért, mert a gyerekekkel közösen el lehet és többnyire el is szokta játszani. Igen, író-olvasó találkozó ide vagy oda, a gyerekek elsősorban játszani szeretnek! Ami csaka hasznukra válik. Tapasztalatból tudja, sőt, állítja, hogy az együtt mondott játékos, vidám versikékkel meg lehet nyerni a kicsiket az olvasásnak! Bizony, egykor sok tréfás felelgetős, mondókás, találós kérdéses, játékos foglalkozást tartott a gyerekeknek a könyvtárban, így szeretettel meg velük a könyveket, az olvasást. Hiába, én gyermek-könyvtáros maradt életem végéig, annak ellenére, hogy közben író lett belőlem. Pontosabban, író...

Egy kárpátaljai távoli és nagyon kicsi magyar falucska jut az eszébe, ami annyira messze van a szülővárosától, hogy az odauton azt hitte, a térképről már rég leléptek. Aznap, késő délután, amikor hazaért, megkérdezte tőle a család: no, és milyen arra az út? Nincs út, válaszolta akkor tömören. Cseppet sem nagyított, igazat mondott.

Az a nap volt talán az áprilisi legpocsekább napja. Kora dél előtt kezdődött az első találkozó az egykori Ugocsa vármegye járási központjában, a szép, patinás, vidéki városkában. A városi könyvtár olvasótermébe pót-székeket kellett beállítani, annyi gyermek és tanár jött el. Amint befejezte, azonnal továbbindultak a gyerekek szíves marasztalásának ellenére, oda, a messzi kis határszéli faluba, amelynek addig a nevét sem hallotta, de ahol őt nagyon várták. A rémes esőnek és a hihetetlen rossz utaknak köszönhetően bő háromnegyed órát késett.

– Azt hiszem, kár menni, nem valószínű, hogy ennyit vártak volna ránk a gyerekek, már hazamehettek – fordult a vezetőhöz, aki addig egyetlen szó nélkül csak az utat figyelte, hogy lehetőleg, tengelytörés nélkül érjenek el a faluba.

Azok ugyan nem! – felelte a férfi. Várnának magára bármedig, hiszen már két hete készülnek arra, hogy eljön hozzájuk. Nagyon jólesett a válasz, ám meglátva a türelmesen várakozó polgármestert, a tanárokat és a szülőket, de leginkább a gyerekeket, s tapasztalva a belőlük áradó el nem titkolt örömet, még inkább meghatódott.

– Megjöttünk végre, itt az iskola, mellette van a templomunk, ez meg a könyvtár – sorolta megkönnyebbülten a gépkocsi pilótája, s egyenesen egy kicsi épület elé kanyarodott. Hála Istennek, baj nélkül ideértünk.

Itt van a szülőföldemen megmaradt magyarságnak egyik tenyérnyi kis végvára – futott át az asszonyon a gondolat, amíg beszaladt a könyvtárba. Egy ke-rek óra múlva ért véget a találkozó. A gyerekek szépen elmond-ták az előre betanult verseit, utána ő vette át a szót. Először az új könyveiből olvasott fel nekik hol vidám, hol komolyabb írásokat. Majd jött az önfeledt játék: a kis-iskolások a felnőttekkel együtt nagy nevetés közepette élvezték a felelgetős, tréfás verseket. Pi-hentetőként meghallgattak egy mesét és megfajították jó néhány rimes találós kérdést. Mindezek után úgy érezte, eljött az ideje, hogy befejezze a találkozót. Am a hallgatóság nem így gondolta. Nem unjátok még, nem fáradtatok el? Nem, nem, tessék még maradni! Maradnék én, de már alig van hangom! Kérdezzetek inkább valami olyat, ami velem kapcsolatos, pontosabban az írással, s én röviden válaszolok nektek. Borítékolni tudta volna az első kérdést, ami minden egyes helyen elhangzott eddig. Természetesen itt is: hány éves az író? Jóízűen nevetve felelte nekik azt, amit szokott: hát, ha már ilyen kíváncsiak vagytok, csak nektek elárulom, de el ne mondjátok senkinek! Megigéri-tek? Meg, meg, jött kórusban a válasz. Nos, akkor figyeljete: az a helyzet, hogy kereken egy évvel vagyok idősebb, mint tavaly voltam. No, de mennyi volt ta-valy? – jött a szokásos kíváncsi kérdés. Hát, eggyel több, mint tavalyelött! Még akkor is a fülében visszhangzott vidám, felsza-badult nevetésük, amikor kikísér-ték az autóhoz. Az eső változat-lanul szakadt, és ő csodálkozva nézte az utca túloldalán álldogá-ló, záporral mit sem törődő, fő-

Mindennapok kis csodái

leg idősebb emberekből össze-verődött kisebb csoportot. Elkö-szönt a tanároktól, végül a könyvtárosnő ölelte meg, de mielőtt beült volna a kocsiba, még megkérdezte tőle:

– Temetés lesz? – és szemé-vel odaintett a sötétruhás csa-pat felé. Nem, ingatta a fejét a nő. Az írónő akarták látni, azért várakoznak itt. Ekkor az emberek közül kivált egy idős asszony, és hozzá lépve megszólította: az én kis dédunokám is elszavalta az írónő egyik versét, Isten áldja meg magát, amiért eljött ide mi-hozzánk! Tudja, itt még az élet-ben nem járt író... Megölel-he-tem? Soha még olyan felemelő érzésben nem volt része, mint akkor és ott. A szeretet fénye tette széppé a hazafelé vezető utat, ami, érdekes módon, a víz meg az egyre mélyülő gödrök ellené-re sem volt már se csúnya, se rázós. A monoton egyhangúsá-gal szakadó zápor nem bosszan-totta, sőt, élvezettel hallgatta. Fülében örömdámadást kelt az eső kedveskedő, szeretetről szóló sustorgása, meg az autó tetején kopogó cseppek ritmikus dobo-lása. Mintha még most is halla-na... vagy ez mégsem az...

– Bocsánat, úgy látom feléb-resztettem! Jaj, biztosan el tet-szett szunyókálni, én meg csak beszélék, elnézést!

A nő rámosolyog: nem al-szom, csak elgondolkoztam, s magában hozzátesszi: nyilván a lány halk, kedves, többször is elismételt szavai emlékeztettek esődobolásra. Figyelek, mit kér-deztél? Ja, hogy hová utazom. A termálfürdőbe, ide a városba. Most ő kérdez: „Említetted, hogy a diplomamunkádat írod, miből is?”

– Irodalomból. Gyermekiro-dalomból.

– Ó, az nagyon szép! Kit vá-lasztottál az ismert írók közül, je-lenkorit, régebbit, kiről írsz? Láz-ár Ervin, Weöres Sándor, Zelk Zoltán?

– Nem, egy határon túli ma-gyar gyermekíróra esett a vá-lasztásom. A tanszékvezető pro-fesszor úr is helyeselte, sőt, tá-mogatta a döntésemet.

– Akkor az csak Kányádi Sándor lehet – találgatja az asszony.

– Nem, nem, én egy kárpátal-jai gyermekíróról, az ő munkás-ságáról írok.

– Hát, ott nem nagy a válasz-ték! Megmondanád a nevét? Míg várja a választ, magában azt gondolja: Bori lesz, biztosan Szalai Borbála!

– Szívesen megmondom, de úgysem tetszik megjegyezni, furcsa, nehéz neve van.

– Nos, egy próbát talán meg-ér, biztatja a nő magában nevet-ve. A lány kimondja az asszony nevé-t, aki hangosan felkacag: mi tagadás, valóban nem minden-napi a név! De tudja a csuda, valahogy megszoktam, idestov-a már ötven éve viselem... A lány értetlenül, elkerekedett szemmel hallgatja, aztán várat-lanul felkiált, olyan hangosan, hogy a körülöttük ülő utasok mind rájuk néznek:

– Csak nem az írónőnek tet-szik lenni?!

– Tetszik vagy nem tetszik, úgy tűnik, az vagyok, bólogat a másik.

– Ilyen nincs! Uram Isten, ez nem lehet igaz!

Az asszonynak mosolygós a hangja: pedig így van, én már csak tudom! A lány szép arca kipirul: Tessék nekem valami olyat mondani, ami nincs ben-ne a tankönyvben, amit más nem tudhat. Ugye, megkérhetem rá? Amit egyedül csak én írhatok bele a diplomamunkámba. Ké-rem szépen!

– Szívesen, csak kérdezz!

– Jaj, nagyon köszönöm, de örülök, itt van valahol a note-szem, máris feljegyzem. Nohát, ilyen csodát! Már a városka autóbusszállomásának a közelé-ben járnak, amikor a lány kifogy a kérdéseiből. Kérőn néz az asszonnyra: Tessék szíves lenni... kaphatnék egy autogrammot? Kinek írjam? – kérdi az asszony. – XYZ-nek, válaszolja a lány még mindig csodálkozó, hitet-lenkedő tekintettel. Nekem saj-nos most itt le kell szállnom, in-nen indul a buszom haza... Min-dent nagyon köszönök! Meg-ölelhetem az írónőt?

A főtérfelé kanyarodó jármű-ben ülve a nő visszatekint a lány-ra, aki még mindig ugyanott áll, és karját felemelve tetőván int a busszal tovább utazó asszony után. Aki a szívében nagy-nagy békességgel éppen most vési be emlékeztetőbe a mindennapok apró örömei mellé ezt a mait, ezt a feledhetetlen kis csodát.

Weinrauch Katalin

ELMÉLKEDÉS BUDAPESTEN

(Részlet Lengyel János *Mitracsek úr visszatér c. neopamfletjéből*
... csak a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasóinak)

Mitracsek eközben feldúltan lépkedett a Nagykörút forgatagában. Elméje máshol járt, mint közel-keleti migráns úgy hagyta magára hazáját, Mitracsek koponyáját. Még mindig viaskodott benne a két álláspont, nem hozta meg végleges döntését.

– Helló, szia, szabad egy pillanatra – szólította meg egy mosolygós arcú hölgy, aki a Krisna-tudatú hívők jellegzetes ruháját viselte.

– Hagyjon békén ezzel a szent maszlaggal – mordult rá Mitracsek, és folytatta útját. A kapualjban ülő, jobb kezét kérőn maga elé tartó idősebb férfi láttán bosszúsán kapta el a fejét.

– Mindenki az én pénzemre pályázik – gondolta. Aztán villámként hasított belé a felismerés: tulajdonképpen nincs is saját jövedelme, tehát adót sem fizetett soha. Jogi értelemben véve, merthogy azért az író mindig gondoskodott a megélhetéséről. Legalábbis amíg élt, amíg életben tartotta. De hogy is volt ez? Hirtelen megfájdult a feje, amikor megpróbálta nyomon követni az imént útjára engedett gondolatot. Am az olyan gyorsan távolodott, hogy Mitracsek lemondott a további üldözéséről. Miért is üldözte volna, inkább magát érezte üldözöttnek, számkivetettnak. Igen, az író kivette őt a nagy irodalmi sztyeppé legszélére, sőt száműzte a bogáncsos sötét sűrűségbe.

A pályaudvar előtt nagy tömeg és hangzavar volt. Sötét arcú emberek okozták a közép-európai zűrzavart, valóságos lingua babelica vette birtokba a környéket. Persze ilyen nem létezik, ezt is csak Mitracsek találta ki, hiszen annak idején az íróval irodalmi és nyelvi előadásokon is részt vett.

Ahogy a körút kanyarodik, térjünk mi is vissza hősünkhöz, aki (természetesen) egy kopott kocsmá előtt állt meg. Ismerős hely, szag, arcok, érzés. Belépett. A teremben az ilyen egységekre jellemző kép fogadta, vagyis a falakon nem voltak képek, csak néhány régi plakát meg lapos televíziók. Egyiken focit, másikon teniszt közvetítettek. A pult mögötti mosolygós hölgy várakozón nézett rá. Már benne volt a korban, de a fáradtságtól málló vakolata mögül még itt-ott előkandikált egykori szépsége. De volt, akinek még ma is gyönyörűnek tetszett, a pult végében pohártól kividult arccal fátyolos szempár figyelte a jókedvszerű angyalainak eme istennőjét.

– Mit adhatok, uram? – mondta volna, ha Mitracsek egy jobb helyre lépett volna be... de nem.

– Szia, mit kérsz?

– Igazságot.

– Sajnos azzal nem szolgálhatok, de ha gondolod, elmondhatod, mi bánt! Meghallgatom, most úgyszincs nagy forgalom, és hidd el, van már ebben gyakorlatom. Az évek során képzett pszichológus lettem a pult mögött, ha lenne rá időm, több könyvet is megírhatnék. Biztos besztzseller lenne, ez már tuti igaz.

– Ne beszéljen nekem itt íróról! – fortyant fel Mitracsek. Inkább adjon egy üveg Ászokot!

– Azonnal – szólt a pultos. – Úgy látom, itt nagy a baj, ha ennyire feldúlt az úr. A nő szemében egy pillanatra kigyulladt a bosszúság-jelző, de rutinos mozdulattal nyitotta és tette a pultra a sörös üveget.

– Elnézést kérek, kissé elragadtattam magam! Csak eszembe jutott valami – azzal Mitracsek elvette a sört, és belekezdett a történetébe.

A pultos nőt láthatóan érdekelte a téma, ez most más volt, mint a naponta százszor hallott tucat-történetek.

A bejáratától jobbra eső asztalnál egy szőke negyvenes kavargatta a kávéját. Előtte papírköteg, némelyik hollandul volt írva, de ezt rajta kívül csak a narrátor tudja, mert a kocsmák közönsége nem igazán volt járatos a batáviai vagy a zeelandi dialektusban. Gondterhelten kortyolt bele a kávéjába, és belekezdett egy újabb feljelentés megírásába. Évek óta próbálja perbe fogni elrontott életét, de a múltat nem lehet visszahozni. Ezt már az a férfi mondta, aki éppen most lépett be a kocsmába. Kopottas öltözetű, elhízott, pedig még fiatalnak látszik. Patkányforma fejéből ravasz szemekkel méri fel a helyiséget. A pultnál ülő Mitracseken megakad a tekintete. Ismerősnek tűnik neki, de nem ugrik be honnét. Biztosan innét – gondolja, aztán leül a nővel szemben, aki egy szál cigit kér tőle.

A pultos közben érdeklődve hallgatja Mitracseket, olykor hűmmög vagy a fejét csóválja.

– Hát igen, van ez így. Ilyen az élet – azzal rutinosan felbontja a harmadik üveget, és a maga elé révedő férfi elé tolja. Mitracsekből pedig elapadhatatlanul ömlik a szó. Kezdetben még rendezetten adta elő történetét, de később, talán az elfogyasztott söröknek köszönhetően, csapongóvá vált.

– Mondja már meg, hogy is hívják a maga íróját? Lehet, hogy még ismerem is. Szoktam én olvasni. Meg erdélyiek is szoktak ide bejárni. A Laci is szabó.

Mitracseknek fel sem tűnt, hogy a nő átváltott magázásra, hiszen ez az alak nem akáki fia. Mármint, hogy ő.

– Beregszász Kárpátalján van – fortyant fel Mitracsek, azzal kiitta az utolsó kortyot, majd elköszönt a meglepett hölgytől.

A kocsmát elhagyva a körút zajába lépett, a villamos dübörgése fájón hasított a fülébe. Lelki szemei előtt egy keleti, igencsak közel, mondhatni közelebb keleti kisváros utcái bontakoztak ki. Elindult a folyó felé, útját egy hajléktalan tekintete kísérte. Alakja ismerősnek tűnt. Nagyot kortyolt a műanyag palack tartalmából, miután újra a hídra nézett, a férfit már nem látta. Mintha elpárolgott volna. Elismerően pillantott a palackra, és újra meghúzta.

Füzesi Magda

Egy lenvirág reggeli imája

A Hold tovább kergette csillagnyáját.
A tündöklő égi tisztasok messzi hűvöse hívogat.
Bár csak szárnyam nőne,
hogy fellebegjek a végtelenbe,
mert ideenn
a virágok is
vörösré sírták szemüket.

Hinni és bízni illenék,
de csak az összeaszott rögök
napszűrő fogvacogása hallik
a krumplisorok alján.
A földműves
poros cipőjét fürkészi,
sóhajok patákszanak
kétségbeeséstől
elkékült ajkáról,
mikor a rettegés
küzi sárguló vetéseire.

Meddig szenvedjük
ragaszkodásodat, Uram?
Kebledre ölelsz minket,
de ez a szorítás fáj!
Nézz ránk: elsenyvedünk.
Csak a dudva nő köztünk nagyra,
mert eléri
hosszu gyöker-csápjaival
a földanya éltető nedveit.

Tegnap
eltévedt bárányfelhők
ígértek hús vizet.
De szél támadt,
elkergette a kóbor népet,
s mi földre borulva
féltük nyilait bösz haragodnak.

Uram, fordítsd arcod
szegény mezőinkre!
Tán neked is fájna,
ha napnyugovásig
puszta maradna,
hol most még
zsenge füvecskék
kúsznak a rögre,
felékesítve a szürke vidéket.

Adj esőt,
hogy kinyújthassuk
meggörcnyedt hátunk,
megfürdössük porlepte arcunk.

Uram, tudd:
reszketünk szeszélyeidtől,
de az irántad való szeretetet
már kiégette belőlünk
a reménytelenség.
A mezőt öleljük
egyre lassabban növe
gyökereinkkel,
sarjadékainknak könyörgünk
oltalomért.

Úgy pusztulunk el,
mint a gladiátorok...

Beregszászi néger futballisták

A szovjet hatalom puha, szotyósodó korszakában történt, amikor a szovjet–magyar határon való átkelés némileg könnyebbé vált, és a kárpátaljai sportolók vagy kultúr munkások, esetleg élenjáró dolgozók egy-egy csoportja háromnapos baráti látogatásra utazhatott Magyarországra. De csak a szomszédos Szabolcs–Szatmár–Bereg megyébe. Erre többnyire a hajdani Magyar Népköztársaság állami ünnepei – április 4-e, a felszabadulás vagy augusztus 20-a, az alkotmány ünnepe – alkalmából kerülhetett sor. A negyventagú utazócsoportok a „Barátság autóbusz” fedőnevet viselték.

Boldogok voltak, akik bekerülhettek egy ilyen csoportba, de ugyanakkor az utazás, főleg a készülődés, nagy izgalommal járt. Arról nem is beszélve, hogy útlevélet kellett szerezni, mert a szovjet állampolgárok a mindenkor hétköznapijaikban nem rendelkeztek ilyenrel. A harminc rubel szovjet valuta magyar forintra váltva vajmi kevés volt ahhoz, hogy a busz utasai alaposan bevásároljanak magyar portékákból, mert bizony akkortájt a szovjet boltok kongtak az ürességtől. A Rakéta porszívók, a barkácsgépek, a bűvárszivattyúk, a számavárok és egyéb szovjet háztartási gépek nagy népszerűségnek örvendtek magyarhonban, jó áron el lehetett volna adni, de azokat szinte lehetetlen volt Kárpátalján beszerezni.

Ilyen problémákkal küzdött a beregszászi válogatott labdarúgócsapat is, amikor egy ünnep alkalmával baráti mérkőzésre hívták meg őket a vásárosnaményi focisták. Mit vigyenek, milyen árunak van keletje, miből lehet pénzt csinálni? – tépelődtek az útra készülő sportolók.

Egy-két nappal indulás előtt az egyik csavaros észjárású csapattag bizalmasan megsúgta egy társának – persze tréfának szánva –, hogy odaát nagy keletje van a vaspornak. De vigyázni kell, mert a magyar vámosok tiltják annak az átvitelét. Másnapra már az egész csapat tudta a titkot, az utazás napjára pedig a busz tele volt átcsempészni kívánt vasporral. A focisták börendők, táskák, zsebek mélyére, ülések alá rejtették a fekete port tartalmazó tasakokat.

A fiatalabb korosztály talán nem is tudja, hogy mi is az a vaspor és mire használták? Nos, ezt a finom, szinte púder állagú fekete porocskát apró papírtasakokban árulták a háztartási boltokban, és a háziasszonyok tűzhelyek tisztítására alkalmazták. A kiégett, kivörösödött vaslapokat időnként benedvesített vasporral kenték be, hogy visszanyerjék eredeti színüket. Ma, a gáztűzhelyek korában rég feledésbe merült a vaspor alkalmazása. De akkor még bőven akadt belőle a háztartási boltokban. Ezt vásárolták fel a focisták.

Am a finomszemcsés porocskák nem kedvelték rabságukat, megtalálták a legkisebb réseket is a tasakokon, „kitüremlettek” azokon, és borzasztóan be tudták feketíteni az emberek bőrét. Mire a labdarúgók a határra értek, nemcsak a kezük, de arcuk is feketére kenődött. Úgy néztek ki, mint a négerék. A magyarországi vámosokat nemigen érdekelte a féltve rejtgetett áru, inkább az emberek arcára csodálkoztak rá. Persze, nem tehették semmit: a vámtörvények nem tiltották a koszos emberek határátlépését.

Mondanom sem kell, hogy Vásárosnaményban a sportolók által árusításra bocsátott vaspor a kutyának sem kellett. De azért, hogy jól végződjön a történet, nyugodjunk meg: nem üres börendőkkel tértünk haza a beregszászi focisták...

Schober Ottó

Ukrajnában nincs korrupció!

Egyik ismerősöm a közelmúltban Kárpátaljára indult. Ahogy a határsorompóhoz ért, az ukrán kiskatonára egy nemzeti színű papírcetlit nyújtott át neki, amelyen a következő felirat állt, szép nagy betűkkel: „Ukrajnában nincs korrupció, kérem, ehhez tartsa magát!”

Szóval, végre egy ország, ahol harcolnak a korrupció ellen. Mit harcolnak? Már le is győzték! Es az ide érkező, velejéig korrupt külföldieket idejekorán figyelmeztetik: ne mérgezzék törvényellenes cselekedetekkel az ország légkörét.

Azt mondják, a legzseniálisabb találmányok mindig egyszerűek. Mint a pofon. Nem költöttek ám a korrupció elleni harcra milliárdokat, nem állítottak fel újabb bizottságokat és intézményeket! Nem. Egyszerűen kihirdették a győztest. Felírták egy papírra. Hogy ez nekünk nem jutott eszünkbe!

Az ismerősöm, persze, ezek után nem értette, hogy az ukrán útlevelezéző miért tanulmányozza olyan hosszadalmasan az ő útlevelet, s a végén mért mormolja el a bajusza alatt: „Tudsz adni valamit?” Annyira meglepődött, hogy szóhoz sem jutott, csak a nemzetiszínű cetlit tudta felmutatni a hatóság derék emberének...

Orémus Kálmán

A bocskor

Kárpátalján, mint a csatlós országok mindegyikében, feketelistára kerültek azok a személyek, akik az átkosban levelet kaptak Nyugatról, ott élő rokonaiktól. Öngyilkossági kísérlet volt, amennyiben válaszoltak is a levélre. Azon túl, hogy ezeket a leveleket „átpasszírozták” a cenzúra rostáin, az árgus szemekkel figyelő KGB zsoldosai beidéztek a címzettet egy kis „beszélgetésre”, amelynek során ellátták „tanácsokkal” a választ illetően.

Történt pedig, hogy koros szomszédom levelet kapott a 30-as években kivándorolt, Kanadában élő testvérétől, akit annyira hatalmába kerített a ahonvágy, hogy mindenáron haza akart települni. Afelel érdeklődött, mit hozzon magával, mire van szüksége testvérenek, családjának. Természetesen nem írhatta meg, hogy a testvére legyen ésszel, bármennyire is szeretnének maguk mellett tudni, ne jöjjen haza, mert a válaszevel sosen jutott volna el Kanadába, viszont ő meg családja hamarosan mehetett volna „keletebbre”.

Hosszan tartó töprengéssel kiagyalta a megoldást, és a következőket írta: „Ne hozz semmit, itt minden kapható. De ha szeretnél ajándékot hozni, úgy tedd a következőt: add el az autód, de előtte szereld le a kerekekről a gumiköpenyeket, mert azokból kitűnő bocskorokat lehet varrni. Tapasztalni fogod, mennyire fognak irigyelni minket, amikor az egész család egyforma, új bocskorban fog járni, pláne tavasszal és ősszel a nagy pocsolásban. Jó lenne, ha hoznál fűzőket is. Nyári lábbelire nincs szükségünk, mert mindig meleg, sőt időnként forró a lábunk alatt a talaj, ezért meztláb járunk.”

Lapidáris volt a reakálás: „Meg gondoltam: maradok...”

Reklám

A 90-es évek elején Kárpátalján is meglődött a kiskereskedelem, a települések piaci keleti bazárok hangulatát idézték: a standok rogyásig voltak pakolva gyakran kétes eredetű és minőségű magyar, lengyel, török édességekkel, italokkal, hús- és tejtermékekkel, ruhaneművel, ami az országhatárok egyre szelölőbb átjárhatóságának, no meg a feketekereskedelemnek volt a „hozádoka”.

A standok a hét minden napján üzemeltek, csak hát több volt az eladó, mint a vásárló, mert a hívnyára, az új ukrán valutára is az volt a jellemző, ami „felmenőire”, a szovjet rubelre és a kuponra: kevés volt belőle. A vásárlójelöltek zömében vizuálisan elégitették ki idült koplalásban szenvedő és követelőző emésztőszerveik és izlelőbimbóik unszólását, de legalább megoszthatták kilátástalan helyzetük, gondjaik napjait-órát ismerőseikkel, akikkel összefutva terefeleltek, csámcsogtak, szidták az áldatlan állapotok okozóit, élvezőit.

Volt ennek a színes kavalkádnak egy tetten érhető hozama: gerjedt és terjedt a konkurencia, az eladók helyi-közzel mosolyogva invitáltak, visszaköszöntek és megköszöntek a vásárlást.

Nekem is, akár sorstársaimnak, volt egy megszokott standom, amelynek egykori osztálytársam volt a bérloje, aki veleszületett mozgásszervi betegségét cipelte. Tőle vásároltam rágót, édességeket unokáimnak, fűszereket feleségemnek, kávét mindnyájunknak, pult alól cigit magamnak.

Minden esetben a közeli ismerősnek dukáló széles mosollyal fogadott és szólt jó hangosan:

– Tessék, tessék csak venni, választani, főorvos úr!

Egy napon, amikor már túlcsoordultnak ítéltm a nekem címzett hangoskodását, némi rezignáltsággal megjegyeztem:

– Gyerekkorunk óta ismerjük egymást, együtt jártunk iskolába, miért szólítás főorvos úrnak, mikor minden más alkalommal keresztnemem fordulsz hozzám?!

Rám kacsintott: – Te nem értesz semmit a kereskedelemhez! Arról van szó, hogy nagy a konkurencia, ezért jól jön, ha az emberek hallják, hogy egy főorvos vásárol nálam!

Szőllősy Tibor

Sokat szenvedett földünk...

Sokat szenvedett ősi földünk, drága Kárpátalja!
Ezer évig a magyar haza része voltál,
de a nem is oly ködbe vesző távoli múltban,
Trianon bős „rágcsálói” megszállták tested,
s e szépséges darabját a magyar földnek „lerágták”,
és azóta e tájat idegen légiók bakancsai tapossák...

E földet apáink, anyáink védték a behatolóktól,
őseink magyar zászló alatt küzdő vitézek voltak,
az életüket föláldozták s a hazáért haltak,
s a messzi orosz földben csontjaik elporladtak.
Utánuk nem maradt más, csak szomorúság, fájdalom,
és gyermekek, unokák – értük szól most dalom.

Kárpátalja! Sok magyarnak szülőföldje vagy!
Ezért számtalanszor megaláztak idegen rezsimok alatt,
mondván, hogy: „Te, magyaron”! Vagyis magyar vagy!
A válaszuk pedig mindig az volt: Igen, büszkék vagyunk
magyarságunkra, s örülünk, hogy te magyarnak nevezél.
De kár, hogy magadat felsőbbrendűnek képzeled el!

Mi, magyarok, akik odaát sokat szenvedtünk és túrtunk,
bevándorlóként Kárpátaljáról Magyarországra jöttünk,
s a helységbe, ahová költöztünk, ott „ukrán” a nevünk!
A falubeliek, városiak szeretnek minket, mert becsületes
munkások, orvosok, mérnökök, Istent hívó emberek vagyunk.
Szeretjük a nemzetünket, hát magunk után csak jót hagyunk!

És, hogy a vezetéknévünk helyett „ukránnak” hívnak,
meg azért, mert a magyar nyelv mellett
még egy-két-három nemzet nyelvét, történelmét
és kultúráját kellett elsajátítani,
és, hogy képesek is voltunk rá – ma már nem fáj...
Boldogok vagyunk, hogy hazatértünk, s átölel e táj!

**Hudák Rudolf,
Beregszász–Napkor**

EB-ezüst Nagyberegre

Nagyberegen a teremkerékpározás immár tizenöt éves múltja tekint vissza. Az edzésekre a helyi középiskola bázisán kerül sor. Az edzők, Géczi Tihamér és felesége, Natália mindent megtesznek annak érdekében, hogy ezt a nem mindennapi és nem is veszélytelen sportágat megszeressék a fiatalokkal. Nekik köszönhetően az évek során több tucat, mára felnőtt ember sajátította el a teremkerékpározás csínját-bínját. Nem is akárhogyan, gyakorlatilag minden megmérettetésen sikereket értek el. Sőt, a nagyberegai fiatalok képviselik Ukrajnát a sportágból rendezett Európa-bajnokságon is.

A közelmúltban is pont egy ilyen megmérettetésen vettek részt a svájci Baar városában. Zán Fábián Panna, Szarka István és Kovács János a junior korcsoportban indultak, egyéni és páros számban. Földijeink nem vallottak szégyent, az eddigi legjobb eredményt sikerült elérniük: a fiú páros ezüstéremmel tért haza a kontinensbajnokságról. Egyéniben Szarka István nyolcadik lett, Kovács János tizedik a tizenhét versenyző közül, Zán Fábián Panna pedig a 12. helyen végzett.

Gratulálunk az ifjú sportolóknak!

Tóth Imre, Beregszász

Csongrádon jártak az orosz könyvtárlátogatók

A közelmúltban egy szívélyes meghívásnak tett eleget az orosz közszépi könyvtár aktív olvasói csapata. A csongrádi székhelyű Térségi Történelem Munkaközösség, a Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtár és Tari László Múzeum, valamint a Széchényi István Általános Iskola szervezésében került megrendezésre a VIII. Határon Túli Honismereti Verseny, amelyen első ízben Kárpátalját mi képviselhettük. A helyi csapatok mellett Szlovákiából és Szerbiából is érkezett két-két csapat, így 24-en mérhettük össze tudásunkat. A megmérettetésen szóba került témaköröket előre elküldték a résztvevőknek, hogy megfelelőképpen felkészülhessenek a versenyzők. A paraszti munka éves rendjétől kezdve, a vetéstől az aratásig és a metszéstől a szüretig minden munkafolyamatot tanulmányoznunk kellett a felkészülés folyamán, de meg kellett ismerkednünk a mesterek és iparos munkát végző parasztok tevékenységével is.

A 10–12 éves gyerekekből álló csapatokat érdekes feladatok várták: meg kellett találni a kakukktőjét, a több hamis állítás között a helyes választ, keresztrejtvényt kellett fejteni, hagyományörző előadást bemutatni. Csapatnevet kellett választani, tablót és verset készíteni, amiket szintén pontoztak.

Elmondhatjuk, hogy a fiatalok nagyon élvezték a játékot. Nem volt olyan csapat, amelyik üres kézzel tért volna haza a megmérettetésről. Dicséret illeti a szervezőket a vetélkedő lebonyolításáért.

A gyerekek megismerkedhettek Csongrád nevezetességeivel is. A városnak van egy olyan része, amely régi hangulatos utcáival és házaival megőrizte hagyományos paraszti jellegét. Ez a városrész mindenkinek elnyerte a tetszését.

Köszönjük szépen mindazoknak, akik lehetővé tették kiutazásunkat Csongrádra, és felejthetlenné tették ottlétünket.

**Gáti Georgina,
az orosz könyvtár vezetője**

Küldjön egy képet!

A Kárpátaljai Hirmondó szerkesztősége továbbra is várja a régi fotókat. Arra kérjük olvasóinkat, lapozgassanak fényképalbumukban, és ha találnak olyan felvételt, amely közérdekűre tarthat számot, osszák meg másokkal is kincseiket, hiszen ezek a képek mára már kordokumentum értékűek.

MÁRCIUS

Március 1. Az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar karának Bercsenyi Miklós Könyvtárában dr. Dupka György előadást tartott a magyar történelem és európai integráció szakos hallgatóknak a kárpátaljai magyarság 20. századi sorstragédiáiról.

Március 4. Tájékoztató látogatást tett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára, Magyar Levente, a Külgazdasági és Külügyminisztérium gazdaságdiplomáciáért felelős államtitkára, valamint a Pallas Athéné Domus Concordiae Alapítvány (PADOC) képviselőtestülete.

Március 4. Ungváron, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében megnyílt a *Kelet-Közép-Európa zsinagógái 1782–1944* című kiállítás. (A vándorkiállításról lapunk márciusi számában is olvashatnak – a szerk.)

Március 5. Sislócon, a Római Katolikus Plébánián *Kárpátalja az érdekes történetek hazája* címmel előadást tartott Popovics Béla munkácsi tanár és helytörténész.

Március 10. Az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Magyar Tanulmányi Humán- és Természettudományi Karán a középiskolák 10–11. osztályos tanulói számára a Kárpátaljai Magyar Diákok és Fiatal Kutatók Szövetsége (KMDFKSZ) szervezésében megrendezték a VII. Tanulmányi Vetélkedőt. A tanulók az egyetem magyar karának szakirányai szerint öt kategóriában: magyar nyelvből és irodalomból, történelemből, fizikából, matematikából és földrajzból mérték össze tudásukat. A rendezvény elsődleges célja, hogy a végzős diákok mélyebb betekintést nyerjenek az egyetemi életbe. A vetélkedő dobogós helyezettei pénzjutalomban, illetve értékes ajándékokban részesültek.

Március 10. Ungváron, a Kárpátaljai Megyei Filharmoniaiban sor került Csuprik Etelka és Kaszó Zsuzsanna zongoraestjére Marianna Volkonszka emlékére (születésének 85. évfordulója alkalmából). A koncerten Bach, Beethoven, Chopin, Liszt, Rahmanyinov, Szkrjabin és De-

bussy zongoraművei hangzottak el.

Március 11–12. AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán megtartották az óvodapedagógusok konferenciáját a KMPSZ szervezésében.

Március 11–13. A Magyarok Kijevi Egyesülete és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség támogatásával Kijevben az 1848-as forradalom és szabadságharc kezdetének 168. évfordulója alkalmából megrendezték az ukrainai magyar szörvány civil szervezeteinek találkozóját.

Március 11–13. Kulturális programmal egybekötött tavaszi vásárt rendeztek Beregszászon.

Március 12. Nemzeti ünnepünkre hangolódva Sebestyén Márta Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas magyar népdalénekes adott koncertet Beregszászon, a megújult székekkel felszerelt művelődési házban.

Március 12. Lelkészszentelő közgyűlést tartott a Kárpátaljai Református Egyház (KRE) a beregszászi református templomban, amely során Katona Viktória és Károlyi József tett esküt. Az ünnepi közgyűlés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán folytatódott a püspöki, esperesi jelentésekkel, valamint az egyházkerületi intézmények beszámolóival.

Március 13. Az Ungvári járásban található Kisgejőcön felszentelték az új görögkatolikus templomot Istenszülő Szűz Mária elhunytá és mennybevitelére tiszteletére.

Március 13. Nem mindennapi módon „hangolódtak” Kárpát-Ukraina kikiáltásának évfordulójára a kárpátaljai nacionalista szervezetek Ungváron. Többek között a Karpatszka Szics, a Pravij Szektor, az Azov civil testület körülbelül 300 tagja tüntetett a város utcáin. Felvonulásuk közben a Petőfi-szobor előtt elhaladva magyarellenes jelszavakat („Késhegyre a magyarokat!”) skandáltak a résztvevők. A Karpatszka Szics közleményében separatizmussal vádolta meg a kárpátaljai magyarokat, akik a magyar szavazóközlet iránti igényükkel szereztek megosztják az ország egységét, miközben – az ukrán törvénnyel szemben – sorra veszik fel a magyar állampolgárságot.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) nyilatkozatban fejezte ki aggodalmát az ukrán nacionalista szervezetek aktivistáinak a kárpátaljai nemzetiségek közötti béke megbontására irányuló cselekedetei miatt. Tiltakozását fejezte ki az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) is. A megmozduláson történeteket – számos képviselővel együtt – elítélte Hennagyj Moszkal, Kárpátalja megye kormányzója, aki szerint a hasonló megnyilvánulások lejáratták Kárpátalját és eltávolítják Ukrainát Európától.

Március 14. Település-névtáblát avattak a beregszászi járási Halábor községben az UMDSZ támogatásával.

Március 14–18. Nagy Anikó, a Kárpátaljai Megyei Filharmonia énekesnője és Mészáros János Elek, a 2012-es *Csillag születik* győztese, Simándy- és Szenes Iván-díjas tenor negyedik koncertkörútjára került sor Kárpátalján a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) szervezésében.

Március 14–20. Lezajlott a IV. Magyar Konyha Hete Kárpátalján a Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács kezdeményezésére. A programban részt vevő 15 kárpátaljai étterem csapata jelentős árendeménnyel kínálta, s ezáltal népszerűsítette a hagyományos magyar ételeket.

Március 15. Az ungvári Dayka Gábor középiskolában megrendezték a hagyományos Nemzeti dal-mondó versenyt a tantesztület és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége szervezésében.

Március 15. Emlékkünnepséget tartottak a Tiszaháton a Péterfalvai Képtár szervezésében. A résztvevők először a tiszabökenyi köztemetőben Fóris István honvédhadnagy sírját koszorúzták meg, majd a Péterfalvai Képtárban sor került az 1848 *szellemi hagyatéka Kárpátalján* című pályázat eredményhirdetésére és díjátadására. Mindkét helyszínen Dupka György történész tartott emlékbeszédet.

Március 15. A beregszászi Petőfi-szobornál ünnepi megemlékezésre került sor az 1848–49-es forradalom és szabadságharc kezdetének 168. évfordulója alkalmából. Fennállása óta először ünnepelt együtt a két meghatározó kárpátaljai magyar szervezet, a Kárpátaljai Magyar

Kulturális Szövetség (KMKSZ) és az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ). A rendezvény szervezéséből kivették részüket Beregszász megyei jogú város önkormányzata, a Beregszászi Járási Tanács, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, illetve a történelmi egyházak. Az eső áztatta sokaság meghallgatta Petőfi Sándor *Nemzeti dal* című költeményét Ferenczi Attila, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésze tolmácsolásában. Ünnepi beszédet tartott Babják Zoltán polgármester, Bocskor Andrea, a Fidesz-KDNP európai parlamenti képviselője, Brenzovics László ukrainai parlamenti képviselő, a KMKSZ elnöke, Péter Csaba megyei képviselő, az UMDP elnöke. Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke külföldi magyaroknak címzett ünnepi köszöntőjét Szalipszki Endre, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja olvasta fel. A rendezvényen fellépett Mészáros János Elek, Nagy Anikó, valamint a Kossuth Lajos középiskola tanulói. A *Szózat* elnevezését követően az emlékezők elhelyezték a tisztelet koszorúit Petőfi Sándor szobránál.

Március 15. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Ungváron, a Petőfi téren, a költő szobra mellett tartotta központi rendezvényét nemzeti ünnepünk alkalmából. A rendezvényt Balogh Livia, a KMKSZ Ungvári Középsztintű Szervezetének elnöke nyitotta meg, köszöntve a megjelent vendégeket. Ferenczi Attila színész elszavalta a *Nemzeti dalt*. Buhajla József ungvári magyar főkonzul felolvasta Orbán Viktor magyar miniszterelnök köszöntőlevelét. Ünnepi beszédet mondott többek között Bocskor Andrea európai parlamenti képviselő, Zubánics László, az UMDSZ elnöke, Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke, Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő. Meltatták nemzeti ünnepünket a magyar történelmi egyházak képviselői is: Pogány István római katolikus plébános, Héder János református lelkész, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője, valamint Ambros József görögkatolikus parochus.

■ **Március 16.** A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humánerőforrás-fejlesztési Osztály szervezésében „*Szín – Tér/Tár – Könyvtár*” címmel kétnapos képzést szerveztek az Ung-vidéki könyvtárosok, közművelődési munkatársak számára. A téglási könyvtárban a rendezvényt Dupka György, a KMMI igazgatója nyitotta meg, aki beszámolt a kárpátaljai magyar írók, költők munkásságáról, a könyvkiadás helyzetéről, a könyvterjesztés kihívásairól. A tanfolyamon előadást tartott a nyíregyházi Mórincz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár igazgatóhelyettese, Gosztorny Enikő, valamint az intézmény tőtanácsosa, Vraukóné Lukács Ilona.

Március 17. Ungváron, az egykori KGB megyei központjának épülete előtt állítottak emlékjelet az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak Magyarország Ungvári Főkonzulátusának szervezésében. A helyszín jelképes, hiszen egykor az ungvári KGB-székház pincéiben tartották fogva és kínzták meg azokat a magyarokat, akiket Magyarországról szállítottak Ungvárra, illetve azokat, akiket Kárpátalján vettek őrizetbe. Az emlékművet Henagyij Moszkal kormányzó és dr. Latorcai Csaba helyettes államtitkár leplezte le.

Március 18. Az ungvári Cantus Akadémiai Kamarakórus termében megnyílt a Nemzetközi Művészfotósalon kiállítása, amelyre 30 ország 90 fotográfusa közel 700 színes és fekete-fehér fotóval nevezett be. A zsűri különböző kategóriákban 104 fotót díjazott. Ezekből a munkából választottak ki 35 fotót, amelyeket az ungvári közönség is megtekinthetett.

Március 19. AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola dísztermében a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség szervezésében lezajlott az „*Altal mennék én a Tiszán...*” népdaléneklési verseny döntője.

Március 19–20. A Visk Jótékonyági Alapítvány szervezésében hatodik alkalommal rendezték meg az *Év embere* jótékonyági gálát. A jelöltekről készült rövidfilmek levetítése után átadták a díjakat. Az idén kilenc embert tartottak érdemesnek a

címre, akik között erdészek, nyugdíjasok, tanárok, zenészek, fiatal diákok, cukrászok is voltak. Az év embere Pál Lajos népzeneész lett.

Március 23. Abudapesti Kárpát-haza Galériában megnyílt Matl Péter *Haza* című kiállítása.

Március 24. Vallási témákat bemutató kiállítás nyílt Micska Zoltán kárpátaljai festőművész munkáiból Magyarország Ungvári Főkonzulátusán.

ÁPRILIS

Április 2. A Rákóczi Napok keretében megtartotta hagyományos öregdiák-találkozóját a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Öregdiák Szövetsége. A rendezvény duplán jubileuminak számított, hiszen amellet, hogy a főiskola idén ünnepelte működésének 20. évfordulóját, az Öregdiák Szövetség is betöltötte 10. életévét. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet társszervezésében sor került a népszerű magyarországi United zenekar koncertjére.

Április 2. Szolyván lezajlott a szórványban élők szavalóversenye, Beregszászon a Drávai Gizella nyelvhasználati verseny a KMPSZ szervezésében.

Április 3. Enekszóval és hegedűmuzsikával érkeztek a beregszászi római katolikus templomba az Ungvári Zádor Dezső Zeneművészeti Szakközépiskola diákjai és tanárai. A jótékonyági hangversenyt a Kezünkben a Jövő Alapítvány szervezte, annak bevételeivel a Beregszászi Központi Járási Kórház gyermekosztályát kívánták támogatni. A koncerten Pergolesi, Scarlatti és Bach műveivel Nagyija Pidhorodszka tanárnő ifjú énekes tanítványai a barokk kort idézték meg.

Április 4–7. A Beregszászi Városi Művelődési Főosztály és a Beregszászi Művészeti Iskola hangszerbemutató napokat szervezett Beregszászon a gyerekek számára, hogy azok a májusi beiratkozás során könnyebben kiválaszthassák azt, amelyen tanulni szeretnének. A diákok a rendhagyó zeneórákon hallhattak trombitát, klarinétot, szaxofont, fuvolát, hegedűt, gitárt és tangóharmonikát. Az interaktív koncerteket mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták, szívesen énekeltek is a felismert dallamokat.

Április 7. Az Ungvári Járási Központosított Könyvtárban a

Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humánerőforrás-fejlesztési Osztály szervezésében megtartották a „*Szín – Tér/Tár – Könyvtár*” című képzés második foglalkozását.

Április 7. Következő állomására, Budapestre érkezett a kortárs kárpátaljai képzőművészet bemutató *Keresztmetszet* című vándorkiállítás. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Attila úti Vármező Galériájában Erfán Ferenc festőművész, a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum igazgatója, a Magyar Művészeti Akadémia tagja mutatta be a kiállító 31 kortárs kárpátaljai művészt. A viski származású Pál Lajos és gyermekei, Pál István Szalonna és Pál Eszter kárpátaljai magyar és ruszin népzenevel, népdalokkal szórakoztatták a megnyitó közönséget.

Április 9. A tiszapéterfalvai kultúrházban megrendezésre került a *Dunán innen, Tiszán túl* ifjúsági népművészeti tehetségkutató verseny kárpátaljai elődöntője. A vetélkedő győztesei bejutottak a június 11-i miskolci döntőbe.

Április 10. A Beregvidéki Múzeumban Sepa János igazgató szervezésében megrendezték a régiséggyűjtők VIII. nemzetközi találkozóját.

Április 11. Beregszászon ezen a napon szinte minden a magyar költészetéről szólt: erre emlékeztetett az éteren keresztül a Pulzus Rádió, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság városzerte kiragasztott versei, a Rákóczi-főiskola hallgatóinak rendezvénye, a főtéren közösen verselők sokasága. Talán lendületet ad ez az élmény ahhoz, hogy a mindennapokba is becsépesszük az irodalomba, az igényes beszédet, és megismerkedjünk a magyar és a világirodalom költészetének kincseivel.

Április 13. Berecz András ének- és mesemondó, valamint a moldvai magyar népzenet játszó Zurgó együttes látogatott el Kárpátalja két katolikus liceumába, Munkácsra és Karácspálvára, ahol a Székelyföld meseit igyekeztek bemutatni a diákok és tanáraik számára.

Április 13. A beregszászi polgármesteri hivatal épületének falán felavatták Heckó György emléktábláját. Beregszász dísz-

polgára számos kulturális és sportrendezvény ihletője, neves közéleti személyiség volt.

Április 14. Felavatták I. Ferenc József osztrák császár és magyar király szobrát az ungvári járási Alsószlatinán (Nizsnye Szolotvino), a Termal Star Szanatórium területén. Az avatóünnepségen Róth Sándor amerikai üzletember, a Termal Star Szanatórium tulajdonosa emlékezett meg az uralkodóról, aki több alkalommal is járt a Kárpátokban, Beregszentmiklóson szállt meg, és a környéken vadászott. Egy ilyen vadászat alkalmával jutott el egészen Alsószlatina környékére. Ennek az eseménynek állít emléket Mihajlo Kolodko ungvári szobrászművész életnagyságú bronzból készült alkotása.

Április 15. A *Hidak, korok, Budapest* elnevezésű tárlatot ezúttal a Munkácsi Vármúzeumban tekinthették meg az érdeklődők.

Április 15. A péterfalvai Homoki Gábor festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás a kárpátaljai megyeszékhelyen, az Uzsgorod Galériában. A művész tagja a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének.

Április 18. Magyarországi támogatással felújított nyelvi szaktantermet adott át a magyart idegen nyelvként Ukrajnában elsőként oktató iskolában Grezsa István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztos Ungváron.

Április 20–21. Kétnapos vendégszereplésen Beregszászon járt Torma Mária Radnóti- és Latonovits-díjas versmondó. A művész a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közreműködésével érkezett Kárpátalja. Ittléle alatt fellépett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, ahol a diákoknak *Élet és hitet üzen egy halott* című, Ady Endre műveiből összeállított önálló pódiumműsort adta elő. Előadásainak második állomása a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium volt. Ezúttal Nagy Lászlót igyekezett a költeményeken keresztül közelebb hozni a tanulókhöz.

Április 22–24. Mezőgecsében került sor a kárpátaljai polgárok első továbbképzésére, amelynek keretében a Kárpátalján már működő polgárör-

segek delegáltjai megismerkedhettek az Ukrajnában hatályos, polgárőrségekre vonatkozó törvényi háttérrel.

Április 23. Megalapításának hetvenedik évfordulóját méltatta a Nagyszőlősi Bartók Béla Művészeti Iskola. Az ünnep alkalmából a szervezők koncerttel készültek, amely során klasszikus és népi darabokat, valamint táncelőadást láthatott a közönség.

Április 23. A Hármashalom Alapítvány átadta a 2015/2016-os tanévtizenegyedik alkalommal meghirdetett Zrínyi Ilona Ösztöndíjprogram nyertesének a második félévre járó támogatást. Ebben a tanévben 350 magyar nyelven tanító kárpátaljai óvodapedagógust, illetve általános iskolai tanárt sikerült a Hármashalom Alapítványnak ösztöndíjban részesíteni. A résztvevőket dr. Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke köszöntötte. Elmondta, hogy az alapítvány célja ezzel az ösztöndíjjal a Kárpátalja szórványtelepüléseiben magyar nyelvű oktatást végző pedagógusok erkölcsi és anyagi támogatása. Hangsúlyozta: érdemes küzdeni éstanítani, mivel ebben az évben ezerkétszáz orosz és ukrán anyanyelvű felnőtt kezdte meg a magyar mint idegen nyelv tanulását.

Április 24. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet támogatásával az idén is megszervezték a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny kárpátaljai döntőjét az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékén. Előzetesen válogatóversenyeket szerveztek a Técsői, Nagyszőlősi, Beregszászi, Munkácsi és Ungvári járás magyar iskoláiban. Az első és a második helyen végzett tanulók Budapesten képviselték megyénket május 28-án, a Kárpát-medencei Simonyi Zsigmond versenyen.

Április 24. Bótrágyon megrendezték a VII. Kárpátaljai Vőfélytalálkozót, amelyre tizenhárom vőfélytalátozott el, köztük egy a Felvidékről, kettő pedig az anyaországból. A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség központi rendezvényének számító színvonalas találkozó főszervezője a Kárpátalja-szerte ismert Bacskai Béla szalókai nagyvőfély volt. Köszöntő szavai után a bátyúi nyugdíjasklub lakodalmas szokásokat bemuta-

tó humoros műsorát láthatta a közönség, majd a Botos Viola által felkészített mezőegcsei néptáncsoport adott elő lakodalmas csárdát. Ezután sorban bemutatkozott a tizenhárom vőfély, majd a bótrágyai eljátszottak egy a falujukra jellemző hagyományos lakodalmat. A programban közreműködött a péterfalvai Kokas Banda.

Április 24. A Tiszabökényi Római Katolikus Egyházközség a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére alkalmából a Gulág Emlékbizottság támogatásával három emléktáblát és egy felújított emlékművet avatott Tiszabökényben az Árpád-házi Szt. Erzsébet és a Mártírok templomának falán és udvarán a faluból háromnapos munkára, majd a GULAG-ra elhurcolt mártírok emlékére.

Április 25. Az összetartozás és az egység jegyében szervezett ökumenikus templomjárás a Főiskolai Református Ifjúsági Gyülekezet (FRIGY) Beregszászon. Az érdeklődők megismerhették a görögkatolikus, római katolikus és református templom történetét, betekintést nyerhettek a felekezetek életébe.

Április 27. A Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány *Tábori élmények* címmel pályázatot hirdetett az Erzsébet-programban részt vett kárpátaljai gyermekek számára. A balatoni utazáson részt vett gyerekek három kategóriában pályázhattak: írhattak élménybeszámolót a tábori eseményekről, alkothattak táborozás ihlette képzőművészeti munkákat: rajzot, grafikát, festményt, fotót, fotómontázst, kerámiát, illetve csoportosan is készíthettek kreatív munkákat: táncolhattak, összeállíthattak videoklipet, filmet, animációt, fotómontázst. Az eredményhirdetésre és díjkiosztóra a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében került sor, ahol Berki Károly, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) irodavezetője köszöntötte a jelenlévőket. Megtudhattuk, hogy összesen 19 iskola 152 diákja nyújtott be pályázati anyagot. Az első helyezettek és a különdíjasok idén is nyereményutazáson vehetnek részt, míg a második és harmadik helyezettek társasjátékot vehettek át.

Április 28. A Beregszászi Polgármesteri Hivatalban ülésezett a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzatok Társulásának (KHÖT) elnöksége. A megbeszélésen jelen volt Barta József, a Kárpátaljai Megyei Tanács alelnöke és Péter Csaba, az UMDP elnöke, megyei képviselő. A résztvevők megállapodtak arról, hogy a kárpátaljai magyar polgármesterek és tanácsi alkalmazottak munkájának segítése érdekében jogsegélyszolgálatot szerveznek Beregszász központtal. A tervezett jogsegélyszolgálatnál az önkormányzatok munkáját és annak jogi szabályozását jól ismerő, nagy tapasztalatokkal rendelkező szakembereket kívánnak alkalmazni, akik valóban tudnak majd segíteni településvezetőinknek.

MÁJUS

Május 4. A Budapesten élő Holló Katalin grafikusművész mutatta be alkotásait a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szép-művészeti Múzeumban. A *Moment* című kiállítását dr. Kopriva Attila festőművész, a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskola docense nyitotta meg.

Május 7. A KMKSZ Nagyszőlősi Középszintű-, illetve Alapszervezetének rendezésében, a Nagyszőlősi Bartók Béla Művészeti Iskola közreműködésével Bartók Béla emlékének adóztak Nagyszőlősen. Az immár hagyományosnak mondható emlékkoncerten Maruska Viktor karnagy vezetésével Bartók Béla, Karl Jenkins, Peter Martin és Miroslav Szkorik művei hangzottak fel.

Május 7. A Tiszaújlaki Széchenyi István Középiskolában megrendezték az ugocsa kerületi Háló-találkozót, amely a katolikus egyház aktuális tematikája, az irgalmasság éve jegyében szerveződött. Elsőként Losák István plébános tartott előadást, majd Weinrauch Mária ferences rendi szerzetes Assisi Szent Ferencről, a ferences rend megalapítójáról beszélt. Az eseményen lehetőséget kaptak a bemutatkozásra a különböző civil szervezetek, egyesületek is. A találkozó szentmisével zárult, amelyet a tiszaújlaki római katolikus templomban Weinrauch Mária atya celebrált.

Május 7. Jubileumi szimpóziumot rendeztek Técsőn a nagybányai festőiskola megalakulásának 120. évfordulója alkalmá-

ból. Az eseményen részt vett Hennagvij Moszkal, Kárpátalja kormányzója és Sebastian Mihai Lupu, a romániai Máramaros megye prefekusa. A nagybányai festőiskola megalapítója, Hollósy Simon 1915-től egészen haláláig Técsőn élt és alkotott. Ezen a napon nyílt meg a művész munkásságának szentelt kiállítás is, amelyet romániai festőművészek képeiből állítottak össze, továbbá felavatták a kiváló magyar festőművész emléktábláját is, amelyről „csupán” a magyar felirat maradt le (a szöveg ukrán, román és örmény nyelven olvasható).

Május 7. Lezajlott a XI. *Ugocsa-i szőlővessző* Borfesztivál Nagyszőlősen.

Május 7–9. A Ternopol megyei Berezsaniban (Brezánban) II. Rákóczi Ferenc emlékének szentelt nagyszabású fesztivált rendeztek. A rendezvényen a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet küldöttsége is részt vett. A kárpátaljai delegációt képviselve köszöntőt mondott dr. Orosz Ildikó, a Rákóczi-főiskola rektora és Faragó László, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja. Császár István és Jackanics Vaszil tolmácsolásában magyarul és ukránul is elhangzott a híres brezáni kiáltvány. A magyar küldöttség, kiegészülve Vida Lászlóval, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának konzuljával és Horváth Lajossal, a Honvédelmi Minisztérium Társadalmi Kapcsolatok Hivatal Hábortus Kegeleti Igazgatóságának vezetőjével meglátogatta az I. világháborúban elhunyt magyar honvédek Rakovecen található emlékművét. A hamarosan megújuló kegyhelyen Szakát Imre történész tartott ismertetőt két nyelven.

Május 8. Bográcsosfőző versenyt szerveztek a Kaszonyi Termálfürdőben.

Május 9. Ivano-Frankivszkban első alkalommal került sor a *Kárpáti tér* nemzetközi kulturális fesztiválra, amelyen Magyarország is képviseltette magát. Nagy sikert arattak a magyar gasztronómia hagyományos értékei, a nemzetközi hírű 4 for Dance táncsoport fellépése és a magyar nyelvet tanuló ivano-frankivszki gyerekek népdaléneklése a magyar pavilon előtt. A rendezvényt meglátogat-

ta Keskeny Ernő kijeji magyar nagykövet, Buhajla József ungvári főkonzul és Kuti László vezető konzul is.

Május 14–16. *Szerelem Szentmiklóson* címmel került sor az I. Virágfesztiválra az Ukrajnai Virágkötők Szövetsége szervezésében a beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi-kastélyban.

Május 14. *Ujdonságok a gasztró-entológiában* címmel orvoskonferenciára került sor a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztosság, valamint a Pro Cultura Subcarpathica szervezésében, amelynek II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola adott otthont.

Május 15. A Szentlélek eljövételének ünnepén püspöki szentliturgia keretében szentelték fel a Kisbégányi Görögkatolikus Egyházközség újonnan épített templomát.

Május 16. Novák Endre-emléktáblát avattak Ungváron, a Szobránc utca 14. szám alatt a híres orvos, a megyei kórház alapítója egykori házának falán. A megyei klinikai kórház 2008 óta viseli Novák nevét, aki ötvennégy évig volt az intézmény főorvosa. Sokat elárul tevékenységéről az a tény, hogy a sebészeti osztály kivételével az összes kórházi osztály az ő vezetésével épült. A megyeszékhely egyik belvárosi utcáját szintén róla nevezték el. A most felavatott emléktábla alkotója Mihajlo Beleny szobrász.

Május 17. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán (Bercsényi Miklós Könyvtár) megrendezték az *Ezer fogoly küldi imáját az égbe* című konferenciakötet bemutatóját. A fiatal kutatók (Mádi Bianka, Bimba Brigitta és Marcsák Gergely) munkáit is tartalmazó kötet összeállítója Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) elnöke és Dupka György, az Intermix Kiadó igazgatója.

Május 17–19. *Erdélyi-olvasás* címmel nemzetközi tudományos-gyakorlati konferenciát tartottak több helyszínen az 1891. május 25-én született Erdélyi Béla, a XX. századi európai kulturális élet kimagasló egyénisége, vidékünk művészeti iskolájának egyik alapítója emlékére, akinek a tehetsége nemcsak a festészetben, hanem az irodalomban is megmutatkozott. A konferencia befejezéséként a művész szűkebb pátriájában, az ilosvai járási Kelemenfalván (Klimovica) ünnepélyes keretek között megemlékeztek Erdélyi Béla születésének 125. évfordulójáról.

Május 18. Két miniszoborral gazdagodott a munkácsi vár. A két alak egy kompozícióhoz tartozik: Zrínyi Ilona és Thököly Imre esküvőjét ábrázolja.

Mihajlo Kolodko alkotásai Magyarországon Ungvári Főkonzulátusának támogatásával készülhettek el.

Május 19–21. Aberegszászi Rákóczi-főiskola adott otthont a X. Kárpátaljai Tudományos Diákköri Konferenciának, amelyre a Kárpát-medence minden tájáról érkeztek professzorok, doktorok, docensek, előadók.

Május 21–22. A beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi-kastély parkjában megtartották az V. Ezüst Táltos középkori kulturális fesztivált. Bartos József „várkapitány” hívására Kijevből, Lembergből, Fehéroroszországból is érkeztek vendégek: íjászok, valamint a középkor hangulatát felidéző hagyományörző csapatok.

Május 22. Második alkalommal szervezték meg a múzeumok éjszakáját Ungváron.

Május 22. Nagyszabású koncertet rendeztek a Kárpátaljai Megyei Filharmonia fennállásának hetvenedik évfordulója alkalmából. Az intézményben az elmúlt évtizedekben számtalan rendezvényt szerveztek, így több tízezer látogató élvezhette a helyi és külföldi zeneművészek bemutatóit. Többek között itt tevékenykedik Csuprik Etelka zongoraművész, Oleksandr Szadvarij tenor énekes, Katerina Hazso orgonaművész, a Kárpátaljai Akadémiai Népdalkórus, a Harmónia együttes, a Magyar Melódia-kamaraegyüttes, továbbá kamara-, fúvós- és szimfonikus zenekarok.

Május 22. Színes programokkal ünnepelték Munkács alapításának 1120. évfordulóját a munkácsi várban. Megemlékeztek arról, hogy 640 évvel ezelőtt, 1376. május 22-én kelt Erzsébet királyné kiváltáslevele, amely feljogosította a Latorca-parti várost, hogy pecsétjében Szent Márton püspök képe szerepeljen.

Május 25. A nyíregyházi Bolyán Sándor fotóművész *Templomok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében* című kiállításának megnyitójára került sor a Tiszapéterfalvai Képtárban.

Május 26. A magyar hadisírok felkutatásával és azok gondozásával foglalkozó Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület a második világháború során elhunyt magyar honvédeknek állított közös síremléket Taracközön.

Május 28. A Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK) és a Vitézi Rend Kárpátaljai Törzskapitányságának vezetői (Dupka György, Kövér György, Jávorszky István) a magyar hősök napja alkalmából megemlékezést tartottak az ungvári magyar katonai temetőben. Azon 114 ott nyugvó hős magyar katonára emléke előtt tisztelgettek, akik életüket áldozták a magyar haza szolgálatában.

*Összeállította:
Dupka György
és Zubánics László*

ELISMERÉSEK

* Magyar Arany Érdemkereszttel tüntették ki **dr. Kohut Erzsébetet**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Biológia és Kémia Tanszékének oktatóját. Az elismerést a kárpátaljai kertész-mérnök-képzésben és a középiskolai környezeti nevelés terén végzett kiemelkedő oktatómunkájáért kapta. A díjat Áder János köztársasági elnök nevében Lázár János adta át március 11-én a Várkert Bazár rendezvénytermében.

* A magyar nemzeti ünnep alkalmából Áder János, Magyarország államfője kárpátaljai magyarokat tüntetett ki. A kitüntetéseket a Helikon Hotelben megtartott ünnepi fogadás keretében Grezsa István kormánybiztos és Buhajla József ungvári főkonzul adták át.

A Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetést kapták:

– **Demes László**, a Fornosi Általános Iskola nyugalmazott pedagógusa a kárpátaljai magyar nyelvű oktatásban több évtizeden át példamutatóan végzett munkája elismeréseként;

– **Kántor József**, a Nagydobronyi Középiskola igazgatója a kárpátaljai magyar oktatásban végzett eredményes pedagógusi munkája és a magyar közösség érdekében végzett tevékenysége elismeréseként;

– **Király Kálmán**, a Nevetlenfalui Művészeti Iskola zenetanára, karnagya a kárpátaljai magyar ifjúság zenei neveléséért végzett tevékenységéért, kiváló zenepedagógusi munkájáért.

* Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Beregszászi Konzulátus sajtódíját vehették át:

– **Badó Zsolt**, a Kárpátalja hetilap munkatársa a magyar–ukrán kapcsolatok és a kárpátaljai magyarság életének, helyzetének magas színvonalú és hiteles bemutatásáért;

– **Dmitro Tuzsanskij** újságíró, politikai elemző, a mukachevo.net munkatársa a magyar–ukrán kapcsolatok, valamint a Magyarország és Kárpátalja közötti határon átnyúló együttműködés magas színvonalú, hiteles bemutatásáért.

– **a Kárpáti Igaz Szó szerkesztősége.**

* A Kárpátaljai Református Egyházkerület Komjáti Benedek Alapítványa sajtódíját idén a **TeSó blog** kapta. Az alapítvány kuratóriuma oklevéllel jutalmazta **Váradai Enikőt**, a *Kárpátalja* hetilap tudósítóját és **Bodnár Diánát**, a *Kárpátinfo* munkatársát.

* **Csuprik Etella** zongoraművész megkapta az Ukrajna népművésze címet.

* A KMKSZ által alapított Fodó Sándor-díjat **Héder János**, a Kárpátaljai Református Egyházkerület főjegyzője, ungvári és ungarnóci református lelkész kapta.

* Két díjat – a Fesztivál fődíját, az RS9 Színház díját – is nyert az idei Versűnnep Fesztiválon **Ferenczi Attila**, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze.

* **Makedon Violetta** beregszászi tanárnő végzett az első helyen *Az év tanára – 2016* verseny országos döntőjében. A Beregszászi 5. Számú Középiskola tanárnője angol nyelv kategóriában érdemelte ki a rangos elismerést, amelyet április 22-én vehetett át Kijevben, az Oktatási és Tudományos Minisztériumban.

A magyar címer és zászló ünnepe

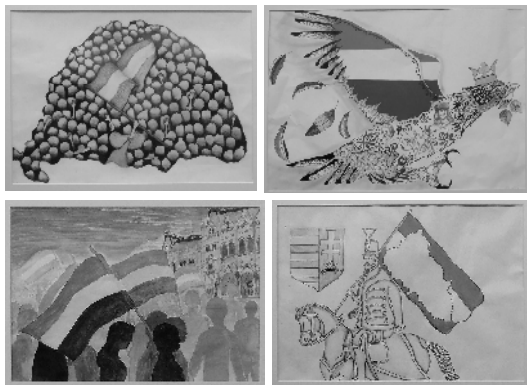
Díjazták a rajzpályázat nyerteseit

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet és a Rákóczi Szövetség rajzpályázatot hirdetett a magyar címer és zászló megünneplésére. A díjátadó ünnepséget Magyarország Beregszászi Konzulátusán tartották.

Szalipszki Endre főkonzul köszöntő beszédében szólt arról, hogy a rajzpályázat, amely erősíti a külhoni és anyaországi magyarok összetartozását, immár hagyománnyá vált Kárpátalján, majd arra biztatta a gyerekeket, hogy jövőre is induljanak a versenyen.

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet (NSKI) elnöke köszönetét fejezte ki a kárpátaljai külképviseleteknek azért, hogy közreműködésükkel hagyomány teremtődött a magyar zászló és címer rajz- és esszépályázat kapcsán, ugyanis már második alkalommal rendeznek külön díjátadót régiókban, mivel innen nagyon sok pályázat érkezik a felhívásra. Ezen kívül csak Budapesten tartanak díjkiosztó ünnepséget.

A meghirdetett pályázatra idén több mint 2500 pályamű érkezett a Kárpát-medencéből, körülbelül a fele ezeknek a határon túlról. A külhoni alkotások több mint ötven százalékát pedig a legkisebb magyar lélekszámú elszakadt területről, Kárpátaljáról küldték be. Ez a tény azt mutatja, hogy ahol a legnehezebb az élet, a legtöbb a kihívás, ott a legnagyobb az összefogás, legerősebb a nemzettudat.

Csáky Csongor, a Rákóczi Szövetség főtítkára gratulált a pályaművekhez, amelyek mindegyike mély tartalommal bír. A főtítkár beszámolt a Rákóczi Szövetség párhuzamosan futó jelenlegi programjairól. Ezek egyike a Felső-Tisza-vidékhez kapcsolódik, amely során felkeresik az iskolába készülő gyermekek szüleit, és igyekeznek megerősíteni őket abban, hogy jó döntés magyar tannyelvű iskolába íratni gyermekeiket.

Csáky Csongor örömmel konstataulta, hogy közel 30 kárpátaljai intézményben van jelen a Rákóczi Szövetség ifjúsági szervezete, ezzel segítve elő a magyar ifjúság összekovácsolódását.

Ezután a pályázat győztesei átvehették megérdemelt jutalmukat. A díjakat és ajándékokat a Nemzetstratégiai Kutatóintézet, a Rákóczi Szövetség és Magyarország Ungvári Főkonzulátusa biztosította.

A gyerekek dedikálták munkáikat, amelyek a továbbiakban a konzulátus eskütermét díszítik majd.

Tudósítónk

ÚJRA MEGCSODÁLHATTUK GARANYI JÓZSEF FESTMÉNYEIT

Garanyi József idén lenne 95 éves. Az évforduló alkalmából Kovács László kiállításrendező, a festőművész képeinek lelkes gyűjtője több tárlatot is szervezett, hogy minél többen betekintést nyerjenek az alkotó életművébe.

Garanyi József a '90-es évek kárpátaljai és azon belül is a beregszászi művész- és értelmiségi élet meghatározó alakja volt. Hatással volt az itt élő művészekre, több ma alkotó kárpátaljai festő ecsetvonásaiban megtalálhatóak művészetének jellegzetességei. Beregszászt talán senki nem tudta és tudja oly nagy szeretettel megfesteni, mint Garanyi József. Ugyan Bátyúban született, de szüleivel még egészen kisgyermek korában Beregszászra költöztek. Haláláig ebben a városban élt, ezt tekintette otthonának. Több mint félevszázados munkássága alatt számos rejtett értékét sikerült bemutatnia, olyanokat, amelyeket képtelen felfedezni a mindennapi rohanásban élő városlakó. Ezek a rejtett értékek köszönnek vissza ránk városképeiről, tájképeiről, csendéleteiről, portréiról.

Márciusban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold Kiállítóterme adott otthont a festőművész képeinek, amelyek Kovács László gyűjteményéből valók. A tárlatot Orosz Ildikó, a főiskola rektora nyitotta meg. Garanyi Józsefről, az emberről és a művészről Kovács László beszélt. A műgyűjtő számos Garanyi-

kiállítást szervezett már, minden alkalommal más és más oldalát mutatva be a festő művészetének. A mostani tárlaton főleg olajfestmények láthatók. Kovács László a főiskolának ajándékozta Garanyi József egy fiatalember portréját ábrázoló, 1958-ban festett képét.

A hivatalos megnyitó zárásaként Szalipszki Endre beregszászi magyar főkonzul mondott pohárköszöntőt, majd a jelenlévők megtekintették az alkotásokat. Emelte a rendezvény hangulatát Tóth-Orosz Bettina előadása, aki népdalokat énekelt. A rendezvény után a vendégek koszorút helyeztek el a művelődési ház falán található Garanyi József-emléktáblánál.

Május 18-án a Beregszászi Városi Művelődési Ház előcsarnokában nyílt kiállítás Garanyi József alkotásaiból. A

tárlat érdekessége, hogy látható volt három olyan festmény is, amelyek Garanyi József első, 1947-ben a beregszászi mozi előcsarnokában rendezett kiállításán is szerepeltek, továbbá az *Atkelés a Tiszán* című kép, amely 1965-ben elnyerte az Ukrán Képzőművészeti Szövetség díját.

A kiállítás ünnepélyes megnyitóján Holozsi Imre, a Beregszászi Városi Művelődési Osztály vezetője köszöntötte a jelenlévőket. Garanyi József életútját és munkásságát Kovács László ismertette. Dr. Nagy Petronella, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja elmondta: Garanyi József nevét nemcsak Kárpátalján, hanem Magyarországon is sokan ismerik, hiszen ő volt az, aki a festményein keresztül megmutatta a világnak Kárpátalját abban a kor-

szakban, amikor még a határ útját állta a vidékünkre való látogatásnak. A konzul reményét fejezte ki azíránt, hogy a feltörekvő ifjú tehetségek között is lesz, aki Garanyi József nyomdokába lép.

A rendezvény kellemes hangulatáról a Beregszászi Művészeti Iskola növendékei gondoskodtak.

Sz. J.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

AZ ÉLETRE KELT BEREGSZÁSZ

Kiállítás Helj László alkotásaiból

A Pro Cultura Subcarpathica *Az életre kelt Beregszász* címmel Helj László festő műveiből rendezett kiállítást. A civil szervezetet Pusztai-Tárczy Beatrix, a művész képeinek szenvedélyes gyűjtője kereste meg azzal az ötlettel, hogy a múlt nyáron elhunyt, sokak által szeretett festő alkotásaiból szeretne egy kiállítást szervezni. A kezdeményezést sokan támogatták: a Tárczy családon kívül a művész fiai, Helj László és Róbert, a Replik és a Nigriny család is felajánlotta a tárlat idejére a tulajdonukban lévő képeket. Ez alkalommal Helj László Beregszászt ábrázoló alkotásait állították ki a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

A Vérke-parti városban sokan ismerték Helj Lászlót, pedig messzi tájról került szűkebb pátriánkba. Lemberg megyében született, az 1960-as években Beregszászon töltötte katonai szolgálatát, itt ismerkedett meg feleségével, és úgy döntött, a Beregvidéken marad. Meggyökeresedett az ősi magyar földben. Jellegzetes alkotásai sok beregvidéki otthon díszei. Városképein a pasztell színek dominálnak. Azt vallotta, leginkább az okker, a zöld és a piros színek jellemzik a patinás várost, az egyre gyakrabban alkalmazott élénk színek nem illenek Beregszászhoz.

A járókelők gyakran láthatták a város főterén, amint szorgosan festegetett. Alkotásain megjelentek Kárpátalja ikonikus helyei: a munkácsi vár, a muzsalyi romtemplom, az építészeti remekműveknek számító fatemplomok – és Beregszász. Beregszász, ez a kicsi, gondtól sem mentes, mégis élő, nyüzsgő, színes, kedves város. Helj László megfestette a város múltját és jelenét. Képein valóban életre kelt Beregszász, hiszen azokon nemcsak a „halott” épületeket ábrázolta, hanem a város lakóit is, a munkájukat végző vagy épp munkába igyekvő embereket, a járókelőket. Utolsó, befejezetlen művén is beregszászi utcakép látható.

A kiállítás megnyitóján az alkotó unokája, Helj Amanda, a Beregszászi Művészeti Iskola növendéke zongorajátékával bizonyította tehetségét.

A rendezvény zárásaként a vendégek megtekinthették Csada Sándor Helj László életéről készített megfigyelhető kisfilmjét.

Ditta

